

Dosí éyí e Ledre gi ro búkú bì Dosí éyí e ní

Tónóne gi simi kápita 1-11 búkú ba uku ledre gi ro dosí éyí e za mbá. Uku ledre gi ro ledre bì Lomo otoogu do sogo kángá ba kí éyí ga bì siminé ní mbá, kíngaya 'yíma'dí e bì oto yée káa do ngére e do éyí e za mbá ní. Búkú ba uku kpá ledre gi ro lúyú ledre kí 'do'dó oguní do sogo kángá káa be 'di. Zía kpá úku ledre gi ro ngítí géyi tara e kí ngítí géyi sí do 'yí e oguní káa be 'di, kí káa zí bì Lomo gelé Abarayáma gi simi kúfú bì Yúda ní kí bulúndu bulúndu née zíye ídíye 'yí ga bì kí ledreyé owóowó ní gi ro zíne 'dodo roko'buné zíye gi ro zíye 'dódotátá a zí ngítí géyi 'yí e.

Kápita 12-50 uku ledre gi ro Abarayáma kí 'yí 'bì 'be ené e kpá kí ledre gi ro owú 'bì ené Isáka kpá kí ledre owú 'bì Isáka Yakóbo kí ledre owú 'bì ené Yakóbo kí owú ga bì 'bì Yakóbo sokó doa gbre ní, kíngaya gi ro Yoséfa. Búkú ba uku ledre kpá gi ro káa zí bì Lomo ndísi lúrú bi kací 'yí ené ga bì kí ledreyé owóowó ní, abú niyí lá 'yí e ca dongará tú'dú 'yí ga bì ndísiñí óto úndru bicayi lomo ní. Uku kpá ledre gi ro káa zí bì Lomo ndísi óto komoné gi ro zí 'yí ené e ndísi óto úndruné zíye ndísiyé méngi ledre bì ní óto née zíne ídíne owóowó do komo 'yí e mbá ní.

Búkụ ba, kí Ólúögü kí Lévi e kí Ólo 'yị e, nda kí Gbre lorụ, Yúda e ndíṣiní ndólo yée "Lorụ e" togú wá, "Lorụ 'bì Músa."

Ledre gi ro Dosí éyí e

¹ Dosí éyí e tonóní koo káa, Lomo oto ere e kí do sogo kángá.

² Do sogo kángá ni aka koo tí lá nyáráne, éyí e ndaní koo doa mbá wá, zí mituluru ídine duú ne mbụú do mongú mīkavu. Zí Lomo koo ndíṣiné gámáne do iní née lá duú ne.

³ Zí Lomo úku ledre kídí, "Bimióngó idí óngó." Káa zí bì Lomo uku ni, zí bi tí óngóne.

⁴ Zí Lomo ídine kí rokinyi gi ro bimióngó, zí ífi dongará bimióngó e kí mituluru.

⁵ Zí ífí ịri bimióngó kídí, "Kadra" zí ịri mituluru ídí 'bì ené "Ndulú." Zí kadra útúne, zí bi áráne. Née go sìlì kí'e'do.

⁶ Zí Lomo úku ledre kídí, "Bi fúó idí idí gi ro zí ífi dongará iní kí ezené iní."

⁷ Née ni, zí Lomo óto bifúó. Zí ífi dongará iní bi 'dága kí wo bì do kángá ni. Zí méngi roné tí kenée.

⁸ Zí Lomo ífí ịri bi bi 'dága ni kídí, "Ere." Zí kadra útúne, zí bi áráne, née go gbre sìlì.

⁹ Zí Lomo úku ledre kídí, "Iní máa wo bì do kángá ni idí yóko roné do bi kí'e'do zí ngáká bi ídine sága." Zí ledre née méngi roné tí kenée.

¹⁰ Zí Lomo ífí ịri ngáká bi née kídí, "Kángá," zí ífí ịri iní ga bì yokoní royé do bi kí'e'do ni, "Mīkavu e" Zíye émeyé komo Lomo.

11 Zí Lomo úku ledre kídí, “Kángá idí ndíkiógu ríkí do kúfú éyí e. Idíní útu do ánaye kí kúfúye e sìmiyé gi ro zíye ndísiyé útütátá royé.” Zí ledre née méngi roné tí kenée.

12 Zí kángá ndíkiógu kúfú éyí e kací ríkí sí doyé e mìngúngúcua. Sìmì bi Lomo lurú éyí ga gére née niyí go tí kenée ní, zía ídine kí rokinyi.

13 Zí kadra née útúne, zí bi áráne, née go ota sìlì.

14 Zí Lomo úku ledre kídí, “Bimióngó e idíní idí komo ere gi ro zía ífi dongará kadra kí ndulù gi ro zí 'yí e ówo toso ndumu kí lìmì kí sìlì e kpá kí sìmìbi e gi roa.

15 Bimióngó ga bi komo ere née idíní ndísi óngó bi do sogo kángá.” Zíye méngi royé tí kenée.

16 Lomo oto mìngburoko éyí mióngó e gbre gi ro zíye ndísiyé óngó bi. Kadra ongó 'bi ené bi kí kadra. Éfé ongó 'bi ené bi kí ndulù. Zía kpá óto kele e.

17 Lomo oto éyí ga gére komo ere íri gi ro zíye ndísiyé óngó bi do sogo kángá.

18 Ngítí a ongó 'bi ené bi kí kadra, ngítí géyi 'bi eyé kí ndulù gi ro ífi dongará bimióngó kí mitulùru. Sìmì bi Lomo lurú éyí ga gére née menginí royé go tí kenée ní, zía ídine kí rokinyi.

19 Zí kadra née útúne, zí bi áráne, née go eso sìlì.

20 Zí Lomo úku ledre kídí, “Iní idí ndíkiógu tú'dú éyí trìdrì bi niyí ndísi sìmì iní kací ríkí sí doyé mbá, solú e idíní idí 'bi eyé komo ere 'dága, zíye ndísi ínyí ló'bó royé sìmì sìli 'dága.”

21 Néenízí Lomo ótoógú mìngburoko bangá iní e kpákí ngítí géyi ríkí éyí trídrí ga bì 'bì iníní. Zíakpá ótoógú ríkí sì do solú e. Símibì Lomo lurú éyí ga gére néee menginí royé go tí kenéení, zíáidíne kírokinyi.

22 Zí Lomo í'bí úndru zí éyí trídrí ga gére néee zíá úku ledre kídí, "Ídísé étri zíse idíse tú'dú tú'dú tú'dú simi mikavu e mbá. Solú e idíní kpá étri zíye ídíye tú'dú tú'dú tú'dú do sogo kángá."

23 Zí kadra néee útúne, zíbi áráne, néee go ịnyi sili.

24 Zí Lomo úku ledre kídí, "Kángá idí ndíkiogú ríkí sì do bangá e. Yée ga bì ndísiñí ụlú yée 'be, bangá súwú e nda kí éyí trídrí máa yée ga bì ndísiñí ndéré kí do simiyé biní." Zí éyí ga gére néee méngi royé tí kenée.

25 Zí Lomo óto bangá ga gére néee, yée ga bì gi ro do ụlú yée ni kací sì doyé, bangá súwú e 'bì eyé kpá kací sì doyé, nda kí éyí trídrí máa yée ga bì ndísiñí ndéré kí do simiyé biní kpá kací sì doyé. Símibì Lomo lúrú éyí ga gére néee menginí royé go tí kenéení, zíye útúásaye kací komoa.

26 Zí Lomo úku ledre kídí, "Idízé mu yéme 'yíma'dí e káa do tosozé, zíye ídíye káa zíze ni, do ídíye ye ngére e do kénzé e, solú e nda za kí ríkí sì do éyí trídrí e mbá."

27 Néenízí Lomo go yéme 'yíma'dí káa zí ne ni, zíá yéme wo go tí kenée káa zí ne ni, yeme yée o'do kí kára.

28 Zíá í'bí úndru zíye kídí, "Ídísé ndíki tú'dú owú e gi ro zí bulúndusé e ídíye tú'dú tú'dú do sogo kángá." Zíse idíse káye káa do ngére e do

kéñzé e, solú e kpá kí ngítí géyi éyí trídri ga bi do sogo kángá ní za mbá.

29 Née ní, zí Lomo úku ledre zíye kídí, “Mái'bí ríkí sí do kúfú éyí ga bi ndisíní áná miáná kí miáná kágá ga bi kí kúfúye simiyé ní go zíse do sogo kángá ba mbá káa do éyí miánu zíse.

30 Bi kenée ní, ríkí sí do bangá e mbá, solú e nda kí éyí trídri máa yée ga bi ndisíní ndéré kí do simiyé bi ní, máí'bí mbílí éyí e go zíye káa do éyí miánu.” Zí éyí ga gére née méngi royé tí kenée.

31 Zí Lomo lúrú éyí ga bi mengi yée née ní zíye émené komoa. Zí kadra née útúne, zí bi áráne, née go ịnyi doa kérí sílí.

2

1 Gi ona, moko 'bi otoogu ere e kí do sogo kángá za kí ngítí géyi éyí e mbá ní zí Lomo méngiónzó a.

2 Lomo mengionzó koo moko ga gére née mbá simi sílí ịnyi doa kérí, nda simi sílí ịnyi doa gbre máa née zí 'dówúroné gi simi moko bi koo ndisi méngi a ní.

3 Zí Lomo óto sílí bi ịnyi doa gbre née kí ledrené owóowó gi zí 'dówú koo roné simia gi simi moko 'bi ótoogu éyí e bi koo ndisi méngi a ní.

⁴ Ngére Lomo* otoogu kóo ere e kí do sogo kángá kenée.

Simi bi Ngére Lomo otoogu ere e kí do sogo kángá ní,

⁵ fútú éyí ndaní eyé aka kóo do sogo kángá mbá wá gi zía Lomo uku aka kóo bi yaá iní idí mu tónó é'dí ní wá, 'yíma'dí ndaá aka kóo gi ro méngi moko do sogo kángá kpá wá.

⁶ Tí lá iní ndisí aka kóo lá lágaógu milágaógu gi simi kángá, zía ndisíné ndíndi kángá.

⁷ Née ní, zí Ngére Lomo 'dí'bi kángá ó'bó a káa do o'do, zía lúwú trídri simi a zía ídine trídri.

⁸ Nda née ní zí Ngére Lomo líkpí yáká simi ngíti bi kí ıriné Édene mi'dí gbére, zía 'dí'bi o'do née óto wo yáká íri.

⁹ Zí Ngére Lomo úku ledre zí ríkí tú'dú bilámá kágá e útúoguyé simi yáká née. Yée ga bi kí bilámá tosoyé kpá bilámáye gi ro ánu yée ní. Ngíti géyi kágá e niyí 'bi eyé bo gbre yana yáká née íri, ngíti a ndisí í'bí trídri, ngíti a i'bí 'bi ené komokenzi 'bi ówo bilámá ledre kí bisinyí a.

¹⁰ Ngburu ni kóo bo ndisí kúkú kpúrú gi simi Édene gi ore gi ro zí éyí ga bi yáká ore ní ndisí ngbóróye. Nda go sogo yáká íri zía rásáne eso.

¹¹ Mizefi sílí a ndoloní, "Písóni." Kukú 'diyi roné simi kángá bi kí ıriné Avíla bi kí dábu siminé ní.

¹² Dábu ga bi do bi née ní niyí mbá bilámáye kí tutú ga bi rírirí ndisíní úgú yée kí tú'dú késí

* **2:4 2:4** Ngére: Lomo uku kídí ıriné ní Yáwe, bi ini ledre gi simi a simi tara Ébere kídí, "Wo bi ní trídriñé zía fi ní." Ndışizé ndólo a "Ngére" do bi kací ırı bi Yáwe ní.

ní, nda kí Abúṛengú ga bì kí bìlámá ndonyoyéní.

¹³ Gbre sílí a ndoloní, "Giyóna." Kukú ngirigi roné simi kángá bì kí ịriné Kúsú ní.

¹⁴ Ota sílí a ndoloní, "Tígiri." Kukú 'dịyị 'bì ené roné mi'dí gbére simi kángá bì kí ịriné Asúri ní. Esoyé ndíṣiní 'bì eyé ndólo a Efaráta.

¹⁵ Zí Ngére Lomo 'dí'bi o'do née óto wo yáká bì Édene née íri zía ndíṣiné méngi moko simi a kpá kí lúrú bi kací a.

¹⁶ Zí Ngére Lomo úku ledre zí o'do née kídí, "Miáná kágá ga bì yáká née za mbá, ídí ánu yée káa zí bì íli ní,

¹⁷ tí lá duú kágá máa wo bì ndíṣi í'bí komokenzi 'bì ówo bìlámá ledre kí bisinyí a ní ndá ánu a wá, gi zía togú ánu go yá, 'dí'biógu umbu go komoyí."

¹⁸ Zí Ngére Lomo úku ledre kídí, "Ndaá bìlámáne zí o'do ba ndíṣiné ngúcuné wá. Ni miútúásáne zíma ótoógu 'yì sáká wo."

¹⁹ Nda née ní, zí Ngére Lomo 'dí'bi bangá ga bì kí solú ga bì kóo otoogu yée gi simi kángá ní kací ríkí sí do eyé mbá kó'dú o'do née zía ndíṣiné ifí ịri doyé.

Tí lá ịri bì ifí go do éyí trìdrì bì ni bo ní née goó ịrija.

²⁰ Zí o'do née ifí ịri do bangá ga gére mbá, kí solú e mbá, tí lá ngítí a bì zía útuásáne sáká o'do née ní ndaá.

²¹ Née ní zí Ngére Lomo óto o'do née zía útu 'dú'duné ịri. Simi bì ni cíkì simi kútú 'bì

ní, zí Lomo lálaógu ngúru cóngó kó'dú a, do 'dútulúgu bifúó née kí esí.

²² Cóngó kó'dú bì Ngére Lomo 'di'biogu gi ro o'do née ní, zía ó'bóógu a káa do kára do í'bí wo zí o'do née.

²³ Zí o'do née úku ledre kídí,
“Ba nda go cù cóngó gi dongará cóngóma e,
kpá esí gi simi esímá,
máayí ndolo a ‘Kára,’[†]

gi zía 'di'bioguní wo gi simi cóngó kó'dúma.”
²⁴ Gi zí kényí née, o'do ni ótoómo 'buné kí mbágáne zía ófú kára zíye ídíye kéne éyí kíé'do.

²⁵ Abú o'do née kí me'bené ndísiní koo ndísi eyé ngírá yá, komoyé enyí ené e wá.

3

Kála ledre 'bi 'yima'dí

¹ Kámá ni koo mongú 'yi londó gi dongará bangá sinyí ga bì Ngére Lomo otoogu yée ní mbá. Kadra kíé'do zía óguné ndú'yú kára kídí, “Ma'díi, Lomo ya ‘Ndásé ánu miáná kágá ga bì yáká ba mbá wá káa?”

² Zí kára née úkulúgu ledre zí kámá kídí, “Lomo yaá azé ánu miáná kágá ga bì yáká ona ba mbá,

³ tí lá dýú kágá máa wo bì yana yáká íri née, Lomo yaá ndazé ánu miáná a wá, ndazé gbawá óto sílíze roa káa bì azé úyu.”

⁴ Zí kámá úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Úyusé esé e wá.

[†] **2:23 2:23** Kára: Ndolo ịrịa kára gi zía 'di'bioguní wo gi simi cóngó kó'dúma.

⁵ Lomo owo bú kídí togú ánusé miáná kágá née go yá, komosé ni líkpí zíse ówo dongará bisinyí ledre kí bilámá ledre, zíse ídise káa zí ne Lomo ni.”

⁶ Simi bì kára née uwú kídí miáná kágá née ni bilámáne kí bilámá tosoné gi ro ánu a, ni kpá bilámáne gi ro í'bí komokenzi zí 'yi ni, zía 'dí'bi a ánu a. Zía í'bí ngíti a zí o'do 'bi ené bì niyí kéne ni zía ánú a.

⁷ Née ni geré zí como o'do née kí me'bené líkpíne, zíye ówo a kídí yée ndísiñí ndísi ba ngírá. Zíye ndéréye 'déci tiyí ócó a royé.

⁸ Nda simi bì kadra 'bu'bú go ni, zí o'do née kí me'bené úwú gborü Ngére Lomo kí ogu yáká ore, zíye geré ndéréye ló'boyé dongará kágá ga bì yáká ore ni.

⁹ Zí Ngére Lomo ndólo ndú'yú o'do née kídí, “Áyí 'da?”

¹⁰ Zí o'do née úkulúgu ledre kídí, “Máuwú gáa gboruyí kí ogu, zíma ndéréma ló'bomá gi zí ngíri gi zía máayí ngírá.”

¹¹ Ngére Lomo ya zíma ni, “Ambí uku zíyi ne ya áyí ngírá? Ánu miáná kágá bì mayá ndá ánu a wá ni ánu go?”

¹² Zí úkulúgu ledre zí Lomo kídí, “Kára bì í'bíogu wo zíma ba i'bí miáná kágá née ne zíma go ánu a.”

¹³ Zí Ngére Lomo úku ledre zí kára née kídí, “Éyí bì méngi kenée née 'di?”

Zí kára née úkulúgu ledre zí Ngére Lomo kídí, “Kámá londo máa ne zíma ánu a.”

14 Néenízí Ngére Lomo úku ledre zíkámákídí,
 “Gi zíabiméngiéyígo kenéení,
 “Taramáníndérékaciyigidongarábangákulúe
 kíbangásuwúembá,
 áyindlísilálalroyifumilálabiadosimiyí,
 áyíánu'bíeyífumilá'búru
 gísimisindíkadra bíáyíúyusimíaní.

15 Máayíótóbáfí
 dongarásekíkáranée,
 kpádongaráowú'bíeyíekíowú'bíenée,
 ní'dítikánadoyí,
 zíyiínáná'bíeyíritía.”

16 Zí Ngére Lomo úku ledre zíkárokídí,
 “Máayíí'bí'do'dóroyisimisindíkadra'bíará
 owú,
 áyindlísíaráowúetífukíeyímiówó
 'búo'do'bíeyíníndlísíídídoyíkpáfukíngaya
 Áyiídífumilásíslí'o'do'bíeyí.”

17 Giore, zí Lomo ìnyiné úku ledre zío'dokídí,
 “Gi zíabimúwúyíeyíledre gítarame'beyí, zíyi
 ánu miánákágábikóomáyá, ‘Ndáánuawání,’
 “Máótotaramágorokángágízíledreeyí,
 tíbíáyindlísíní, áyiméngímoko zíyi
 'dó'doyími'dó'dókíáyi fumndíkíeyímiánú
 ánu a.

18 Gi zíkéyi néení, kángáníndíkiogubisinyí
 kágágabikíkíniyékíswúga bíkí
 mbu'duyénízíyi,
 áyindlísíméngímokoroyécúkímokonéáyi
 fumndíkíeyímiánugísimía.

19 Áyindlísíméngímokokíbisuwutékí
 éyímiánunífumndízíyi.

Ledre máa née ní ndísi méngi roné kenée gi simi
sindí kadra bi áyí ndá'balúgu royí simi a
simi kángá

kí'dí bi kóo má'dí'biogu yíjí ní.

Gi zíá bi ógu gi simi kángá ní,
sindí kadra ní ógu zíyí ndá'balúgu royí idíyi
té káa do kángá."

20 Nda née ní, zí Ádama ífí ịri me'bené Áwa,*
gi zíá ní ndíkiogu 'yí e mbá ne.

21 Zí Ngére Lomo nda kóo yeme saná káa zí
bongó ní zí Ádama e kí Áwa ési a royé.

Lomo lagaoyó Ádama e kí Áwa gi yáká ené

22 Née ní, zí Ngére Lomo úku ledre kídí,
"Cakaba ní 'yí ga ba owoní dongará bílámá ledre
kí bisinyí ledre go káa zí ze ní. Bi go kenée ní,
ndazé ótoómo yée zíye ndísi 'décí miáná kágá bi
yáká née ndísi ánú a do ndísiyé fí trídrí wá."

23 Née ní, zí Ngére Lomo go 'dí'biogyó Ádama e
kí me'bené gi simi yáká bi simi Édene ní, do óto
wo zíá ndisíné ó'do éyí gi ro éyí miánu zíye gi
simi kángá bi o'bóní wo gi simi a ní.

24 Zí Lomo 'dí'bi maláyika e† kí fúndúye zíá
í'bí roko'bu zíye do óto yée simi yáká bi Édene
ní mi'dí gbére ndísi lúrú bi kací a. Zí éyí ndísi
gámá'díkí yáká née gbaá káa zí mongú maku
ndísi 'bílé'be ne ní káa bi 'yí ní olú íri 'décí miáná
kágá 'bi trídrí née ánú a ke.

* **3:20 3:20** Áwa: Ini ledre gi simi Áwa kídí trídrí. † **3:24**
3:24 Maláyika e: Ndísíní ndólo maláyika e kí tara Ébere kídí
Kerübimí. Niyí éyí trídrí e komo ere kí fúndúye.

4

Káyina ufu Ábele

¹ Gi do kací ledre néení, zí Ádama ndísiyé kí me'bené, zí me'bea ídine kí siminé, zía áráne owú'o'do. Zí Áwa úku ledre kídí, "Máayí ifí irja Káyina* gi zía mándíki wo kí sáká éyí bi gi zí Ngére Lomo ní."

² Gi do kací Káyina, zía kpá áráne owú'o'do do ifí irji wo née 'bi ené Ábele.

Zí owú ga gére née ngbóróoguyé gbrengará. Káyina áyí 'bi eyí 'yi ó'do éyí, Ábele ni 'bi ené nda 'yi úlú kábíríkí e.

³ Kadra kí'e'do zí Káyina 'dí'bi ngíti géyi éyí ga bi gi yáká enéní ndéréne kíye í'bí yée zí Ngére Lomo.

⁴ Tí lá zí Ábele óngoónzó 'duo ndíká 'bi kábíríkí ené, do 'dí'bi bílámá esí a bi kí su'bú ronéní í'bí a káa do mìkawu zí Ngére Lomo. Zí Lomo ídine kí mongú rokinyi gi zí Ábele kpá gi ro mìkawu ené bi i'bí ní,

⁵ tí lá nda gi ro mìkawu máa bi 'bi Káyina ní, Ngére Lomo ndaaá 'bi ené koo kí rokinyi kíe wá. Néení zí mìmbé'de Káyina ésiné, zí do komoa ídine bísinyíne.

⁶ Zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, "Káyina, éyí bi mìmbé'deyí esí gi zía ní 'di? Éyí bi sínyi do komoyí gi zía kenée ní 'di?

⁷ Togú ndísi méngi ledre bi miútúásáne ní, káa bi iliní yíjí wá? Tí lá togú méngi ledre bi utúásá

* **4:1 4:1** Káyina: Irji bi Káyina ní ini ledre gi simi a kí tara Ébere kídí ndíkiogu owú.

wání, bisinyí ledre ní go gbóo kíyi. Ídí tóro ngebúó zíyi rómo komoa.”

⁸ Gi ore zí Káyina úku ledre zí lúnduné Ábele kídí, “Nderézé aka lúrú bi yáká.” Nda simi bi niyi go yáká íri ní, zí Káyina útúne do lúnduné Ábele zía ócóónzó wo.

⁹ Gi do kací ledre née ní, zí Ngére Lomo ndú'yú Káyina kídí, “Ábele ní 'da?”

Zíá úkulúgu ledre zí Lomo kídí, “Máówo wá, máayí nda go 'yi lúrú bi kací lúndumá ma'dáa?”

¹⁰ Zí Ngére Lomo úku ledre zíá kídí, “Méngi bisinyí ledre zí lúnduyí kenée gi zí 'di? Máuwú gború sáma lúnduyí go kí kúkú bi gi zíyi.

¹¹ Cakaba ní, máóto taramá go kacíyi, kángá bi ewé sáma lúnduyí akpa gi do sílífí ní, utúasá lolú zíyi ndá'bayí méngi moko simi a wá.

¹² Tónóne gi ona ndéréne 'dá'dá, abú áyí ó'do éyí, kángá utúasá 'dí'biógu éyí miánu zíyi wá. Éyí bi kí ıriné 'be ní ndaá gi royi kpá wá, odú ledre eyí ní idí düyü gámá riij 'dága do sogo kángá ba.”

¹³ Zí Káyina úkulúgu ledre zí Ngére Lomo kídí, “Áko Ngére, 'do'dó bi óto domá née romo do roko'búmá go.

¹⁴ Karaba ní óto máa go zíma ínyímá gi do bi bi mändísi doa ní, máútúásá lolú kpá idí gbóo kíyi wá, zíma nda idíma go lá migámáma 'dága ní, née go umbumá gi zí 'yi e.”

¹⁵ Tí lá zí Ngére Lomo úkulúgu ledre zíá kídí, “Ndaá kenée wá, togú 'yi ufu yíji, máayí í'bí 'do'dó ro 'yi née rómo do 'bi eyí ba kí'dí ínyi doa gbre.” Néé ní, zí Lomo éké tífí ro simi komo

Káyina gi ro zí 'yi e ówo a mbá káa bì niyí úfu wo ke.

¹⁶ Zí Káyina ínyiné gi do komo Lomo gi simi Édene gi ore ndéré ndisíné simi ngítí kángá mi'dí gbére kí ịriṇé Nódụ.†

Ledre gi ro owú 'bi Káyina e

¹⁷ Néení, zí Káyina e kí me'bené ndíki owú'o do zíye ifí ịriṇa Enóka. Simi sindí kadra máa bì koo néení, Káyina ní koo ndisi ó'bó gara, zíá ínyiné ifí ịri owú 'bi ené bì Enóka ní do gara máa née.

¹⁸ Simi bì Enóka ngboró ní zíá ndíki Iráda, zí Iráda ndíki 'bi ené Mazéla, zí Mazéla ndíki 'bi ené Matúséla, zí Matúséla nda ndíki 'bi ené Laméke.

¹⁹ Zí Laméke ngbóróné zíá 'dí'bi kará e gbre, Áda e kí Zíla.

²⁰ Zí Áda ndíki owú do ifí ịriṇa Zabála. Zabála ní ne bulúndu 'yi ga bì ndisíní gámá mi'da'dágá kí lúrú bi kací bangá eyé e simi súwú ní.

²¹ Iri lúndua ní 'bi ené Zubála. Zubála ní ne bulúndu 'yi ga bì 'yi úcụ kụ'dú e kpá 'yi ímí kángá e ní.

²² Zí Zíla kpá ndíki 'bi ené owú'o do zíá ifí ịriṇa Tübúla Káyina. Bi ngboróogu ní, zíá idí 'bi ené 'yi úcụ 'boro. Iri lémiā koo Náma.

²³ Kadra kí'e'do zí Laméke koo úku ledre zí me'bené ga bì gbre ní kídi,

"Kará 'bi amá e, úwúsé aka kúrúma kúrú o'do 'bi esé.

† **4:16 4:16** Nódụ: Ini ledre gi simi ịri bì Nódụ ní kídí gámálíci.

Máúfu kóo ngíti owúo'do gi zía oto kóo uŋgú romá.

²⁴ Togú Lomo úku kóo kídí 'yí bì ni óto sílíne ro Káyina ní, née ni 'dó'do wo kí'dí ịnyí doa gbre. Máá Laméke togú 'yí oto sílíne romá, mááyí 'bì amá 'dó'do wo kí'dí cí ota doa sokó doa ịnyí doa gbre."

²⁵ Gi do kací umbu Ábele, zí Ádama e ndíki ngíti owúo'do zíye ifí ịri a Séte.[‡] Zíye úku ledre kídí, "Mbófo éyí, Lomo i'bíogú dobikulú Ábele bì kóo lúndua ufu ní go zíze."

²⁶ Gi ore zí Séte ndíki owúo'do, zíye ifí ịri a Enósa.

Née nda go sındí kadra bì kóo zí 'yí e ndísiyé íni ini zí Ngére Lomo simi a ní.

5

Ledre gi ro bulúndu bulúndu Ádama e

¹ Ba ledre ga bi kóo gi ro Ádama kí bulúnduné e ní.

Simi bi kóo Lomo otoogú 'yíma'dí e ní, otoogú kóo yée cé káa zí ne ní.

² Otoogú kóo yée o'do kí kára, zíya ifí ịriyé kídí, "'Yíma'dí e." Zíya ịnyiné í'bí úndru zíye.

³ Simi bi kóo simibi 'bì Ádama ni go míya kí'e'do doa cí kérí doa sokó (130) ní, zíya kóo ndíkiogú tosoné owúo'do zíya ifí ịri owú ma'dáa Séte.

[‡] **4:25 4:25** Séte: Ini ledre gi simi ịri bì Séte ní kí tara Ébere kídí, Lomo i'bíne zíma.

⁴ Zí Ádama ndísiné gi do kací bì ndikiní Séte ní, simibi míya ịnyị doa ota (800). Zía koo kpá ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

⁵ Ádama ni úyu ní, mengi do sogo kángá go simibi míya ịnyị doa eso doa cí kérí doa sokó (930).

⁶ Simi bì koo simibi ni do Séte go míya doa ịnyị (105) ní, zía ndíki Enósa.

⁷ Gi do kací a née, zía ndísiné simibi míya ịnyị doa ota doa ịnyị doa gbre (807). Zía ndíki ngítí géyi owú e ya'dá e kí kará e.

⁸ Simibi ni koo do Séte mbá míya ịnyị doa eso doa sókó doa gbre (912) zía koo úyuné.

⁹ Simi bì koo Enósa mengi go simibi cí eso doa sokó (90) ní, zía ndíki Kenána.

¹⁰ Zí Enósa ménginé gi do kací Kenána née simibi e míya ịnyị doa ota doa sokó doa ịnyị (815). Zía ndíki ngítí géyi owú e ya'dá e kí kará e.

¹¹ Ni nda koo úyu ní simibi ni koo doa go mbá míya ịnyị doa eso doa ịnyị (905).

¹² Simi bì Kenána ni koo go kí simibi cí ota doa sokó (70) zía ndíki Malále.

¹³ Gi do kací Malále zía ménginé simibi e míya ịnyị doa ota doa cí gbre (840), zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

¹⁴ Kenána mengi koo mbá simibi míya ịnyị doa eso doa sokó (910), zía ndíki Yéreda.

¹⁵ Malále mengi koo 'bì ené simibi cí ota doa ịnyị (65), zía ndíki Yéreda.

16 Gi do kací a née, zí Malále ménginé simíbi míya ịnyi doa ota doa cí kérí doa sokó (830), zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

17 Malále mengi kóo mbá simíbi míya ịnyi doa ota doa cí eso doa sokó doa ịnyi (895), zía úyuné.

18 Yéreda mengi kóo mbá simíbi míya kíé'do doa cí ota doa gbre (162) zía ndíki Enóka.

19 Nda gi do kací a née, zía ménginé simíbi míya ịnyi doa ota (800), zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

20 Yéreda mengi kóo mbá simíbi míya ịnyi doa eso doa cí ota doa gbre (962), zía úyuné.

21 Enóka mengi kóo mbá simíbi cí ota doa ịnyi (65), zía ndíki Metúséla.

22 Zía ménginé gi do kací Metúséla née simíbi míya ota (300), zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e. Illofuní kóo ledre 'bí Lomo go.

23 Enóka mengi kóo mbá simíbi míya ota doa cí ota doa ịnyi (365).

24 Ndísí 'bí Enóka kí míméngi ledre ené ní kóo bílámáne do komo Lomo. Gi zí kékí née ní, zí Lomo kóo 'dí'bi wo lá wayí.

25 Zí Metúséla kóo ménginé mbá simíbi míya kíé'do doa cí eso doa doa gbre (187), zía ndíki Laméke.

26 Gi do kací a née, zía ménginé simíbi míya ịnyi doa gbre doa cí eso doa gbre (782) zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

27 Zía nda kóo úyuné simíbi mengi kóo go mbá simíbi míya ịnyi doa eso, doa cí ota doa ịnyi doa eso (969) ní.

28 Laméke mengi kóo mbá simibi míya kíé'do doa cí eso doa gbre (182), zía ndíki owú'o'do.

29 Zía ịfị ịriịa Nówá.* Zía úku ledre gi roa kídí, "Ba go owú bì ni sáká zée gi simi 'do'dó bì ndísiżé 'dó'dó a kí méngi moko simi káŋgá bì Lomo oto tarané kací a ní."

30 Zí Laméke kóo ménginé mbá simibi míya ịnyí doa cí eso doa sokó doa ịnyí (595) gi do kací bì ndíkiní Nówá ní. Zía ndíki ngítí geyí owú e, ya'dá e kí kará e.

31 Zía úyuné simi bì kóo simibi ni doa go mbá míya ịnyí doa gbre doa cí ota doa sokó doa ịnyí doa gbre (777) ní.

32 Simi bì Nówá mengi go simibi míya ịnyí (500) ní, zía ndíki owú e ota mbá owú ya'dá e. Owú maáge kóo Séme, Áma nda kí Yépetá.

6

Milúyú ledre 'bi 'yíma'dí e

1 Simi bì 'yí e niyí nda go étri do sogo káŋgá kíngaya ní, zí yée ndíki tý'dú owú kará e,

2 zí owú ya'dá e gi simi 'yí ga bì ọguṇguní ledre 'bi Lomo go ní lurú owú kará ga gére née kí 'búne gi zí lámá bì royé ní. Zíye ndísiyé 'dí'bi yée káa do kará e.

3 Zí ledre née sínyíne ro Lomo, zía úku ledre kídí, "Máútúásá lolu ótoómo 'Dówúma simi 'yíma'dí e zíye ndísiyé trídriyé za fí ní wá gi zía niyí úyu miúyu. Odú simibi eyé ni ídí duú míya kíé'do doa cíkérí (120) zíye úuyé."

* **5:29 5:29** Nówá: Ini ledre gi simi ịri bi Nówá ní kí tara Ébere kídí, 'dówúro.

⁴ Mìngburoko raga 'yi e niyí kóo bo do sogo kángá simi sindí kadra bì kóo owú 'bì 'yi ga bì ńguṇguní ledre 'bì Lomo go ní ndisíní ndiki owú e kí nyí 'yi ga bì ńguṇguní ledre 'bì Lomo wá ní. Niyí kóo ye 'yi ga bì kí roko'buyé, ırıyé ndisi ówú miówú simi sindí kadra máa bì kóo néé ní.

⁵ Zí Lomo lurú mìngbóró bisinyí ledre 'bì 'yıma'dí e do sogo kángá, míméngi ledre eyé kí misómú ledre eyé ní nda yí ené go mbá bisinyíne kíngaya kací kadra mbá,

⁶ zí ledre néé sínyíne ro Ngére Lomo zí mimbé'dea 'déciné gi zía mi'décı gi zía bì otoogu 'yıma'dí e ne do sogo kángá ní.

⁷ Zía úku ledre kídí, "Máayí úfuóyó 'yi ga gére néé mbá 'dá'ba. Zíma kpá úfuóyó bangá e, solú e, kí éyí trıdrı ga bì ndisíní ndéré kí do simiyé bi ní mbá 'dá'ba. Máayí kí mongú lerí zíma ótoógú yée"

⁸ Odú 'yi bì kóo ní bílámáne do komo Lomo ní duý Nówá.

Nówá yeme kurúngba

⁹ Ba owú ledre gi ro Nówá.

Nówá ní kóo mbigí 'yi 'bì Lomo, zí míméngi ledre ené ídine mbá bílámáne gi dongará 'bì 'yi ga bì kóo simi sindí kadra néé.

¹⁰ Nówá ma'dáa ndiki kóo owú e ota, Séme, Áma kí Yépeta.

¹¹ Nda gi ore zí míméngi ledre 'bì 'yıma'dí e do sogo kángá ídí ené nda go bisinyíne kíngaya do komo Lomo, gi zía ambáye nda yí ené kóo go lá góo rará.

¹² Simi bì Lomo lurú do sogo kángá nì nda yí ené go kenée ní, zía ówo a kídí do sogo kángá sinyí go gi zía míméngí ledre 'bì 'yíma'dí e nì nda yí ené go mbá bisinyíne.

¹³ Née ní zí Lomo úku ledre zí Nówa kídí, "Máyéme romá go gi ro zíma úfuónzó 'yíma'dí e za mbá, gi zía do sogo kángá sinyionzó roné go gi zí rará eyé. Káa zí bì go kenée ní, máayí go ógu úfuónzó yée kí éyi trídrí e gi do sogo kángá za mbá.

¹⁴ Idí yéme mongú kurúngba zíyi gi simi kágá bì kí roko'buné ní. Zíyi ífi 'déci simia tú'dú káa zí ifiní simi 'dící ní, zíyi kúrúru simiyé mìkúrúru kí ko'dó 'dící kí sága mbá.

¹⁵ Miyéme a idí idí káa, miákpa a idí idí miólo komo sìndí 'yí míya eso cí gbre doa sokó (450), miáya a idí idí miólo komo sìndí 'yí cí ota doa sokó doa inyí (75), mióló a nda 'bì ené miólo komo sìndí 'yí cí gbre doa inyí (45).

¹⁶ Idí 'dóro doa káa zí do 'dící ní, zíyi ótoómo bifúó dongará doa née kí gbígérí a gi ro sili. Simi kurúngba ma'dáa, idí idí ota ngítí a 'dága, ngítí a yana ngítí a nda 'bì ené nde. Zíyi óto mbotú do gbořu a.

¹⁷ Idí úwú ledre ba bílámáne, gi zía máayí go ógu kásáogú mongú iní zía úcuné do sogo kángá mbá, zí 'yíma'dí e kí éyi trídrí e úuyé za mbá 'dá'ba.

¹⁸ Tí lá miyéme ledre nì idí dongaráze kékí káa, idí 'dí'bi me'beyí kí owú 'bì eyí e kí me'beyé e zíse ólúse simi kurúngba.

¹⁹ Idí 'dí'biútú ríkí sí do éyi trídrí e ya'dáye kí

karáye mbá gi ro zíse ómosé kéye sìmì kuṛúngba íri gi ro zíye ídíye trídrí gi zí mongú iní.

²⁰ Zíyi kpá 'dí'biútú ríkí sí do solú e, bangá e kí éyí trídrí ga bì ndisjní ndéré kí do sìmìyé bi ní, ya'dáye kí karáye mbá kpa kíyí sìmì kuṛúngba íri, gi ro zíse ómosé ndro kéye.

²¹ Gi ore zíyi kpá 'dí'bi éyí miánu kací sí doyé mbá kpa zíyi bándáóto yée gi rosé kí éyí trídrí ga gére née."

²² Zí Nówá méngí ledre ga gére née tí za cé káa zí bì Lomo uku zía ní.

7

Mongú iní bì ucu ní

¹ Sìmì bì sìndí kadra utúasá go ní, zí Ngére Lomo úku ledre zí Nówá kídí, "Nówá, ólúsé mu kí me'beyí, kí 'yí 'bì 'be eyí e mbá sìmì kuṛúngba gi zía gi dongará 'yí ga bì sìmì sìndí kadra máa ba ní, áyí dùyú yíi mbigí 'yí amá.

² Sìmì bì ásé go ólú ní, idí 'dí'bi ríkí sí do bilámá bangá e* ịnyí doa gbre, ya'dáye kí karáye. Zíyi 'dí'bi ríkí sí do bisinyí bangá e† ya'dáye kí karáye.

³ Nda gi ore zíyi 'dí'bi ríkí sí do solú e kpá ịnyí doa gbre, ya'dáye kí karáye, káa bì kúfúye ní úngbü ke.

* ^{7:2} ^{7:2} Bilámá bangá e: Bilámá bangá niyí bangá ga bì ndisjní ánu yée kí 'dáná yée káa do éyí 'dáná zí Lomo ní. † ^{7:2} ^{7:2} Bisinyí bangá e: Bisinyí bangá niyí 'bì eyé bangá ga bì anuní yée kí 'dáná yée káa do éyí 'dáná zí Lomo wá ní.

⁴ Gi do kací sīlī ịnyị doa gbre máayí go ógu kása iní zía é'diné kí sīlī cí gbre kí ndulụ e kí kadra mbá gi ro zía úfuonzó éyí tridri ga bi ndisini ndisi gbére bi mótoogu yée ní mbá 'dá'ba."

⁵ Zí Nówa méngi ledre ga gére née go tí káa zí bi Ngére Lomo uku zía ní.

⁶ Simi bi iní née ní koo ógu é'di ní, Nówa ní koo go kí simibi míya ịnyị doa kéri (600).

⁷ Née ní, zí Nówa ịnyiyé kí me'bené, kí wotíne e kí me'beyé e mbá do óluye simi kuṛungba gi ro ómoyé gi zí mongú iní née.

⁸ Zí bilámá bangá kí bisinyí bangá ga bi Lomo uku ledreyé zí Nówa ní, solú e, kí éyí tridri ga bi ndisini ndéré kí do simiyé bi ní,

⁹ ya'dáye kí karáye óluye kí Nówa e mbá simi kuṛungba káa zí bi Lomo uku zía ní.

¹⁰ Gi do kací sīlī ịnyị doa gbre, zí mongú iní née 'd'i'bi bi do tónóné é'diné.

¹¹ Simi simibi bi simibi do Nówa go míya ịnyị doa kéri (600) ní, simi gbre éfē simi 'dú'du ené sokó doa ịnyị doa gbre, zí mongú iní ndisi lágaoguné gi simi kángá do sogo kángá, zí wo bi ndisi é'di gi komo ere ní ndisi léfené káa zí ere likpí go milíkpí ní.

¹² Zí iní née é'diné kí ndulụ e kí kadra mbá kí sīlī cí gbre.

¹³ Née kadra bi koo Nówa e kí me'bené kí wotíye ga bi ota, Séme, Áma kí Yépeta kí me'beyé e mbá olúní simi kuṛungba ní.

¹⁴ 'Di'biutúní koo bangá súwú e kací ríkí sí doyé, bangákulú e kací ríkí sí doyé, éyí tridri ga bi ndisini ndéré kí do simiyé bi ní kpá kací ríkí sí

doyé, nda kí solú e kí eyí trídri ga bì kí fúndúye
ní kací ríkí sí doyé mbá.

¹⁵ Zí eyí trídri ga gére née óguyé kací sí doyé e
mbá gbre gbre ólúye kí Nówa e símí kurúngba.

¹⁶ Éyí trídri ga bì koo mbá olúní símí kurúngba
ní, niyí koo kí ya'dáye kí karáye káa zí bì koo
Lomo uku zí Nówa ní. Gi ore zí Ngére Lomo
'dútu mbotu.

¹⁷ Zí iní é'diné kí sítí cí gbre, do úcuné do sogo
kángá kíngaya, zí miúcu iní née ndísiné síkpí
kurúngba ndéré kíe 'dága gi do sogo kángá.

¹⁸ Zí iní nda úcuné go bisinyíne kíngaya
do sogo kángá, zí kurúngba ndísi élené doa
ndéréne 'dága. ¹⁹ Nda gi ore zí miúcu iní née
úcu'dútu do mingburoko ngbángbá landa ga bi
do sogo kángá ní mbá.

²⁰ Zí iní idíne 'dága gi do landa mítiri ịnyí
doa gbre.

²¹ Za ríkí eyí trídri e ga bì ndísiní ndísi gbére
kací sí doyé mbá, solú e, bangákulú e, bangá
súwú e nda kí eyí trídri máa yée ga bì ndísiní
ndéré kí do símíyé bi ní kí 'yíma'dí e, úyuónzó
royé za mbá.

²² Éyí ga bì kí 'dówú símíyé bi ndísiní ndísi
gbére ní, zíye úyuónzó royé za mbá.

²³ Lomo úfuónzó eyí trídri ga bì ndísiní ndísi
gbére ní go za mbá, 'yíma'dí e, bangá e, solú e,
nda kí eyí trídri máa yée ga bì ndísiní ndéré kí
do símíyé bi ní. Otoomo tí lá dùú Nówa kí eyí
trídri ga bì niyí kíye símí kurúngba íri ní.

24 Zí iní bì ucu née tóroné do sogo káŋgá kí sílí míya kíé'do, cí gbre doa sokó.

8

Mindúkú mongú iní

1 Tí lá Lomo somúlıgi ledre Nówa kí éyí trı̄drı̄ ga bì kíe sími kuřungba ní wá. Zí Lomo kásáogü síli zía ndísī líne do sogo káŋgá gī ro zí iní bì ucu née tónó ndýkúne.

2 Née ní zí mılága iní bì gī sími káŋgá ótoómo kí lágaóguné, zí wo bì ndísī e'dí gī komo ere ní ndímíne.

3 Zí iní bì kóo ucu née, tónó ndýkúne ndoo gī do sogo káŋgá. Nī ndéréogü sími sílí míya kíé'do, cí gbre doa sokó ní, iní ndýkúonzó roné go.

4 Nda sími 'dú'du sokó doa ı̄nyī doa gbre 'bì ı̄nyī doa gbre éfē, zí kuřungba ndéré ndísiné do ngíti landa kí ı̄rjné Araráta.

5 Zí iní nda ndísiné go fú lá ndýkú tátá roné nde. Nda go sími mızefī sílí 'bì sokó éfē, zí do ngíti géyī landa e go ólúöguyé sága.

6 Gī do kací sílí cí gbre, zí Nówa líkpí bifúó bì otoomo ro kuřungba ní,

7 zía ı̄nyiné kása solú bì kí ı̄rjné fóro ní, nderé yí ené fí, zaá gī zí iní ndýkúonzó roné té kí.

8 Gī do kací a née, zía kása kířikó'do gī ro zía ndéréne lúru bi togú iní ndýkúonzó roné gī do káŋgá go yá.

9 Tí lá sími bì kířikó'do nderéogü íri ní, bi útú a bi ndaá gī zía iní ní aka yí ené fú lá bo do sogo káŋgá, zía ndá'balúgu roné zí Nówa sími

kuřúngba. Zí Nówa ésiögü silihne do 'dibilúgu wo simi kuřúngba.

¹⁰ Zí Nówa ndisiné kí silih inyi doa gbre, zia kpá kasa ándá kírikó' do ndéré lúru bi.

¹¹ Simi bi kírikó' do nda'baogü nda kí tagá ni, ni nda go kí mbilí kágá bi oliva ni tarané. Gi ore zí Nówa owo a kídí iní ndukú go.

¹² Zia ndisiné gi do kací a née kpá silih inyi doa gbre, zia kpá kásalúgu kírikó' do. Tí lá ndéré máa bi ndéré née ni, nda'balugu ené lolü roné zí Nówa wá.

¹³ Simi sindí kadra máa bi koo née ni, simibi 'bi Nówa ni koo go míya inyi doa kéri doa kíe' do (601). Simi mizefi 'dú'du 'bi éfé 'bi simibi máa née ni, zí iní ndukúonzó roné gi do sogo kángá. Zí Nówa líkpí do kuřúngba, ni lúru bi ni, do kángá ni go gágá.

¹⁴ Ni ndéréogü bi simi silih cí kéri doa inyi doa gbre 'bi gbre éfé ni, do kángá gagá go ngéré.

¹⁵ Née ni, zí Lomo úku ledre zí Nówa kídí,

¹⁶ "Nówa ólúögusé gi simi kuřúngba mu, yií kí me'beyí, nda kí wotise e kí me'beyé e.

¹⁷ Ziyi 'dibiógü éyí tridri ga bi kiyi íri ni sága, solú e, bangá e nda éyí tridri máa yée ga bi ndisiní ndéré kí do simiyé bi ni gi ro zíye étrilúgu royé do idíye tú'dú do sogo kángá."

¹⁸ Née ni, zí Nówa ólúöguyé sága kí me'bené, nda kí wotine e kí me'beyé e.

¹⁹ Zí bangá e, kí éyí tridri ga bi ndisiní ndéré kí do simiyé bi ni nda kí solú ga bi koo kíye simi kuřúngba ni ólúöguyé mbá sága kací si doyé e mingungúcua.

Lomo móćú éyí gi ro do sogo káŋgá

²⁰ Néení, zí Nówá ó'bó mbayi zí Ngére Lomo. Zía 'dí'bi ríkí sí do bílámá bangá e kí solú ga bì bílámáye ní óngooonzó yée do óngbó yée do mbayi née káa do éyí 'dáná. ²¹ Zí Lomo ídine kí mongú rokinyi gi ro 'dáná éyí bì Nówá 'daná zíá ní. Zía ódróné zíne kí roné kídí, "Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, máoto lolü taramá kací káŋgá gi zí lúyú ledre 'bì 'yíma'dí e wá. Míméngi ledre 'bì 'yíma'dí e mbá ní yí ené bisinyíne kú gi do owúye, tí lá máúfuónzó lolü éyí ga bì kí 'dowú simiyé ní káa zí wo bì máméngi ba wá.

²² "Tí káa zí bì do sogo káŋgá ní ídí 'bì ené ní, sındí kadra 'bì éyí e mbá niyí ídí, sındí kadra 'bì 'díyí éyí e, kí sındí kadra 'bì 'dó'dúogu éyí e gi yáká, sındí kadra 'bì drú kí sındí kadra 'bì bi miírí, sındí kadra 'bì límí kí sındí kadra 'bì ndumu, nda kí sındí kadra 'bì kadra kí sındí kadra 'bì ndulü.

Éyí ga gére née niyí ídí kenée za fí."

9

Miyéme ledre 'bì Lomo zí Nówá

¹ Gi do kací née ní, zí Lomo í'bí úndru zí Nówá e kí wotíne e zíá úku ledre zíye kídí, "Ídísé étri zí bulúndusé e ídíye tú'dú do sogo káŋgá.

² Bangá e kí solú e mbá, nda kí éyí trídrí ga bì ndisíní ndéré kí do simiyé bi ní kí kénzé e, niyí ndisi éré ngirisé miéré gi zíá máoto yée go sì silihé.

3 Éyí ga bì za mbá ndisíní gámá migámá kí trídrí simiyé ní, máí'bí yée go zíse káa do éyí miánu cé káa zí bì kóo máí'bí futú éyí e zíse ndisisé ánu yée ní.

4 "Tí lá ndásé ánu esí bì kí sáma siminé ní wá. Máási kíe gi zíse gi zíá trídrí bì simi sáma ní aka simi a.

5 Káa zí bì go kenée née ní, togú 'yì ufu ezené 'yíma'dí máayí kpá úfu wo. Kpá kenée bangá bì úfu 'yíma'dí go ní máayí kpá úfu a 'dá'ba.

6 Lomo otoogu 'yíma'dí cé káa zí ne ní, gi zí keyí née ní 'yì ufu 'yíma'dí, eze a 'yíma'dí ní úfu wo kpá ne.

7 Gi zí keyí née ní, ili go zíse étrísé kíngaya zí bulúndusé e ídíye do sogo kángá ba za mbá."

8 Née ní zí Lomo úku ándá ledre zí Nówa kí wotíne e kídí,

9 "Bì ba ní, móoto miyéme ledre go gi ro zíma méngi a zíse kí bulúndusé ga bì niyí ógú gi do kacíse ní,

10 kpá kí éyí trídrí ga bì ólúogusé keye gi simi kurúngba, solú e, bangákulú e, kí bangá súwú e ní.

11 Máooto go káa do miyéme ledre zíze kíse, éyí ndaá lolu íri do úfuónzó éyí trídrí e kí miúcu iní do sogo kángá ní wá."

12 Née ní zí Lomo úku ledre kídí, "Ba líli miyéme ledre bì mayéme go gi ro zíá ídíne dongaráze kíse kí éyí trídrí e mbá ní, yée ga bì cakaba ba kí yée ga bì niyí idí karanée ní.

13 Máooto míkórú amá go komo ere zíá ídíne káa do líli miyéme ledre dongaráze kíse kí do sogo kángá mbá.

14 Kí'dí bì mákása mongú iní go gi ro zía é'diné do sogo káŋgá ní, míkórú ní ólúogu.

15 Togú olúogu go kenée, máayí geré sómúndíki miyéme ledre bì máyéme dongaráze kíse kí éyi trídrí e kací sí doyé e mbá ní. Iní ucu andá lolú roné zía úfuónzó éyi trídrí mbá wá.

16 Kí'dí bì míkórú ólúogu go kenée ní, máayí lúrúndíki a zíma geré sómúndíki ledre miyémeótó ledre bì máyéme dongaráze kíse kí éyi trídrí e do sogo káŋgá mbá ní."

17 Nda gi ore zí Lomo úku ledre zí Nówá kídí, "Ba go líli miyéme ledre bì máyémeótó dongaráze kíse kí éyi trídrí e do sogo káŋgá mbá ní."

Wotí Nówá e

18 Wotí Nówá ga bì koo olúoguní kíye gi simi kurúngba ní niyí, Séme, Áma kí Yépeta. Áma ní ne 'bu Kanána.

19 Wotí Nówá ga bì ota née, niyí ye bulúndu 'yíma'dí e do sogo káŋgá mbá.

20 Nówá ní ne mizefí 'yí bì koo tonó ó'do yáká do 'dýí kóró simi a ní.

21 Simi bì Nówá ewé le'yí kóró née ní, zía kóyóne, zía útú 'dú'duné gi zía ngírá sí kútú kacíne.

22 Zí Áma 'bu Kanána ólú ndíki 'búyé kí 'dú'du ngírá, zía ólúoguné ndéréne úku a zí lúnduné e sága.

23 Tí lá zí Séme kí Yépeta 'dí'bi mbílí bongó yáya do goyé zíye ólúye kíe kí sogoyé sí kútú do ló'bu a do 'búyé kí 'dú'du ngírá. Oyólo'bóní

komoyé gbú gi 'dí kerí káa bì yée niyí lúrú ngírá 'buýé.

²⁴ Simi bì le'yí ongó gi como Nówá zía úwú ledre bì wotí a Áma mengi zía ní,

²⁵ zía úku ledre kídí,
“Máóto taramá go kací Kanána, ní idí owúkulgú 'bì lúnduné e. Ní idí 'bì ené za 'dá'ba kíngaya.”

²⁶ Zía kpá úku ledre kídí, “Yí e mbá idíní í'bí mbófo éyí zí Ngére Lomo bì ndísi sáká Séme ní.

Zí Kanána idí 'bì ené nda owúkulgú 'bì Séme.

²⁷ Máayí úku ledre zí Ngére Lomo idí í'bí úndru zí Yépeta, zía ndíki tú'dú owú e, zí bulúnduga ndísi ndísiyé ndro kí bulúndu Séme e,

zí Kanána idí 'bì ené owúkulgú 'bì Yépeta.”

²⁸ Zí Nówá ndísjné gi do kací mongú iní bì koo ucu ní simibi míya ota, cí gbre doa sokó (350).

²⁹ Nówá mengi koo mbá simibi míya ịnyí doa eso, cí gbre doa sokó (950) zía úyuné.

10

Bulúndu Nówá e

¹ Ba ledre gi ro bulúndu Nówá bì wotiga ga bì Séme, Áma kí Yépeta ndikiní yée gi do kací mongú iní bì koo ucu ní.

Owú 'bì Yépeta e

² Owú 'bì Yépeta e niyí, Goméra, Magága, Midáyi, Yavána, Tübúla, Misáka nda kí Tirásá.

³ Zí owú 'bì Goméra idí 'bì eyé, Asakenéza, Ripháta nda kí Togaráma.

4 Owú 'bì Yavána, 'bì eyé, Elísá, Tarasísi, Kitími, nda kí Rodaními.

5 Ga ba sí do bulúndu Yépeta ga bì ndisíní ndísi kací kó'dú mìkavu e kí do cùkú e ní. Zíye ndísi óto 'be 'bì eyé e do bi e mìngúngúcua do ndísi ódroyé sìmì mbigí tara máa 'bì eyé ní.

Owú 'bì Áma e

6 Owú 'bì Áma 'bì eyé kóo, Kúsú, Ízibiti,* Pútú nda kí Kanána.

7 Owú 'bì Kúsú nda 'bì eyé, Séba, Avíla, Sábata, Ráma nda kí Sabatéka. Zí owú 'bì Ráma e nda idí 'bì eyé Síba e kí Dedána.

8 Ngítí owú 'bì Kúsú ní kóo bo kí ịriné Nímíróda, ní kóo ne birará 'yi kí roko'buné do sogo kángá.

9 Gi zí sáká éyí 'bì Ngére Lomo zí Nímíróda ndisíné úfu bangá e kíngaya. Née sí ledre bì 'yi e ndisíní úku ledre gi zía kídí, "Lomo idí í'bí komokenzi zíyi, zíyi ndísiyí úfu bangá e kíe káa zí 'bì Nímíróda ní."

10 Ga kóo 'desí ní, Nímíróda ndísi kóo ndísi sìmì kángá bì Sinára ní. Ní ne mìzeffì mongú ngére do gara ga bì ota, Babelóniya, Eréka, Akáda nda Kalané.

11 Nda gi ore zía ịnyiné ndéréné sìmì kángá bì kí ịriné Asíriya, kí'dí bì o'bó mìngburoko gara ga bì, Nínévi, Rebóta Íra, Kála,

12 nda kí Résene bì ní dongará Nínévi kí Kála bì ní ne mongú gara doyé mbá ní.

* **10:6 10:6** Ízibiti: Ngítí ịri Ízibiti ní Miziráma.

13 Owú 'bì Ízibiti niyí 'bì eyé Lìdiyádì, Aníma, Labíti, Nefatúma,

14 Petarúsa, Kasélù bì ndikioguní kúfú 'yì ga bì Falasitíni ní, nda kí Kuréto.

15 Owú 'bì Kanána e niyí Sidóna bì nì ndíká ní kí Éte.

16 Kanána nì kpá ne 'bụ, Zebúsa, Amóra, Girigási,

17 Ivíta, Aréka, Sinóyi,

18 Avénda, Zemaráda nda kí Amáta.

Nda gi do kací a née zí 'yì 'bì Kanána e ángayé

19 zí mama bì dongaráye kí ngítí géyi 'yì e ní tónóne gi sìmì Sidóna ndéréoguné gi sìmì Gerári gbóo kí Gáza, nda mi'dí gbére sìmì Sodóma, Gomóra, Adéma, Zeboyíma gbóo kí Lasa.

20 Ga ba owú 'bì Áma e kí bulúnduga ga bì ndísiní ndísi do bi e kací sí doyé kí tara eyé e mingúngúcua ní.

Owú 'bì Séme

21 Zí Séme bì mongú lúndua nì Yépeta ní kpá ndíki wotíne e. Séme nì ne bulúndu 'yì ga bì ndísiní ndólo yée Ébere e ní mbá.

22 Owú 'bì Séme ma'dáa niyí nda 'bì eyé Eláma, Asúra, Aripakasáda, Lúda nda kí Aráma.

23 Owú 'bì Aráma niyí 'bì eyé, Üzü, Úla, Getéra nda kí Mása.

24 Aripakasáda nì 'bì ené 'bụ Séla, zí Séla nda ídí 'bì ené 'bụ Ébere.

²⁵ Ébere ndíki kooowú e gbre. Ngítia iríja 'bi ené Pelége[†] gi zíá néé sindí kadra bi 'yíma'dí e ifí bayiní royé do sogo kángá ní. Irí lúndua 'bi ené nda Zakatáni.

²⁶ Owú 'bi Zakatáni niyí 'bi eyé, Alemodáda, Sélefa, Azaramavéta, Zéra,

²⁷ Adoráma, Uzála, Dikéla,

²⁸ Obála, Abimiyéle, Síba,

²⁹ Opíra, Avíla nda kí Zobába. Ga gére néé mbá owú 'bi Zakatáni.

³⁰ Kángá bi kooowú ndísiní simi a ní tonó gi simi Mésa ndéré'díyi roné 'dí gbére do bi ekékí bi gbóo kí Sefára ní.

³¹ Ga ba owú 'bi Séme ga bi ndísiní ndísi do bi e kací sí doyé kí tara eyé e mìngúngúcua ní.

³² Ga ba sí do bulúndu Nówá ga bi wotí ga ndíkiní yée kací do 'be 'bi eyé e ní. Niyí ye 'yí ga bi ndikioguní ríkí sí do 'yíma'dí e do sogo kángá gi do kací mongú iní bi kooowú ucu ní.

11

Lomo ifí bayi tara zí 'yíma'dí e

¹ Ga kooowú 'desí ní, tara ní aka yí ené kooowú do sogo kángá duú kíé'do zí 'yí e ndísi úku duú tara máa bi kíé'do néé.

² Simi bi 'yíma'dí e niyí ndísi kí gámálící royé ní, zíye ndéré 'díyi royé mi'dí gbére do óguyé do mongú nyará bi simi Sinára,* zíye ndísiyé ore.

[†] **10:25** **10:25** Pelége: Ini ledre gi simi irí bi Pelége ní kí tara Ébere kídi, "ífi éyi e." * **11:2** **11:2** Sinára: Ngítia irí bi Sinára ní kooowú Babelóniya.

³ Zíye úku ledre dengbíye kídí, “Ógusé mu zíze ónzó bílóko do óngbó a bílámáne.” Yemení koo bílóko née do bi kací tutú zí micece'dí ko'bó nda ídí 'bí ené do bi kací éyí bì káa zí seméndí ní.

⁴ Née ní zíye úku ledre kídí, “Ógusé mu, zíze ó'bó mongú gara zíze, kí mongú 'dící siminé mbíwu 'dága zí doa ndéréoguné gi ro ere, gi ro zí irizé ówúne doa káa bì azé báyi do sogo kángá mbá ke.”

⁵ Tí lá zí Ngére Lomo óguné lúrú mongú gara kí mongú 'dící bì 'yí ga gére niyí ndísi ó'bó a née.

⁶ Zí Ngére Lomo úku ledre zíne kí roné kídí, “Káa zí bì 'yí ga ba niyí go 'yí kíé'do, ndísiñí ódro go kpá lá duú tara bì kíé'do zíye tónóye go méngí éyí káa zí ba ní, ledre bì niyí yéme a gi ro méngí a ní utúasá rómo yée wá.

⁷ Ógusé mu zíze ndéréze gíragá báyi simi tara eyé káa bì niyí ndísi úwú royé dengbíye ke.”

⁸ Née ní, zí Ngére Lomo báyi yée gíri do sogo kángá mbá, zíye ótoómo kí ó'bó mongú gara bì koo née.

⁹ Née sì ledre bì ifiní irí bi née kídí Bábele[†] ní gi zía née bi bì Ngére Lomo gíragá bayi tara bì do sogo kángá ba gi doa ní. Nda gi ore zí Ngére Lomo báyi yée mikkékeríia do sogo kángá mbá.

Ledre gi ro bulúndu Séme e

¹⁰ Ba ledre gi ro bulúndu Séme e.

Simibi gbre gi do kací mongú iní bì koo ucu ní, simi bì simibi 'bí Séme ní go míya (100) ní, zía ndíki Aripakasáda.

[†] **11:9 11:9** Bábele: Ledre ba kí tara Ébere ini ledre gi simi a kídí, sínyi simi do.

11 Gi do kací a née ní, zí Séme ndísiné simibi míya ịnyị (500) zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

12 Simi bì simibi 'bì Aripakasáda ní go cí kérí a doa sokó doa ịnyị (35) ní, zía ndíki Séla.

13 Nda gi do kací Séla, zí Aripakasáda méngi simibi míya eso doa ota (403) zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

14 Simi bì simibi ní do Séla go cí kérí a doa sokó (30) ní, zía ndíki Ébere.

15 Zí Séla méngi gi do kací Ébere née simibi míya eso doa ota (403), zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

16 Simi bì simibi do Ébere go cí kérí a doa sokó doa eso (34) ní, zía ndíki Pelége.

17 Zí Ébere méngi gi do kací Pelége née simibi míya eso doa cí kérí a doa sokó (430), zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

18 Simi bì simibi do Pelége go cí kérí a doa sokó (30) ní, zía ndíki Réwu.

19 Zí Pelége méngi gi do kací Réwu née simibi míya gbre doa ịnyị doa eso (209), zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

20 Simi bì simibi do Réwu go cí kérí a doa sokó doa gbre (32) ní, zía ndíki Serúga.

21 Zí Réwu méngi gi do kací Serúga née simibi míya gbre doa ịnyị doa gbre (207), zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

22 Simi bì simibi do Serúga go cí kérí a doa sokó (30) ní, zía ndíki Nówara.

23 Zí Serúga méngi gi do kací Nówara née simibi míya gbre (200), zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

24 Simi bì simibi do Nówara go cí kérí a doa inyi doa eso (29) ní, zía ndíki Téra.

25 Zí Nówara méngi gi do kací Téra née simibi míya kí'e'do doa sokó doa inyi doa eso (119), zía ndíki ngítí géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

26 Simi bì simibi do Téra go cí ota doa sokó (70) ní, zía ndíki Abaráma e kí Nówara nda kí Árana.

Ledre gi ro bulúndu Téra e

27 Ba ledre gi ro bulúndu Téra e.

Téra ndiki Abaráma e kí Nówara nda kí Árana. Zí Árana ndíki Lótó.

28 Simi bì Téra 'bü Árana ní aka kí komoné ní, zí Árana úyuné cíkjí simi Ürü káñgá bì ndikiní wo simi a simi Babelóniya ní.

29 Née ní zí Abaráma e kí Nówara gbrengará 'dí'bi kará e. İri me'be Abaráma 'bì ené Sárayi, ırı me'be Nówara ní nda 'bì ené Mílika nyí Árana bì lémi İseke ní.

30 Bì kenée ní Sárayi ní yí ené mìkoto ndiki ené owú wá.

31 Née ní, zí Téra 'dí'bi wotíne Abaráma kí bulúnduné Lótó bì wotí Árana nda kí Sárayi me'be wotíne Abaráma zíye ómúye gi simi Ürü bì simi Babelóniya ní ndéréye simi káñgá bì Kanána ní. Tí lá simi bì nderéoguní simi gara bì ndışıní ndólo a Arána ní, zíye ndışiyé cíkjí ore.

32 Simi bì simibi 'bi Téra ni go míya gbre doa ịnyị (205) ni, zí Lomo 'dí'bi 'dówú a cíkì simi Arána ore.

12

Lomo ndolo Abaráma

1 Zí Ngére Lomo úku ledre zí Abaráma kídí, 'Ídí ótoómo kángá esé, 'yì eyì e kí 'buýì e mbá, zíyì ómúyì simi kángá bi máayí 'dodo a zíyì ni.

2 Máayí í'bi úndru zíyì, zíma óto bulúnduyì e zíye étriyé do ídye káa do mongú sì do. Máayí óto ịriyì zíá ówúne miówú zíyì idiyì 'yì bi 'yì e niyì ndísi ndíki úndru kpurú gi zíá ni.

3 Máayí í'bi úndru zí 'yì ga bi niyì óto úndruyì ni, 'yì bi ni óto tarané kaciyì ni máayí kpá óto taramá kaci a. Nda kpurú gi simiyì máayí í'bi úndru zí ṛíkì kúfú 'yíma'dí e do sogo kángá mbá."

4 Née ni zí Abaráma ịnyiné ndéréne tí káa zí bi Ngére Lomo uku zíá ni. Zí Lótó útúne do kaci a. Simibi 'bi Abaráma ni koo cí ota doa sokó doa ịnyị (75) simi bi omú gi simi Arána ni.

5 Zí Abaráma ómúye kí me'bené Sárayi e kí Lótó owú 'bi lúnduné, zíye 'dí'bi za éyì ga bi 'bi 'be ni mbá, 'yì 'bi moko eyé ga bi koo niyì kéye simi Arána ore ni mbá zíye ịnyiyé ndéréye simi kángá bi Kanána ni. Do ndéréoguyé íri.

6 Zíye ókpoye gi simi Kanána fú lá miókpó do ndéréoguyé simi owú gara kí ịriyé Sekéme, do ndísiyé cigí kágá bi ndísiní ndólo a Móre. Simi sindí kadra máa bi koo née 'yì 'bi Kanána e ndísiní koo ndísi ore.

⁷ Néenízí Ngére Lomo 'dodo ronézí Abaráma írí zíá úku ledre zíá kídí, "Máayí í'bí kágá ba zí bulúnduyí e za fí." Zí Abaráma ó'bó mbayi zí Ngére Lomo bì 'dodo roné zíá ní ore.

⁸ Gi do kací néení, zí Abaráma ínyiyé ndéréye do bi bì ekékí bì simi Bétele mi'dí gbére ní, zíá óto taya ore. Bétele ni 'bì ené mi'dí gólu Áyi ní 'bì ené mi'dí gbére. Zíá ó'bó mbayi ore ndísi íni ini zí Ngére Lomo sí a.

⁹ Zí Abaráma e kpá ínyiyé gi ore ndéré 'dijiroyé mi'dí simi Negébe.

Abaráma nderé simi Ízibiti

¹⁰ Simi sındí kadra máa bì koo néení, zí mongú 'bú útúne. Zí Abaráma ínyiyé gi ore ndéréye ndísiyé cíku'dée simi Ízibiti gi zí mongú 'bú néení.

¹¹ Simi bì ní go gbóo gi ro ólú simi Ízibiti ní, zíá úku ledre zí me'bené Sárayi kídí, "Sárayi, Máowo bú lámá ní royí kíngaya.

¹² Simi bì 'yì ga bì 'bì Ízibiti niyí lúrúndíki yíjí ní, niyí geré úku ledre kídí, 'Ba me'bené.' Née ní niyí úfu máa do ótoómo yíjí trídri.

¹³ Togú ndu'yúní yíjí go yá, idí úku a zíye kídí áyí lémiámá, gi ro zíye ndísiyé méngí ledremá kíngaya gi royí, utúasání ufu máa wá gi zíyí."

¹⁴ Simi bì Abaráma oguní simi Ízibiti ní, zí 'yì 'bì Ízibiti e lúrú Sárayi ní kára bì kí lámá roné kíngaya ní.

¹⁵ Nda simi bì ngíti géyi mingburoko 'yì 'bì nganga 'bì mongú ngére Fáro lurúní Sárayi ní kí lámá roné kíngaya ní, zíye ndéréye úku ledrea

zí mongú ngére, zíye óguyé 'dí'bi wo ndéré kíe 'be 'bi ngére zía ndísiné íri.

¹⁶ Gi ro ledre Sárayi, zí ngére 'bi Ízibiti ndísiné méngi ledre Abaráma kíngaya, do í'bi éyí ga bi káa zí kábiříki e, Ití e, dongí e, owúkulu e nda kí gémele e ní zía.

¹⁷ Gi zía bi ngére 'bi Ízibiti 'dí'bi Sárayi me'be Abaráma ní, zí Ngére Lomo kása bísinyí ndiyá doa kí 'yí 'bi 'be 'bi ené e mbá.

¹⁸ Née ní zí ngére 'bi Ízibiti kákasa kací Abaráma do úku ledre zía kídí, "Méngi kényí zíma kenée gi zí 'di? Úku koo zíma yaá Sárayi ní yí ené me'beyí wá gi zí 'di?

¹⁹ Éyí bi úku ledre zíma gi zía yaá, 'Sárayi ní léminé' gi zía ní 'di, bi zíma 'dí'bi wo káa do kára ní? Bi ba ní me'beyí ní go née. 'Dí'bi wo mu zíse ndrése."

²⁰ Née ní, zí ngére 'bi Ízibiti úku ledre gi ro Abaráma e kí me'bené kídí, idíní mu 'dí'bi éyí eyé e mbá zíye ólúogu gi simi Ízibiti gi ona 'dá'ba.

13

Miífi ro 'bi Abaráma e kí Loto

¹ Gi ore zí Abaráma e kí me'bené ịnyiyé gi simi Ízibiti do 'dí'bi éyí eyé e mbá zíye ndá'balúgu royé simi Negébe. Zí Loto ndréne kíye.

² Abaráma ní nda koo go kí tú'dú éyí e zíne, bangákulú e, késí e kpá kí dábu e.

³ Gi simi Negébe zía ndísiné ómúne gi do bi e kírí née wá kírí née zía ndéréoguné zaá gi simi

Bétele do bi kureú taya ené bi koo 'desí dongará
Bétele kí Áyi ní,

⁴ kí'dí bi o'bó mizefí mbayi ní. Zí Abaráma
ndisíné íni ini zí Ngére Lomo ore.

⁵ Loto bi koo ndisíní gámálící royé kí Abaráma
ní, ni nda kpá go kí tú'dú 'yí e do kacíne, kpá kí
kábjírikí e, kí ítí e.

⁶ Tí lá bi eye lolu koo zíye gi ro zíye ndisiyé
ndro do bi kí'e'do wá gi zia éyí e ofuní nda koo
zíye go bi utúasá ótoómo yée zíye ndisiyé mbá
do bi kí'e'do wá ní.

⁷ Zí 'yí ga bi ndisíní 'bá'bá bangá ga bi 'bi
Abaráma kí yée ga bi 'bi Loto ní ndisiyé ófúye
dongaráye gi ro bi. Simi sindí kadra máa bi koo
née ní, 'yí 'bi Kanána e kí 'yí 'bi Peréze e niyí
koo kpá ore.

⁸ Nda née ní zí Abaráma úku ledre zí Loto kídí,
"Owú 'bi amá a, ófú nda ógu dongaráze kényí wá
togú mbú dongará 'yí 'bá'bá bangá eyí e kí 'bi
amá e wá.

⁹ Mongú írigbéré ni bi kó'dúyí íri née, ifizé
rozé mu. Ídí mu gélé bi bi íli ndéré doa ní. Togú
ndéré go do anú, máayí nda ndéré 'bi amá do
ngeli. Togú do ngeli yá, máayí nda ndéré 'bi amá
do anú."

¹⁰ Zí Loto lúru bi keree, zia lúrúndíki 'bululu bi
kací kó'dú Yeredéne ni kí iní doné ngará ndukú
wá ní bi ni káa zí yáká 'bi Ngére Lomo kpá káa
zí kángá 'bi Ízibiti bi mi'dí simi Zóra ní. Ledre
máa née mengí koo roné 'dá'dá gi zí Ngére Lomo
kí óngbó gara ga bi Sodóma kí Gomóra ní.

11 Néenízí Lótogélé 'bululu bì kó'dú Yeredéne
ní, zíye ífi royé, zí Lótongdéré ndísí 'bì ené mì'dí
gbére.

12 Nda néenízí Abaráma ndísí 'bì ené simi
kángá 'bì Kanána ore. Zí Lótongdéré ndísí 'bì
ené dongará gara ga bì simi kpárá ní, zíatáya
ené gbóo kí Sodóma.

13 'Yì 'bì Sodóma e nìyí 'yì méngi bisinyí
ledre e, ndisíní méngi mbá ledre ga bì Ngére
Lomo ili wá ní.

Abaráma omú simi Éborono

14 Gi do kací bì Lótore ifiní royé kí Abaráma ní,
zí Ngére Lomo úku ledre zí Abaráma kídí, "Síkpí
aka doyi do bi bì áyí doa néenízíyí lúrú'díkí bi
cigiyí gbaá.

15 Bi bì áyí lúrú a néení, máayí í'bí a zíyí, kí
bulúnduyí e za fí.

16 Máayí óto bulúnduyí e zíye étriyé zíye ídíye
káa zí 'búru ní, gi ro togú 'yì utuásá go ólo 'búru
yá, ní útuásá ólo bulúnduyí e.

17 Inyí mu zíyí gámá'díkí bi néení gbaá, gi zíatáya
máayí go í'bí a mbá zíyí."

18 Gi zí kékí néenízí Abaráma ómúne kí táya
ené ndéré ndisíné simi gara bì ndisíní ndolo a
Éborono cigí kágá bì kí ịriné Mamaré kí'dí bi
o'bó mbayi zí Ngére Lomo ní.

14

Abaráma yomo Lótore

1 Simi sındí kadra máá bì kóo néení, Ama-
raféle ní kóo mongú ngére 'bì Sinára, Ariyóka ní

kóo 'bì ené 'bì Elesára, Kedarolaméra ní 'bì ené 'bì Eláma, zí Tidála nda ídí 'bì ené 'bì Góyíma,

² zíye ịnyiyé ndéré útúye kí okó do ngére e ịnyi. Ngére maágé niyí Béra ngére 'bì Sodóma, Birása ngére 'bì Gomóra, Sinába ngére 'bì Adéma, Semebéré ngére 'bì Zeboyíma, nda kí ngére 'bì Béla bì ní Zóra ní.

³ Zí ngére ga bì ịnyi née yóko royé kí asikíri eyé e mbá simí 'bululu bì kí ịriné Sidími bì gbóo kí mīkavu bì éyí trídri ndaní simí a wá ní.

⁴ Ngére ga bì ịnyi née niyí kóo mbá sí sili Kedarolaméra kí simibi sokó doa gbre, tí lá nda simí sokó doa ota simibi zíye óyóló'bó royé ịcí okó roa.

⁵ Nda simí sokó doa eso simibi, zí Kedarolaméra kí ngére ga bì iliní aka fú ledre ené ní, ịnyiyé kí asikíri eyé e ndéré útúye kí okó do 'yi 'bì Réfa e ga bì simi Aseteróta Karána ní do rómo komoyé cù, zíye rómo komo 'yi ga bì Zúzú bì simi Áma kpá cù, do ókpóye rómo komo 'yi 'bì Émi ga bì ndisíní ndisi simí 'bululu bì Kiriyatámi kpá cù,

⁶ zíye tátaye ro 'yi 'bì Óri e ga bì ndisíní ndisi do bi ekékí bì simí kángá 'bì Seyíra ní, do ógó ngíti géyi ndéré kíye mi'dí simí Eliparána simi súwú.

⁷ Née ní zíye ndá'balúgu royé 'dá'ba do ndéréoguyé simí gara bì Misapáta simí Kadése ní. Zíye 'dí'bi za kángá 'bì 'yi 'bì Amalékí e kí 'bì 'yi 'bì Amóra e ga bì ndisíní ndisi simí Azazóna Tamára ní mbá.

⁸ Nda gi ore zí ngére 'bì Sodóma, kí 'bì Gomóra,

kí 'bì Adéma, kí 'bì Zeboyíma, nda kí ngére 'bì Béla bì Zóra ní, zíye ndéréye yóko royé mbá simi 'bululu sídímí yéme royé gi ro okó,

⁹ kí Kedarolaméra ngére 'bì Eláma, kí Tidála ngére 'bì Goyíma, kí Amaraféle ngére 'bì Sinára, nda kí Ariyóka ngére 'bì Elesára. Zí ngére ga bì eso néé ịcí okó kí ngére ga bì ịnyí ní.

¹⁰ Simi sindí kadra néé ní 'Bululu Sídímí ni koo kí mingburoko gu e kí mīcece'dì ko'bó siminé. Nda simi bì ngére 'bì Sodóma kí 'bì Gomóra ngásá bayiní royé gi zí okó ní, zí ngítí geyí 'yì e útúye simi mingburoko gu ga gére néé zí ngítí geyí ngásá 'bì eyé do bi ga bì ekiekí ní.

¹¹ Zí ngére ga bì eso néé kókú éyí ga bì kací ngére 'bì Sodóma kí Gomóra ní kí éyí miánu mbá Yóo ndéréye kíe.

¹² Zíye kpá 'dí'bi Lótó owú 'bì lúndu Abaráma, bì ndísi ndísi simi Sodóma ní kí eyí ené e mbá ókpóye kíye.

¹³ Nda gi ore zí ngúru 'yì bì omo gi dongaráye ní ịnyiné ndéréne úku ledre Lótó zí Abaráma bì Ébere ní. Simi sindí kadra máa bì koo néé kútú 'bì Abaráma ni koo gbóo kí mongú kágá 'bì Mamaré 'yì 'bì Amóra e ní. Mamaré e kí lúnduné Esekólo kí Anéra niyí koo 'yì ga bì iliní ledre 'bì Abaráma ní.

¹⁴ Simi bì Abaráma uwú kídí 'di'bini owú 'bì lúnduné go simi okó ní, zíya ịnyiné yóko asikíri e ga bì gi sì sindíne ní miána ota doa sokó doa ịnyí doa ota (318) zíye lódú yée gi simi ngítí mongú gara kí ịríné Dána.

¹⁵ Kí ndulù a néé zíya ifí simi asikíri ga gére néé

do óto yée ịcí okó kí ngére ga gére née do ési ngásá simi sindíye zíye lódú yée gi simi Óba bì gi 'dí do ngelí gi simi Damásika ní.

16 Zí Abaráma ngákalúgu éyí ga bì koo ngakaní yée ní, do kpá ngákalúgu Loto owú 'bì lúnduné kí éyí ené e ga bì koo 'di'biní yée ní ndro kí kará e kí ngiti geyi 'yi ga bì 'di'biní yée ní mbá.

Malekesédeke i'bí úndru zí Abaráma

17 Simi bì Abaráma e niyí go ndá'baogu gi do kací bì romo komo ngére Kedarolaméra kí lafúga ngére e ní, zí ngére 'bì Sodóma ínyiné ndéré 'di'bi wo simi súmu simi 'bululu bì Sáve (bì ndisíní kpá ndólo a 'Bululu Ngére) ní.

18 Zí Malekesédeke bì ní ngére 'bì Salímu kpá 'yi 'dáná éyí* zí Lomo bì roko'bü a ofu go ní, 'di'bi éyí miánu kí le'yí e í'bí yée zí Abaráma kí 'yi ga bì nda'baogu kéye née ní.

19 Zí 'dí'bi silih Abaráma, zíá úku ledre kídí, "Lomo bì roko'bü a ofu go ní,
bì otoogu ere kí do sogo kángá ní, idí ídí kíyi.

20 'Yíma'dí e idíní í'bí mbófo éyí zí Lomo bì roko'bü a ofu go ní,
gi zíá i'bí roko'bü zíyi ne zíyi rómo komo ezeokóyi e kíe."

Zí Abaráma 'dí'bi tákpásılı kíe'do gi simi sokó[†] 'bì éyí ga bì ngakaní yée gi simi okó ní í'bí yée zíá.

* **14:18 14:18** 'Yí 'dáná éyí: 'Yí 'dáná éyí ní 'yi bì ndisi óngoónzo bangá káa do éyí 'dáná zí Lomo ní. † **14:20 14:20** Kíe'do gi simi sokó: Togú Abarayáma ngaka éyí sokó gi simi okó, née ní i'bí koo kembí éyí ga gére née go zí Malekesédeke.

21 Nda gi ore zí ngére 'bi Sodóma úku ledre zí Abaráma kídí, “Ídí í'bílúgu 'yi amá e zíma, zíyi 'dí'bi 'bi eyí éyí ga bi ngakaní yée née.”

22 Zí Abaráma úkulúgu ledre zíma kídí, “Málólóbú go zíma síkpí sílíma zí Ngére Lomo bi roko'bú a ofú go ní, bi ni ne 'yi bi otoogu ere e kí do sogo kángá ní kídí,

23 máútúásá amá ngúñgu a zíma 'dí'bi éyí gi zíyi wá, abú mongú éyí togú mbú owú a, káa bi áyí óyóló'bó tarayí kílondó yá, ‘Mái'bi tú'dú éyí ga bi zí Abaráma née máa.’

24 Éyí bi má'dí'bi go ní, tí lá duý éyí miánu bi 'yi e amá e anuní ní. Ídí í'bí éyí e zí Anéra, Esekólo kí Mamaré e gi zíma née 'yi ga bi nderézé kéye ní.”

15

Miyéme ledre 'bi Lomo zí Abaráma

1 Gi do kací a née ní, zí Ngére Lomo óguné do Abaráma simi 'durú do úku ledre zíma kídí, “Ndá éré ngiri wá Abaráma,

Máayí ndísi lúrú bi kacíyi máa,

Máayí kpá í'bí tákpásílí zíyi kíngaya.”

2 Tí lá Abaráma ya zíma ní, “Áko Ngére Lomo áyí 'yi 'bi roko'bú, áyí í'bí zíma bi káa 'di bi ngará owú 'bi amá ndaá ní. 'Yí bi ni 'dí'bi éyí sílíma ga gére née ba Iliyázara bi gi simi Damásika ní téé?”

3 Zí Abaráma kpá úku ledre kídí, “Ngará í'bí owú e zíma wá ní, bi kenée ní Iliyázara 'yi 'bi moko amá ni 'dí'bi éyí sílíma ga gére née ne.”

⁴ Zí Ngére Lomo úkulúgu ledre zí Abaráma kídí, "O'do née 'di'bi ené éyi siliyí ne wá. Mbigí owú bì gi simiyí ní, ní 'dí'bi eyí siliyí ga gére née ne."

⁵ Zí Ngére Lomo ndóloogu wo sága úku ledre zía kídí, "Lúru aka bi 'dága komo ere ziyí olo kele ga gére ní, togú áyí útúásá óloónzó yée yá. Bulúnduyí e niyí karanée ídí kpá tú'dú kenée."

⁶ Zí Abaráma ŋgúŋgu ledre bì Ngére Lomo uku zía ní, zía útúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yí ené.

⁷ Zí Ngére Lomo kpá úku ledre zía kídí, "Abaráma, Máayí máa Ngére bì 'di'biogu yíj gi simi ɿru gara bi simi kángá bì Babelóniya ní, gi ro í'bí kángá ba ziyí káa do 'bì eyí."

⁸ Zí Abaráma ndú'yúlúgu wo kídí, "Áko Ngére Lomo roko'buyí ofu go, 'be tí kenée ní, sara máayí ówo a bì kídí kángá née ní tí ídí 'bì amá ma'díi ní lará a káa be 'di?'"

⁹ Ngére Lomo ya zía ní, "Ídí ndéréogu kí dýrú ítí kí dýrú ína, nda kí ya'dá kábíríkí bì simibi eyé ní aka za mbá ota ní, ziyí 'dí'biútú kíríkó'do kí amámu girí kpa."

¹⁰ Zí Abaráma óguné kí éyi ga gére née tí kenée zí Lomo. Zía óŋgo'décí simiyé mbá gbre gbre. Zía ndá'ba ótolúgu yée do bi kíé'do. Tí lá zía ótoómo solú ga gére née kenée oŋgo'decí simiyé wá.

¹¹ Nda simi bì solú ga bì ndisíní ánu esí oguní gi ro ánu esí ga gére ní, zí Abaráma ndisíné ógóoyó yée 'dá'ba.

12 Sími bì kadra ní go ndéré útú ní, zí Abaráma útúne rí 'dú'duné. Zí mongú bísinyí mütüluru bì kí ngiriné ní idíne cigí a gbaá.

13 Née ní zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, "Abaráma, idí ówo a kídí bulúnduyí e niyí karanée idí káa do owükulú e sími kángá 'bì ngítí géyi 'yí e. Zí míngí kángá máa ga gére née ndísiyé 'dó'do yée kí símibi e míya eso.

14 Tí lá máayí í'bí mongú 'do'do ro míngí kángá máa ga gére née bì niyí óto bulúnduyí e káa do owükulú e née ní kíngaya. Nda gi do kací a née, bulúnduyí ga gére née niyí ólúogu gi sími kángá 'bì 'yí ga gére kí tú'dú éyí e zíye.

15 Nda gi royí, áyí lú'bú milú'bú do sogo kángá zíyi ngókoyí gó'do gó'do kí, áyí fú úyu do nda óto yií gu.

16 Bulúnduyí e niyí ndá'baógu ándá royé gi 'dáa ona gi do kací bì ndiki andání yée go kí'dí eso ní, gi zía lúyú ledre 'bì 'yí 'bì Amóra e utúasá aka bì gi ro zíma 'dó'do yée ní wá."

17 Sími bì kadra utúonzó roné ní, zí bi nda go úlúne, zí Abaráma lúrúndíki sírétré kí pho'dü síminé kí miúndü pho'dü. Zí pho'dü ga gére née ndísi ókpóye kpurú gi dongará esi ga bì bi née.

18 Sími síndí kadra máa bì koo née, zí Ngére Lomo yéme ledre kí Abaráma kídí, "Mái'bí kángá ba go zí bulúnduyí e tónóne gi ro ngburu 'bì Ízibiti ndéréoguné gi ro ngburu bì Efaráta ní,

19 bì ní kángá 'bì kúfú 'yí ga bì Kéna, Kenéze, Kadamóno,

20 Éte, Peréze, Réfa,

21 Amóra, Kanána, Girigási nda kí Zebúsa ní."

16

Ledre gi ro Agára e kí owú 'bi ené Isiméle

¹ Sárayi me'be Abaráma ndiki ené kóo owú wá.
Tí lá owúkülú ené ni kóo bo nyí 'yi 'bi Ízibiti kí
iriné Agára,

² gi zí kényí née ni zí Sárayi úku ledre zí
Abaráma kídí, "Bi ngará Ngére Lomo i'bí owú
zíma wá ni, idí mu ŋgúngu ledre owúkülú amá
née zíse ndísisé kéne káa do kára kí o'do, éyí née
kenée ni ndíki owú e zíze."

Zí Abaráma ŋgúngu ledre bi Sárayi uku zía
née.

³ Née ni gi do kací bi Abaráma ndisi simi
Kanána kí simibi sokó ni, zí Sárayi í'bí owúkülú
ené Agára bi nyí 'yi 'bi Ízibiti ni zí Abaráma káa
do kará.

⁴ Zí Abaráma ndisíné kí Agára káa do kára, zí
Agára go idíne kí siminé.

Simi bi Agára lurú kídí née ni go kí siminé ni,
zía tónóne nda ndisi lúrúcáyi Sárayi milúrúcáyi.

⁵ Née zí Sárayi uku ledre zí Abaráma kídí,
"Bísinyí ledre bi máayí ndisi 'dó'dó gi zía ba
ngíri a idí idí doyi. Máí'bí owúkára bi owúkülú
amá ni zía 'dú'duné sogoyí, bi ba ni lurú nda
roné ni go kí siminé ni, zía ndisíné úku cayı máa.
Ngére Lomo idí 'décí ngbanga ne dongaráze
kéyi."

⁶ Abaráma ya zía ni, "Ledre bi gi ro owúkülú
eyí ni ni do silihí. Éyí bi íli méngi a kíe ni áyí
méngi a káa zí bi íli ni." Gi zí ledre née ni zí
Sárayi tónóne méngi Agára bísinyíne, zí Agára
ngásáoyó roné gi 'be.

7 Zí maláyika 'bì Ngére Lomo* ndíki Agára do 'dawú sìmì súwú, 'dawú máa née nì do mìsi'di bì ndéré 'diyì roné do bì bì Síru ní.

8 Zía ndólo wo kídí, "Agára, owúkùlú 'bì Sárayi, ógu gi 'da? Sara áyí ndéré 'da?"

Agára ya zía ní, "Mángásáoyó romá gi zí mongú 'yì amá Sárayi."

9 Zí maláyika 'bì Ngére Lomo úkulúgu ledre zía kídí, "Ndá'balúgu royì mu zí mongú 'yì eyí 'be zíyì ndísiyì uwú ledre ené."

10 Gi ore zí maláyika 'bì Ngére Lomo kpá úku ngítí ledre zía kídí, "Máayí óto bulúnduyì e zíye étriyyé do ídíye tú'dú 'yì bì nì óloónzó yée ní ndaá."

11 Zí maláyika 'bì Ngére Lomo úku ledre zía kídí,

"Bì ba ní áyí go kí simiyì,
áyí áráogu a owúo'do
zíyì ifì ịri a Isiméle.[†]

Ledre gi simia kídí, 'Ngére Lomo uwú ini eyí
bì gi zí 'do'dó ní go.'

12 Owú máa née nì ídí káa zí bangá rará ní dongará 'yima'dí e,

nì ídí 'yì méngì okó kí 'yì e mbá,
gi zí kéyi née ní zí 'yì e ídíye kpá mbá okó
roa,

nì ndísi 'bì ené fú lá ngúcuné
abú gba kí lúnduné e."

* **16:7 16:7** Maláyika 'bì Ngére Lomo: Maláyika 'bì Ngére Lomo, nì Ngére Lomo. Ólo Dosí éyí e 16:13. † **16:11 16:11** Isiméle: Ịri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, Lomo uwú ledre bú.

13 Née ní zí Agára ífí ịri do Ngére Lomo bì odro zíne ní kídí, “Lomo bì lurú máa ní, bì ba ní málúrú wo bì lurú máa ní go cù kí komomá.”

14 Née sì ledre bì ndisjní ndólo 'dawú née gi zía kídí, Béralayirói‡ bì ini ledre gi simi a yaá 'dawú 'bì Lomo bì lurú máa ní. 'Dawú née ní karaba fú lá bo dongará írigbéré ga bì Kadése e kí Berede ní.

15 Née ní zí Agára ndíki owúo'do zí Abaráma, do ífí ịri a Isíméle.

16 Agára ní ndíki Isíméle zí Abaráma ní, simibi 'bì Abaráma ní koo go cí eso doa ịnyí doa kérí (86).

17

Miyéme ledre 'bì Lomo zí Abaráma gi ro útú ngburu

1 Simi bì simibi 'bì Abaráma ní go cí eso doa sokó doa ịnyí doa eso (99) ní, zí Ngére Lomo 'dódo roné do úku ledre zía kídí, “Máayí Lomo bì 'yí roko'bụ ní, ídí óto úndrumá zíyi ndisiyí méngí fú lá ledre bì miútúásáne ní.

2 Máayí yéme ledre dongaráze kékí, zíma óto bulúnduyí e zíye étriyyé tú'dú.”

3 Geré zí Abaráma útú ló'bụ komoné bi, zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí,

4 “Ba go miyéme ledre bì máyéme zíyi ní. Áyí ídí bulúndu tú'dú ríkí sì do 'yíma'dí e.

‡ **16:14 16:14** Béralayirói: Béralayirói ini ledre gi simi a yaá 'dawú 'bì Lomo bì ní trídrjné bì lurú bi kacíma ní.

⁵ Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ịriyí ndaá lolụ Abaráma wá ịriyí nda go Abarayáma.* Gi zía máoto yíi go káa do bulúndu tú'dú ríkí sí do 'yíma'dí e.

⁶ Máayí óto bulúnduyí e zíye étriyé tú'dú. Máayí ótoógu ríkí sí do 'yíma'dí e gi simiyí, zí mingburoko ngére e ólúoguyé gi simiyí.

⁷ Máayí óto miyéme ledre amá dongaráze kényí kpá kí bulúnduyí ga bì karanée niyí ógu gi do kacíyi zía ídine za fí. Zíma ídima Lomo bì ásé ndísi óto úndrua kí bulúnduyí e ga bì niyí ógu gi do kacíyi ní.

⁸ Kángá 'bì Kanána bì áyí simi a 'yi lóngó ba ní, máayí í'bí a zíse kí bulúnduyí ga bì niyí ógu gi do kacíyi ní za fí, zíma ídima Lomo bì niyí ndísi óto úndrua ní."

⁹ Née ní zí Ngére Lomo úku ledre zí Abarayáma kídí, "Ní miútúásáne zíyi bándá miyéme ledre bì dongaráze kényí kpá kí bulúnduyí ga bì niyí ógu gi do kacíyi ní bílámáne.

¹⁰ Ba go miyéme ledre amá bì dongaráze kényí kpá kí bulúnduyí ga bì niyí ógu gi do kacíyi ní. Miyéme ledre ba ili zíse bándá a, ya'dá ga bì tara mbotu esé ní mbá, idíní útú ngburu.

¹¹ Ídísé útú ngburu gi ro zía 'dodo lílì miyéme ledre bì dongaráze kényí ní.

¹² Tónóne gi ona ndéréne 'dá'dá, owú ya'dá ga bì niyí ndíki yée tara mbotu esé e ní mbá, simi bì silih ní doyé go ịnyí doa ota ní, idíní útú ngburu.

* ^{17:5 17:5} Abarayáma: Ịri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí 'bụ tú'dú 'yi e.

Gba owú máa yée ga bì niyí ndíki yée zíse 'be kí yée ga bì úgúsé yée kí késí gi zí 'yi lóngó e ngárá ndaní owú 'bì esé wá ní, idíní kpá mbá útú ngburu.

13 Togú owú ga bì ndikiní zíyi 'be togú mbú yée ga bì úgú kí késí idíní mbá útú ngburu. Ni ídí lílì ledre bì ní 'dodo a kídí miyéme ledre bì dongaráze kényí ní ní ídí za fí.

14 O'do máa wo bì útú ngburu wá ní, bandá ené miyéme ledre ené bì dongaráze kéne ní wá, bì kenée ní utúasá ídí káa do 'yi amá wá."

15 Zí Ngére Lomo kpá úku ngíti ledre zí Abarayáma kídí, "Tónóne karaba ndéréné 'dá'dá, ịri me'beyí ndaá lolụ Sárayi wá, ịri a nda go Sára.

16 Máayí í'bí úndru zía, zía ndíki owú'o'do zíyi. Zíma í'bí úndru zía, zía ídíne mbágá ríkí sí do 'yíma'dí e, mìngburoko ngére ga bì niyí ídí do 'yi e ní niyí ólúogu gi simí a."

17 Gi ore zí Abarayáma útú ló'bụ komoné bi. Zía kúkugú do úku ledre zíne kí roné kídí, "Utúasání go ndíki owú'o'do zí o'do bì simíbi ené go míya ní? Sara Sára utúasá go ndíki owú simí bì simíbi ené ní go cí eso doa sokó ní?"

18 Zí Abarayáma ndá'bané ndú'yúlúgu Lomo kídí, "Sara togú Isiméle 'di'bi éyí sílima e ne ní éyí bì ní méngi ní 'di?"

19 Zí Lomo úkulúgu ledre zía kídí, "'Be tí kenée ní, tí lá me'beyí Sára ní ndíki owú'o'do zíyi, zíyi ifí ịri a Isáka. Máayí óto miyéme ledre amá dongaráze kéne za fí gi ro bulúnduga ga bì karanée gi do kací a ní.

20 Ini eyí bi gi ro Isiméle ní máuwú go. Máayí í'ví úndru zía zí bulúnduga étriyé do ídíye tú'dú. Ni ídí bulúndu mìngburoko ngére e sokó doa gbre, zíma óto wo zí tú'dú ríkí sí do 'yíma'dí e ólúoguyé gi simi a.

21 Tí lá máayí óto miyéme ledre amá gi ro Isáka bi Sára ni ndíki wo zíyí simi sìndí kadra káa, kíbi ngítí a."

22 Simi bi Lomo ukuonzó ledre née zí Abarayáma kenée ní, zía ndéréókpó ené gi ore.

23 Kpá tí geré kadra née ní, zí Abarayáma 'dí'bi wotíne Isiméle kí owú ya'dá ga bi ndikiní yée zí a 'be, kpá kí yée ga bi ugú yée kí késí kí ya'dá ga bi 'be 'bi ené ore ní mbá ndéré kíye óto yée zíye útúye ngбуřu káa zí bi Lomo uku zía ní.

24 Simi bi Abarayáma ní útú ngbuřu ní, simibi ené ní koo go ci eso doa sokó doa inyi doa eso (99).

25 Simibi 'bi wotí a Isiméle 'bi ené koo go sokó doa ota.

26 Abarayáma e kí wotíne Isiméle utúní koo ngbuřu mbá kadra kí'e'do.

27 Zaá ya'dá ga bi zí Abarayáma 'be ní, kí owú ya'dá ga bi ndikiní yée ore, nda kí yée ga bi ugú gi zí 'yi lóngó e ní utúní koo ngbuřu mbá kadra máa née kí Abarayáma e.

18

Ngu e ota oguní zí Abarayáma 'be

1 Kadra kí'e'do simi cóngó kadra, zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Abarayáma simi bi ni

míndísiné ku mbotu kútú ené bi cigí mongú kágá bi kí ıriné Mamaré ni.

² Zí Abarayáma síkpí doné 'dága, zía lúrúndíki ya'dá e ota mitóroyé kenée. Sími bi lurúndiki yée ni, zía ınyiné geré 'diya gi tara kútú ené ndéréne zíye do ótú doné bi kó'dúye.

³ Zía úku ledre zíye kídí, "Míngburoko 'yi amá e, togú máutuásá tí go kací komosé yá, ndásé ókpó gi domá 'yi 'bi moko esé geré miókpó wá.

⁴ Idíní ógu kí owú iní zíse lúgu síndíse kíe, zíse ndísisé ca 'dówúrosé sí líndí kágá ba ona.

⁵ Máayí ba í'bí owú éyí miánu zíse gi ro zíse ánu ó'bu rosé kíe kí ásé nda fú ndéréókpó esé, gi zía bi ógundíkisé máá 'yi 'bi moko esé go ni."

Zí ya'dá ga bi ota née úkulúgu ledre zía kídí, "Bilámáne, méngi mu káa zí bi úku née."

⁶ Née ni zí Abarayáma ndéré ólúne 'diya zí Sára sí kútú. Zía úku ledre zía kídí, "Di'diya, 'dí'bi aka mongú gbété tüdü zíyi ınzü tüdü bi memeli ni sími a kí'dí ota zíyi ó'bó ambata gi sími a."

⁷ Zía ngásáókpóne gi ore do bi bi kí ıtí ené e doné ni, zía gélé zoro ıtí bi bilámáne ni í'bí a zí 'yi 'bi moko ené idí 'dí'dí ükú 'diya.

⁸ Gi ore zí Abarayáma 'dí'bi iní umba bangá bi iri miíri ni kí wo bi kákárá ni nda kí éyí miánu ógu óto a cü ne kó'dúye. Simi bi niyí ánu éyí ni, ni 'bi ené mitóroné sí líndí kágá kenée.

⁹ Zíye ndú'yú Abarayáma kídí, "Me'beyí Sára ni 'da?"

Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Ni bi sí kútú 'dáa ba."

10 Née ní zí Ngére Lomo úku ledre kídí, “Máayí ndá'baógu ona kíbi ngíti a símì síndí kadra káa, née ní me'beyí Sára ní go kí owú'o'do kó'dúne.”

Sára ní kóo mìndísiné sogo Abarayáma ku mbotu kútú kenée zía ndísiné úwú ledre née.

11 Abarayáma e kí Sára niyí kóo go gbrengará mbá ngokoyé. Símìbi 'bì Sára okpóomo yí ené kóo símìbi 'bì ndíki owú go.

12 Née ní zí Sára útúne kúgú roné kí roné símì bì sómú ló'bó ledre née ní, zía úku ledre kídí, “Gi do kací bì símìbi bì gi ro zíma ndíki owú okpó go, míngí 'be 'bì amá ní go kpá ngokoné, máayí fú lá ndíki owú?”

13 Zí Ngére Lomo* úku ledre zí Abarayáma kídí, “Éyí bì Sára kukugú zía úku ledre gi zía kídí, ‘Ma'díi máayí tí ndíki owú yá ní 'di, bì máayí go ngokomá káa ní ní?’

14 Éyí bì ni miórúné zí Ngére Lomo ní 'di? Káa zí bì mááku ní, kíbi ngíti a káa zí ba ní, ‘Máayí ndá'baógu ndíki Sára go kí owú'o'do kó'dúne.’”

15 Zí ngiri ledre née méngí Sára, zía ítí kangú kídí, “Mákúgú amá kugú wá.”

Lomo ya zía ní, “Kúkugú go.”

Abarayáma ɳungú roné gi ro 'yi 'bì Sodóma

e **16** Símì bì ya'dá ga gére née niyí go ndéré ní, zíye óyó komoyé lúrú 'díyí bi nde mi'dí símì Sodóma. Gi ore zí Abarayáma 'díyí yée tara misi'di kenée.

* **18:13 18:13** Ngére Lomo: Dongará ɳgu ga bì kóo ota née, ngúruyé ní kóo Lomo.

17 Zí Ngére Lomo ódróné zíne kí roné kídí, “Ledre bì máili méngi a ba ndaá miútúásáne zíma ótoécí a gi zí Abarayáma wá.

18 Gi zíá tú'dú ríkí sí do 'yị e kí roko'bụyé nịyí karanée olúögü gi simi a. Zí ríkí sí do 'yíma'dí ga bì do sogo kángá ní mbá máayí í'bí úndru kpurú gi simi a.

19 Mágélé wo go zíá ídíne 'yị 'dódo bílámá misi'di zí owú 'bì ené e kí 'yị 'bì 'be 'bì ené e mbá gi ro zíye ndísiyé óto úndrumá kí méngi ledre ga bì utúasání miútúásá ní gi ro zí Ngére Lomo í'bí éyí bì mocú ledre a zí Abarayáma ní zíá.”

20 Née ní zí Ngére Lomo kpá úku ngíti ledre kídí, “Abarayáma, máuwú ledre bisinyí míméngi ledre 'bì 'yị 'bì Sodóma e kí Gomóra e go yaá ofu nda go.

21 Máili ba ndéré lúrú ledre née za cù kí komomá, togú ledre bì mändisi úwú a née ní tí ma'díi yá. Togú ndaní kenée wá, máayí kpá ówo a.”

22 Zí ya'dá ga bì gbre ní ndéré 'díyi royé mi'dí simi Sodóma, zí Ngére Lomo ídíáká 'bì ené zí Abarayáma ore.

23 Zí Abarayáma ndósoóguné gbóo ro Ngére Lomo zíá ndú'yú wo kídí, “Bì née ní ní áyí úfuónzó 'yị méngi bisinyí ledre e kí 'yị méngi bílámá ledre e mbá?

24 Sara togú 'yị méngi bílámá ledre e niyí simi gara née íri cí gbre doa sokó ní, áyí úfuónzó 'yị e íri mbá útúásá ótoómo bi gi ro ngíti géyi 'yị ga bì cí gbre doa sokó née wá?

25 Bì née ní ní útúásá úfu kótru 'yị méngi

bilámá ledre e kí 'yì méngi bísinyí ledre wá, útúásá kpá méngi lárá 'yì méngi bilámá ledre e kí 'yì méngi bísinyí ledre ndro wá. Áyí Lomo bi ndísi 'décí yéme nganga 'yì e do sogo kángá ní mbá, ndísi méngi yì eyí duú ledre bi miútúásáne ní."

²⁶ Ngére Lomo ya zí Abarayáma ní, "Togú máógú ndíki 'yì méngi bilámá ledre e simi Sodóma íri cí gbre doa sokó, mááyí ótoómo kí úfuónzó 'yì ga bi íri née gi royé."

²⁷ Zí Abarayáma úku ledre zíá kídí, "Ngére Lomo mándísi ódro zíyi káa zí éyí bi roko'búmá ofu go ní, mááyí lá éyí bi ngará moko ndaá simi a wá káa zí 'búru kí mbukú ní.

²⁸ Sara togú 'yì e niyí íri lá duú cí gbre doa inyi (45) ní, áyí kpá fú úfuónzó 'yì ga bi simi gara née mbá?"

Lomo ya zíá ní, "Togú bilámá 'yì e niyí cí gbre doa inyi yá, mááyí ótoómo kí úfuónzó 'yì ga bi íri ní."

²⁹ Zí Abarayáma kpá ndú'yú ándá wo kídí, "Sara togú ndíki bilámá 'yì e íri lá duú cí gbre ní?"

Lomo ya zíá ní, "Gi ro bilámá 'yì ga bi cí gbre née ní, mááfuónzó 'yì ga bi íri née wá."

³⁰ Abarayáma ya zíá ní, "Ngére Lomo miimbé'deyí ndaá ésí romá wá. Mááyí aka kpá ndú'yú ngíti ndu'yú káa. Sara togú bilámá 'yì e niyí íri lá duú cí kérí doa sokó ní?"

Lomo ya zíá ní, "Abú bilámá 'yì e niyí lá duú cí kérí doa sokó yá, máátuásá úfuónzó 'yì ga bi íri née wá."

³¹ Abarayáma ya zía ní, “Ngére Lomo mándísi nda ódro zíyi káa zí éyi bì roko'bumá ofu go ní, sara togú ndíki bílámá 'yì e íri lá duú cíkérí ní?”

Lomo ya zía ní, “Gi ro bílámá 'yì ga bì cíkérí née ní, máúfuónzó 'yì ga bì íri née wá.”

³² Abarayáma ya zía ní, “Ngére Lomo mimbé'deyí ndaaá ésí romá wá. Máayí aka kpá ndú'yú ngítí ndu'yú káa. Sara togú bílámá 'yì e niyí íri lá duú sokó ní?”

Lomo ya zía ní, “Gi ro bílámá 'yì ga bì sokó née ní, máúfuónzó 'yì ga bì íri née wá.”

³³ Sími bì Ngére Lomo odro asá roné go zí Abarayáma ní, zía ndéréókpóne, zí Abarayáma kpá ndá'balúgu roné 'be.

19

Lomo ongbó Sodóma e kí Gomóra

¹ Zí maláyika ga bì gbre née ndéréoguyé sími Sodóma kí tagá, ogu ndikiní Loto mündísiné tara mbotu gara ore. Sími bì Loto lurúndiki yée ní, zía ìnyiné ndéréne 'dí'bi yee sími sumu, zía ló'bù komoné bi óto úndruyé.

² Zía úku ledre zíye kídí, “Ndásé ókpó gi cigí 'be 'bì 'yì 'bì moko esé 'duo miókpó wá. Ídísé ogu ndísi bi lúgu 'búru gi ro sindíse, zíse 'dú'dusé ona, kí phiyí zíse nda ólúogusé ndérése.”

Zíye úkulúgu ledre zí Loto kídí, “F'i, azé 'dú'du ezé gi 'dáa do misi'di ona.”

³ Tí lá zí Loto ódróné zíye kíngaya, zíye úwú ledre ené zíye ndéréye zía 'be. Zíya ó'bó ambata

bì ngárá 'de'dí ndaaá simi wá ní do méngi éyí miánu zíye ánu a.

⁴ 'Dá'dá zí Lótó e kí ɳgu ené e 'dú'duyé, zí 'yì ga bì 'bì Sodóma ní mìngburoko ya'dá e kí phiṛangá ga bì simi gara ore ní mbá óguyé téro 'díkí 'be 'bì Lótó gbaá.

⁵ Zíye ndólo Lótó ndú'yú a kídí, "Ngú ga bì gáa oguní zíyi 'be ona ba niyí go 'da? Ídí 'dí'biogu yée zíze, zíye 'dú'duyé sogozé káa do kará e."

⁶ Née ní zí Lótó ólúoguné zíye sága, do 'dútu mbotu kací ɳgu ga gére néee.

⁷ Zíá úku ledre zíye kídí, "Ezegámáma e mángúngú romá zíse, ndásé méngi bisinyí ledre káa zí bì ásé úku a néee wá.

⁸ Lúrúsé aka, ɳgu ga bì oguní néee niyí cakaba sí sìlima. Togú ásé gi ro ledre káa zí bì ásé úku a néee yá, nyíma e niyí bo gbre owoní aka ledre 'bì ya'dá e wá, máayí í'biogu yée zíse, zíse méngi ledre bì ilisé méngi a ní kíye. Ndásé méngi kémbí bisinyí ledre kí 'yì ga gére néee wá. Niyí ɳgu e 'be 'bì amá ona ili zíma bándá yée."

⁹ Née ní zíye úku ledre zíá kídí, "Ndá téro 'dútu misi'di zíze wá, áyí gbékpí 'yì lóngó, íli úku ledre zíze káa zí ambi. Azé útuásá méngi láráyi rómo wo bì ilizé méngi a zí ɳgu ga bì oguní zíyi 'be néee." Zíye lányáye fú lá ro ledre néee do ínyiyé ndéré útúye 'déwe mbotu 'bì Lótó.

¹⁰ Zí ɳgu ga gére néee ólúoguyé sága lálalúgu Lótó 'dící, do 'dútu mbotu.

¹¹ Zíye sémbí komo 'yì ga bì ku mbotu ore ní zí mitüluru útúne komoyé mbá, mìngburoko 'yì e kí owúphiṛangá e utúasání ndíki mbotu wá.

¹² Zí maláyika ga bì gbre née úku ledre zí Lótó kídí, "Ngíti géyi 'yi eyí e niyí bo ona káa zí ya'dá 'bì nyíyi e, wotiyí e, togú nyíyi e, togú mbú ngíti géyi 'yi ga bì gi do kacíyi ní simi gara ona? Ídí 'dí'biyó yée gi ona 'dá'ba,

¹³ gi zíá azé go ndéré sínyíonzó gara née. Ngére Lomo uwú ledre bisinyí míméngi ledre eyé go kíngaya, bì kenée ní, kasaogu zée go gi ro sínyíonzó gara ba."

¹⁴ Née ní zí Lótó ínyiné ndéréne úku ledre zí ya'dá ga bì karanée niyí 'dí'bi nyíga ní kí nyíne e kídí, "'Di'diya, ólúögusé gi ona mu. Ngére Lomo ní go ógu sínyíonzó gara ba." Tí lá somúní yí eyé kídí ndísi ízi izi.

¹⁵ Nda go kí sì ndondó, zí maláyika ga gére née úku ledre zí Lótó kídí, "'Di'diya ínyí mu zíyi 'dí'bi me'beyí kí nyíyi ga bì gbre née zíse ólúögusé gi ona, káa bì ásé úyu simi bì Ngére Lomo ní sínyíonzó gara ba ní."

¹⁶ Simi bì Lótó ní aka fú lá íngbí roné ní, zí maláyika ga gére née 'dí'bi sílí Lótó, sílí me'bea, nda kí sílí nyíga ga bì gbre ní do 'dí'biogu yée gi simi gara gi ore 'dá'ba, gi zíá Ngére Lomo ili yómo yée.

¹⁷ Kpá tí lá simi bì 'di'bioguní yée gi simi gara gi ore go ní, zí ngúru maláyika úku ledre zí Lótó e kídí, "Gi ro zíse yómo trídrísé, ngásásé mu ndásé lúrú bi 'dá'ba wá, ndásé kpá tóro simi 'bululu yana ore wá. Ídisé tí lá ngásáókpó geré do landa 'dága káa bì ásé úyu ke."

¹⁸ Zí Lótó úkulúgu ledre zí ngúruyé kídí, "Ndaá kenée wá mingburoko 'yi e.

¹⁹ Lúrusé aka máayí 'yí 'bì moko esé miútúásá góo kací komosé, zíse go sáká máa yómo trídriámá. Tí lá mángúngú romá zíse máútúásá ngásá gbála do landa íri wá, bisinyí ledre née ní ndíki máa yana zíma úyumá.

²⁰ Owú gara ní bì gbóo ba, ní yí ené lá owú bi cúku'dée. Abú eye wá, togú ótoómosé misi'di go zíze ngásáze íri kí 'yí 'bì 'be 'bì amá e yá azé ómo."

²¹ Maláyika née ya zí Lótó ní, "Bilámáne máótoómo misi'di go zíyi ndéréyi íri. Máútúásá sínyionzó gara bì úku ledre a née wá.

²² Bì go kenée ní, ngásásé mu 'di'diya íri. Máútúásá aka méngi éyí wá, 'búó togú ógusé go íri." Née sì ledre bì ndoloní ịri gara née gi zía Zóra* ní.

²³ Lótó ngasáogú simi Zóra simi bì kadra ólúögú go ní.

²⁴ Zí Ngére Lomo léfe mínguṛogó so pho'dü zía ndísi rérené gi komo ere do Sodóma kí Gomóra.

²⁵ Zía sínyionzó gara ga bì gbre née kí 'bululu ga bì simiyé ní, kí éyí trídri ga bì íri ní mbá kpá kí kágá e za mbá.

²⁶ Tí lá bì me'be Lótó oyó komoné lúrú bi 'dá'ba ní, zía óyóló'bó roné káa do mínguṛogó to'do.

²⁷ Nda kí phiyí a née, zí Abarayáma ịnyiné ndéréne kí'dí bì karana toroní kí Ngére Lomo doa ní.

²⁸ Zía lúrú 'dýi bi mi'dí simi Sodóma kí Gomóra. Lurúndiki tí lá dùyú cika gúnđrụ káa zí cika mu'dütü ní.

* ^{19:22 19:22} Zóra: Ịri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, owú gara.

29 Simi bi Lomo sinyionzó gara ga bi simi 'bululu ni, zia sómúndíki ledre miyéme ledre bi koo dongaráye kí Abarayáma ni, zia yómo Loto gi simi mongú bisinyí ledre bi mengi roné do bi bi koo Loto ndisi ndisi doa ni.

Loto e kí nyíne e

30 Zí Loto e kí nyíne e ómúye gi simi Zóra ndéré ndisiyé gbála simi gu landa, gi zia ngiri mengi koo yée míméngi kí ndisi simi Zóra ore.

31 Kadra kíé'do zí nyí a bi mongú ni úku ledre zí owú léminé kídi, "'Buzé ni go ngokoné, ya'dá ndaní ona zíze 'dí'bi yée gi ro ndíki owú e wá.

32 Bi go kenée ni, idizé í'bí le'yí zia gi ro zia kóyóne gi do bi zíze 'dú'duzé sogo a káa do kará gi ro zíze ndíki owú e."

33 Kí ndulü a née ni zíye í'bí le'yí zí 'buýé éwé a. Zí nyí a bi mongú ni ínyiné ndéré 'dú'duné sogo a káa do káa kára. Tí lá Loto owo bi ya née nyíne ni wá, owo kpá bi ndá'ba a wá.

34 Kílondó a née ni, zí mongú úku ledre zí owú léminé, kídi "Kí nduluna má'dú'du go sogo babá. Idizé mu í'bí le'yí zia kóyóne kíe gi ro kí ndulü ba zíyi kpá ndéré 'dú'duyí sogo a gi ro zíze idize gbrengará mbá kí owú e."

35 Kí ndulü née zíye go kpá í'bí le'yí zí 'buýé éwé a zia kóyóne. Zí nyí a bi owú ni kpá ndéréne 'dú'duné sogo a káa do kára. Owo kpá bi ya née nyíne ni wá, owo kpá bi ndá'ba a wá.

36 Née ni zí nyí Loto ga bi gbre née idíye mbá kí simiyé gi zí 'buýé.

³⁷ Zí nyí a bì mongú ní áráne owúo'do, zía ífí ịrija Muwába.[†] Bì ní ne bulúndu kúfú 'yí ga bì ndísiní ndólo yée karaba kídí Muwába e ní.

³⁸ Zí nyí a bì owú ní kpá áráne owúo'do, zía ífí ịrija Benámi.[‡] Ní ne bulúndu kúfú 'yí ga bì ndísiní ndólo yée karaba kídí Amóna ní.

20

Abarayáma e kí Abimaléke

¹ Zí Abarayáma ómúne gi ore ndéréne mi'dí do anú simi ịrigbéré bì ndoloní Negébe ní, zía ndéré ndísiné dongará Kadése kí Súru. Zía ịnyiné gi ore ndéré ndísiné ca simi ngítí bi kí ịriné Gerári ní,

² zí Abarayáma uku yí ené zí 'yí e kídí, "Sára ní yí ené lémimá." Gi zí kényí née ní zí Abimaléke ngére 'bì Gerári kákasa idíní ógụ kí Sára zíne.

³ Tí lá zí Ngére Lomo ógúné do Abimaléke simi 'duru do úku ledre zía kídí, "Áyí go ógụ úyu gi zía kára bì 'dí'bi née ní yí ené me'be 'yí."

⁴ Simi sindí kadra múa bì koo née ní, Abimaléke óto aka koo Sára sogené káa do kára wá. Zía ịnyiné úku ledre kídí, "Ngére Lomo áyí útúásá úfu 'yí kí 'yí ené e lá gbékpíne kenée?"

⁵ Abarayáma ukune kí tarané zíma kídí, 'Sára ní lémimá,' zí kúrụ'bụ kára née kpá úku a kídí, 'Abarayáma ní lúndumá.' Máméngi ledre née kí mbigí ledre bì do mimbé'demá ní, máméngi amá bísinyí ledre wá."

[†] **19:37 19:37** Muwába: Ịri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, "Ogụ gi zí babá." [‡] **19:38 19:38** Benámi: Ịri ba ini ledre simi a kídí, "Owú 'bì sumumá e."

6 Née ní zí Lomo úkulúgu ledre zí Abimaléke sİMİ 'duru kídí, "Ma'díi máówo go kídí, méngi ledre née kí mbigí ledre bì do mimbé'deyí ní, bì kenée ní máúcuómo yíj kpá go kí lúyú ledre romá. Née sí ledre bì máóto yíj zíyí óto sÍlýi ro kára née gi zía wá ní.

7 Bi goó kenée ní, ótoómo me'be o'do née mu zía ndá'bané 'be 'bì ené, gi zía o'do 'bì ené ní yí ené nébi* ní íni ini gi royí útúásá úyu wá. Tí lá togú kála ledre née goó, ásé úyu kí 'yí eyí e za mbá."

8 SİMİ bi miárá née ní, zí Abimaléke ndóloyóko mÍngburoko 'yí 'bì ené e, zía líkpí ledre bì mengi roné née mbá zíye. Zí 'yí ga gére née ídíye mbá kí ngíri royé kíngaya.

9 Gi ore zí Abimaléke ndólo Abarayáma úku ledre zía kídí, "Méngi zíze bi káa 'di? Éyí bì máméngi zíyí bísinyíne ní 'di, bì zíyí 'dí'biogü mongú bísinyí ledre káa zí ba domá kí 'yí amá e ní? Éyí bì méngi zíze née ní ndaá bílámáne wá."

10 Zí Abimaléke ndú'yú Abarayáma kídí, "Éyí bì sómú wo zíyí méngi kékí gi zía kenée ní 'di?"

11 Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, "Máméngi kékí kenée, máyá bì ngará 'yí ga bi ona ba eréní eyé ngíri Lomo wá ní, niyí úfu máa gi ro ledre me'bemá ba.

12 Ma'díi Sára ní yí ené tí lémímá, 'buzé kíé'do tí lá mbágáze ní mÍngúngúcua. Gi zí kékí née ní

* **20:7 20:7** Nébi: Nébi ní 'yí bì ndísi úku ledre bì Lomo ndísi úku'bí a zía ní zí 'yí e.

zíma 'dí'bi wo káa do kára.[†]

¹³ Sími bì Lomo uku ledre zíma ya máídí ólúógu gi 'be 'bì babá zíma ndéré kí gámáma mi'da'dágá ní, máúku kóo ledre zí me'bemá mayá, 'Ba misi'di bì áyí yómo máa doa ní. Bi ga bì azé gámá doyé ní mbá, ídí úku a zí 'yí e kídí, "Ni lúndumá." , "

¹⁴ Zí Abimaléke 'dí'bi kábíríki e, ítí e kí owúkulú e ya'dáye kí karáye í'bí yée zí Abarayáma. Zía í'bílúgu Sára me'be Abarayáma zía.

¹⁵ Zí Abimaléke úku ledre zí Abarayáma kídí, "Bi ga bì áyí lúru yée née za mbá niyí do sílíma. Wo bì utúasá go kací komoyí ní, ídí geré ndéré ndísjí doa."

¹⁶ Zía ínyiné úku ledre zí Sára kídí, "Máayí go í'bí miříriří késí‡ álifu kjé'do zí lúnduyí gi ro zía ídine miówoné zí 'yí e mbá kídí kembí ledre ndaá dongaráze kényí wá."

¹⁷ Zí Abarayáma ínyiné íni ini gi royé zí Lomo. Zí Lomo yómo Abimaléke e, kí me'bené e nda kí owúkulú ga bì kóo ore owúkará e ní zíye ndá'bayé ndíki owú e.

¹⁸ Ledre née mengi roné kenée gi zía Lomo ucciónomo kóo kará ga bì zí Abimaléke 'be ní go kí ndíki owú gi zí ledre bì kóo Abimaléke ayí 'dí'bi me'be Abarayáma ní. Gi do kací bì i'dí sílíne go gi ro Sára ní.

[†] **20:12 20:12** Kací ondú 'bì Yúda e kára togú mbú o'do ofúní royé yí eyé bú do súmú. [‡] **20:16 20:16** Késí: Simi sındí kadra bì kóo née ní, késí ní kóo kí ledrené owóowó.

21

Ledre gi ro mindíki Isáka

¹ Néenízí Ngére Lomo méngi yéme ledre zí Sára tí káa zí bì kóo mocú ledre a zíá ní.

² Zí Sára ídine kí siminé zíá árá owú'o'do zí Abarayáma simi bì Abarayáma ní goó ngokoné té simi sindí kadra bì kóo Lomo uku ledre a zí Abarayáma ní.

³ Zí Abarayáma ífí ırı owú'o'do bì Sára ndiki zíá néee Isáka.*

⁴ Simi bì wotí a mengi go sılı́ ınyi doa ota ní, zí Abarayáma ónzó wo ngбуру káa zí bì kóo Lomo lorü Abarayáma kíe ní.

⁵ Isáka ní árá ní, simibi 'bì Abarayáma ní kóo go míya kíe'do (100).

⁶ Zí Sára úku ledre kídi, "Lomo oto kugú go taramá. 'Yı ga bì niyí úwú ledre ba ní, azé ınyi kíye mbá kúkugú."

⁷ Zí Sára kpá úku ledre kídi, "Ambí owo kóo bì ya máayí ndíki owú zí Abarayáma ní ne? Bì ba ní, mändíki owú go zí Abarayáma tí bì ní ngokoné néee."

Agára e kí owú 'bì ené Isiméle

⁸ Zí komo owú go énziné, zíye 'dí'bioyó wo gi tará umba. Kadra bì 'di'bioyóní Isáka gi tará umba ní, zí Abarayáma méngi mongú ayímbi.

⁹ Tí lá simi ngítí sılı́, zí Sára úwú do Isiméle wotí Abarayáma bì Agára nyı 'yı 'bì Ízibiti ndiki ní kí ndísi kí ódro ódro fóló do bi ndeke,

* **21:3 21:3** Isáka: ırı ba kí tará Ébere ini ledre simi a kídi, kugú.

¹⁰ zí Sára úku ledre zí Abarayáma kídí, “Ídí ógóoyó kára owúkulú née kí owú 'bì ené née gí 'be gi ona 'dá'ba. Máíli zí owú gí simi kára owúkulú née karanée ífi simi éyí sílífí kí wotíma Isáka wá.”

¹¹ Zí Abarayáma ídine kí mongú lerí do mimbé'dené gí ro owú 'bì ené Isiméle.

¹² Tí lá zí Lomo úku ledre zí Abarayáma kídí, “Ndá ídí kí mongú lerí do mimbé'deyí gí ro owú 'bì eyí née kí kára née wá, ídí lá méngí ledre bì Sára úku zíyí ní. Iriyí ní ówú do Isáka e kí owú 'bì ené e.

¹³ Máayí kpá óto owú bì gí simi kára owúkulú née zíá ídine bulúndu ríkí sí do 'yíma'dí e gí zíá ní kpá owú 'bì eyí.”

¹⁴ Akpa kí phiyí a née, zí Abarayáma 'dí'bi éyí miánu kí kúkú iní bì ịcíní gí simi saná ní í'bí a zí Agára. Zíá ịmbíóto a do gu Agára do úku ledre zíá kídí olúoguní mu gí 'be gi ona kí owú née 'dá'ba. Zí Agára e 'dí'bi misi'di ndéréye kí gámá líci royé simi yana súwú simi ịrígberé bì ndíṣiní ndólo a Bírisába ní.

¹⁵ Simi bì iní bì simi kúkú née ụkú ní, zí Agára ịmbí owú 'bì ené née ndéré óto wo sí líndí midedenyé kágá kenée.

¹⁶ Zíá ịnyiné gí cigí a ndéré ndíṣiné gbála éyí 'bì dongará sindí 'yi míya (100). Zíá ódróné zíne kí roné kídí, “Máútúásá ndísi ona lúrú wo kí úyu wá.” Zíá tónóne íni ini kí mongú lerí do mimbé'dené.

¹⁷ Zí Lomo úwú do owú née kí íni ini, zí maláyika 'bì Lomo ndólo Agára gí komo ere do úku ledre zíá kídí, “Ledre máa káa be 'di? Ndá

síkpi mimbé'deyi 'dága wá. Lomo uwú do owú née go kí íni ini bi sí kágá íri.

¹⁸ Ínyi mu ndéré imbi síkpi owú née 'dága, gi zia máayí óto wo zia ídine bulúndu tú'dú sí do 'yima'dí e."

¹⁹ Gi ore zí Lomo 'dodo bi ngiti 'dawú bi ore ní zí Agára. Simi bi komo Agára utú ro 'dawú née ní, zia ndéréne lóló iní girí 'bé simi kúkú ógúné kíe í'bí a zí owú 'bi ené ewé a.

²⁰ Zí Lomo ídine kí owú née zia ngbóróoguné. Ndísí koo ndísí ené simi súwú, gi zí kényi née ní zia ídine 'yí méngi bangá e.

²¹ Simi bi ni simi súwú simi írigbéré bi Paráná ní, zí mbágá a ófú kára zia gi simi nyí 'yí 'bi Izibiti.

Miyéme ledre bi dongará Abimaléke kí Abarayáma ní

²² Simi sindí kadra máa bi koo née, zí Abimaléke e kí Píkóla bi ni mongú 'yí 'bi asikíri ené e ní óguyé úku ledre zí Abarayáma kídí, "Lomo i'bí úndru go zíyí simi ledre ga bi ndísí méngi yée ní za mbá.

²³ Bi ba ní, máili go zíyí lólóbú do komo Lomo kídí, karaba ndéréne 'dá'dá áyí ndísí méngi zíma kí owú 'bi amá e kí owú 'bi owú 'bi amá e fú lá bilámá ledre káa zí bi má'dí'bi yíjí bilámáne simi sumu simi kágá bi áyí simi a ona káa do 'yí lóngó ba ní."

²⁴ Abarayáma ya zia ní, "Málólóbú go, máayí ndísí méngi a tí kenée."

25 Gi do kací a née ní, zí Abarayáma úkuógü ledre bì sinyí roné gi ro 'dawú ené bì 'yí moko 'bì Abimaléke ngakaní ní.

26 Tí lá Abimaléke ya zía ní, "Máowo wá, togú ambí mengi ledre née ne. Úku eyí zíma wá, máuwú go kpá bì gi tarayí née."

27 Née ní zí Abarayáma 'dí'bi kábiríki e kí ịtí e í'bí yée zí Abimaléke, zíye ịnyiyé gbrengará yéme ledre do ídiye ezesáma e.

28 Zí Abarayáma kpá 'dí'bi dúrú kábiríki e ịnyi doa gbre óto yée kpí gi dongará kábiríki ené e.

29 Zí Abimaléke ndú'yú wo kídí, "Éyí bì 'dí'bióyó nda dúrú kábiríki eyí ga gére née gi dongará lafúye óto yée kpí gi zía ní 'di?'

30 Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, "Máili zíyí 'dí'bi kábiríki ga gére née káa do 'bì eyí gi ro zía 'dodo a zí 'yí e mbá kídí máíci 'dawú ba mágá."

31 Née ní zíye ndólo ịri bi née Bírisába,[†] gi zía ya'dá ga bì gbre née yemení koo ledre dongaráye ore.

32 Gi do kací bì yemeonzóní ledre goó dongaráye simi Bírisába ní, zí Abimaléke e kí Píkóla manda 'bì asikíri ené e ịnyiyé ndá'balúgu royé simi kángá 'bì 'yí 'bì Falasitíni e.

33 Zí Abarayáma 'díyí kágá bì kí ịriné tamarasíka simi Bírisába ore. Zíya ndísiné íni ini zí Ngére Lomo bì ní trídriné za fí ní ore.

34 Zí Abarayáma ma'dáa koo ndísiné simi kángá 'bì Falasitíni e ore kí tú'dú simibi e.

[†] **21:31 21:31** Bírisába: Kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, 'dawú 'bì yéme ledre.

22

Ngére Lomo uzu Abarayáma

¹ Nda gi do kací tú'dú simibi e, zí Lomo ínyiné úzu Abarayáma. Zía ndólo wo kídí, "Abarayáma."

Zí Abarayáma ndízjiné zía kídí, "Hé."

² Lomo ya zía ní, "Ídí 'dí'bi Isáka kémbí wotiyi néé, bi 'búa ni doyi kíngaya ní, zíyi ndéré kíe simi kángá 'bi Moríya e. Ídí óngoónzó wo zíyi óngbó a káa do 'dáná éyí zíma do landa bi mááyí 'dodo a zíyi ní."

³ Zí Abarayáma ínyiné akpa kí phiyí ódó bi ndísi do dongí ené, zía 'dí'bi wotíne Isáka kí 'yi 'bi moko ené e gbre ndéréye só'do ngíri. Simi bi só'do asání ngíri bi gi ro óngbó 'dáná éyí doa go ní, zíye ínyiyé ndéréye do bi bi Lomo úku ledre a zí Abarayáma ní.

⁴ Nda go simi sílí ota bi menginí kí ndéré ní, zí Abarayáma lúrúndíki landa bi Lomo uku ledre a ní gi gbála.

⁵ Zía ínyiné úku ledre zí 'yi moko ené ga gére néé kídí, "Ndísisé 'bi esé kí bangá ba ona simi bi azé go ndéré kí wotíma íri ní. Azé ndéré íni ini zí Lomo, azé gíri ndá'baogu."

⁶ Zí Abarayáma ímbióto ngíri bi ayíní ndéré óngbó éyí 'dáná doa ní do Isáka. Zía 'dí'bi 'bi ené rúkpú pho'dú kí mongú maku yóó zíye ndéréye.

⁷ Zí Isáka ndólo 'buné Abarayáma kídí, "Babá."

Zí 'bua ndízjiné kídí, "Woyíji owú 'bi amáa."

Zí Isáka ndú'yú wo kídí, "Mongú maku kí ṙýkpú pho'dü niyí go bo, sara owú kábiříkí bì gi ro óngbó a káa do 'dáná éyí ní ní nda 'bì ené goó 'da?"

⁸ 'Büa ya zía ní, "Owú 'bì amáa, Lomo ní i'bíogú owú kábiříkí bì gi ro óngbó a káa do 'dáná éyí ní." Niyí kpá fú mindéréye.

⁹ Sími bì nderéoguní go do bi bì Lomo uku ledre a ní, zí Abarayáma ó'bó mbayi, zía séséyéme ngíri e doa bílámáne. Zía ínyiné 'dí'bi wotíne Isáka ódó wo ndá, do ímbióto wo do mbayi gá do ngíri ga bì seséyeme ní. ¹⁰ Zía ínyiné 'dí'bi maku áyíne go gi ro óngoónzó wotíne.

¹¹ Tí lá zí maláyika 'bì Ngére Lomo ndólo wo gi komo ere kídí, "Abarayáma."

Zía ndízjiné kídí, "Hí."

¹² Zí Lomo úku ledre zía kídí, "Ndá óto so kési ro owú née wá. Ndá gbawá méngi kémbí ledre kíe. Máowoyéme go kídí ma'díi óto úndrumá go kíngaya, gi zía ási eyí kí kémbí owú 'bì eyí née gi zíma wá."

¹³ Née ní sími bì Abarayáma síkpí doné lúrú bi káa ní, zía lúrúndíki ya'dá kábiříkí bì ngíri a lanyángerí roné go ngará kágá kenée. Zí Abarayáma ínyiné ndéréne í'díogú kábiříkí née gi ngará kágá gíri ógu kíe óngoónzó a 'dáná a zí Lomo do bi kací wotíne.

¹⁴ Zí Abarayáma ífí irí bi née kídí, "Ngére Lomo ní i'bí a." Ndéréoguné gi karaba ní, 'yí e ndízjiní kpá fú ndólo a irí bi máa née kídí, "Do landa bì Ngére Lomo ní i'bí a ní."

15 Zí maláyika 'bi Ngére Lomo kpá ndólo ándá Abarayáma gi komo ere

16 do úku ledre zía kídí, "Málóbú romá go máa Ngére Lomo gi zía ledre bì méngi bì ngará ási kí í'bí kémbí owú 'bi eyí zíma wá ní,

17 ma'díi máayí í'bí úndru zíyi, zí bulúnduyí e étriýé ídíye tú'dú tú'dú tú'dú káa zí kele ga bì komo ere kpá káa zí sayi bì do gbúróngó ní. Bulúnduyí e niyí rómo komo ezeokóye e zíye 'dí'bi mingburoko gara ga bì kacíye ní.

18 Kpúrú gi sìmì bulúnduyí e, Máayí karanée í'bí úndru zí ríkí sí do 'yíma'dí e do sogo káñgá ona za mbá gi zía bì óto úndrumá ní."

19 Zí Abarayáma ndá'balúgu roné zí 'yí 'bi moko ené e, zíye nda ínyiyé ndá'balúgu royé sìmì Bírisába kí'dí bì Abarayáma ndísi ndísi ní.

Owú ga bi 'bi Nówara ní

20 Nda gi do kací ledre ga gére ní, zí Abarayáma úwu ledre kídí, "Mílika ndiki owú e go zí lúnduyí Nówara.

21 Iriýé ní Üzü bì ní owúndíká ní, Búzu, Kemùwéle 'bụ Aráma,

22 Keséde, Ázo, Piledása, Zidiláfa, nda kí Bétuwele."

23 Bétuwele ni nda 'bi ené 'bụ Rebéka. Owú ya'dá ga bì ínyi doa ota née Mílika ndiki yée ne zí Nówara lúndu Abarayáma.

24 Zí Nówara 'dí'bi ngítí kára kí ịriñé Rúma. Zía kpá ndíki 'bi ené owú e eso, ịri owú ga gére née ní, Téba, Gáma, Tésa nda kí Máka.

23

Ledre gi ro umbu Sára

1 Sára mengi kóo do sogo káŋgá mbá simíbi míya kí cíkérí doa ínyí doa gbre doné (127).

2 Zía kóo úyuné simí Kiríta Arába bì ndísiñí kpá ndólo a Éborono Káŋgá 'bì 'yì 'bì Kanána e ní. Zí Abarayáma ídine kí dokulú zía ndísiñé íni me'bené née kíngaya.

3 Zía ínyiné gi do umbu me'bené zía úku ledre zí kúfú 'yì ga bì ndísiñí ndólo yée Éte e ní kídí,

4 “Máayí dongaráse ona 'yì lóngó. Ídísé úgúoyó bi zíma gi ro zíma óto umbu me'bemá simí a.”

5 Zíye úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí,

6 “Mongú 'yì, úwú aka ledre bì azé úku a zíyi ba, áyí dongaráze ona 'yì bì kí úndruyí kíngaya ní. Ídí lúrú bi bì utúasá go kací komoyí do bi bì ndísiżé óto umbu ezé e doa ní zíyi óto umbu eyí simí a. 'Yì bì ní ási kí bi gi zíyi kí óto umbu eyí simí a ní ndaaá.”

7 Zí Abarayáma ínyióguné do ótú doné bi kó'dú Éte e míngí káŋgá e óto úndruyé.

8 Zía úku ledre zíye kídí, “Togú ńgúngusé tí go gi ro zíma óto umbu me'bemá ona yá, mángúngú romá zíse ídísé ndú'yú Éforono wotí Zóra do bi kacíma,

9 idí úgúoyó gu landa ené bì Makeféla tara yáká ené íri née zíma. Máayí í'bí késí bì utúasá goó kací komoa ní zía gi ro zíma kpá ídima kí bi óto umbu dongaráse ona ndísi óto 'yì amá e simí a.”

¹⁰ Éforono bì 'yì 'bì Éte ní nì koo mìndìsìnjé tara mbotù gara ore dongará 'yì ené e zía úkulúgu ledre zí Abarayáma do komo 'yì 'bì Éte ga bì koo ore mbá kídí,

¹¹ "Fì, ngére amá, úwú aka ledre bì máayí úku a zíyì ba, máí'bí yáká née kí gu landa bì ndúndu'yú gi roa née go mbá zíyì. Máí'bí bi née go zíyì do komo 'yì amá ga ba gi ro zíyì ndísì óto umbu eyí e simi a."

¹² Zí Abarayáma kpá ló'bü komoné bi kó'dú 'yì ga gére née.

¹³ Zía úku ledre zí Éforono do komo 'yì ga gére née kídí, "Utúasá miútúásá zíma nda gba í'bí kési zíyì gi ro yáká née. Ídí ɳgúŋgu a zíma kenée gi ro zíma óto umbu amá íri."

¹⁴ Zí Éforono úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí,

¹⁵ "Mongú 'yì, úwú aka ledre bì máayí úku a zíyì ba, bì née gi ro úgú a, ili mìríriří kési míya eso. Tí lá ledre bì dongaráze kékì 'di? Ndéré mu óto umbu eyí."

¹⁶ Zí Abarayáma ɳgúŋgu ledre bì Éforono uku ní zía 'dí'biogu mìríriří kési míya eso í'bí a zía do komo 'yì 'bì Éte e ore. Née kési bì 'yì úgúóyó eyí e ndísìní méngi moko kíe dongaráye ní.

¹⁷ Née ní yáká 'bì Éforono bì simi Makefélà gbóo kí Mamaré ní kí gu landa bì simi yáká máa née ní, kí kágá ga bì simi a kí yée ga bì do mama ní mbá do í'bí a

¹⁸ zí Abarayáma káa do 'bì ené do komo 'yì 'bì Éte ga bì koo ku mbotù mongú gara ore ní.

19 Gi do kací néení zí Abarayáma 'dí'bi umbu me'bené Sára ndéré óto a sìmì Kanána sìmì gu landa bi Makeféla cigí Mamaré sìmì gara bi Éborono ní.

20 Gi ore zí yáká kí gu landa née nda ídíye 'bi Abarayáma. Ndisi nda koo óto umbu 'yi ené e fú sìmì gu landa née ore.

24

Rebéka me'be Isáka

1 Lomo i'bí úndru zí Abarayáma sìmì éyí ga bi ndisi méngi yée ní mbá. Zía 'dú'duné do sogo kángá kí tú'dú sìmìbi zía nda ídíne ngokoné kíngaya.

2 Kadra kíje'do zía ndólo manda 'bi 'yi 'bi moko ené e, zía úku ledre zí manda née kídí, "Máili zíyi lóló'bú zíma

3 kí ịri Ngére Lomo bi otoogu ere kí do sogo kángá ní kídí, útúásá lúrú kára zí wotíma Isáka gi sìmì nyí 'yi 'bi Kanána ga bi máayí dongaráye ona ba wá.

4 Máili zíyi ndéréyi sìmì kángá amá zíyi ófú kára zí wotíma Isáka gi dongará 'yi amá e."

5 Zí 'yi 'bi moko née ndú'yú Abarayáma kídí, "Sara togú mándéré zíma ófú kára go zí Isáka ili ené zíze óguzé kéne sìmì kángá ba yáa wá ní? Máídí ógu 'dí'bi Isáka ndá'ba kíe sìmì kángá esé íri?"

6 Zí Abarayáma úkulúgu ledre zí 'yi 'bi moko née kídí, "Ídí ówo a bílámáne kídí ndaá miútúásáne zíyi 'dí'bilúgu wotíma íri wá.

7 Ngére Lomo bì komo ere, kóo 'di'biogü máa gi 'be 'bì babá gi dongará súmumá e gi simi kángá ezé ona ní, mocú kóo ledre go zíma kídí, 'Máayí í'bí kángá ba zí bulúnduyí e ní,' ni kásáogü maláyika ené zíyi 'dá'dá íri gi ro zíyi ófú kára girí ogü kíe zí wotíma.

8 Togü kára ma'dáa ili ené zíse ógusé kéne wá ne, ledre eyí ndaa. Tí lá ndaa miútúásáne zíyi 'dí'bilúgu wotíma íri wá."

9 Née ní zí 'yì moko née lólóbü zí mongü 'yì ené Abarayáma kídí née ni méngi ledre bì Abarayáma uku zíne née tí kenée.

10 Zí 'yì 'bì moko née 'dí'bi gémele e 'bì mongü 'yì ené sokó, zía 'dí'bi ngítí géyi bilámá éyi ga bì kí tosoyé ní gi zí mongü 'yì ené. Zía ndéréné simi kángá bì Mesopatómiya ní, do ókpóne simi Aráma Naráyima* gara bì Nówara ndisí simi a ní.

11 Simi bì nderéogü íri ní, zía óto gémele e 'dówúroyé cígí ngítí 'dawú 'dá'dá olúní aka simi gara wá. Née kóo go kí kadra tagá simi sindí kadra bì kará e ndisíní íngi iní simi a ní.

12 Née ní zía íni ini kídí, "Ngére Lomo, áyí Lomo bì mongü 'yì amá ndisí óto úndruyi ní. Mángúngü romá zíyi simi silih bì karaba ba ídí í'bí éyi bì málólóbü gi roa zí mongü 'yì amá Abarayáma ní zíma gi ro zía ídine kí rokinyi.

13 Máayí go bì mitóromá do 'dawú ba, tú'dú nyí 'yì ga bì 'bì gara ba niyí ogü cakaba íngi iní.

* **24:10 24:10** Aráma Naráyima: Aráma Naráyima ni kóo gara simi kángá bì Mesopatómiya ní.

14 Ídí óto owúkára bì máayí uku ledre zía máyá, ‘Oto aka ndoko iní eyí bi zíyi í'bí iní zíma éwé a,’ zía ídine ne wo bì ni úku ledre zíma kídí, ‘Éwé iní mu máayí kpá í'bí a zí gémele eyí e éwé a,’ zía kpá ídine ne wo bì gélé wo go zí ‘yì kasa eyí Isáka ní. Gi simi ledre née ní máayí ówo a kídí miyéme ledre bì yéme wo zí mongú ‘yì amá Abarayáma ní née goó wo.’

15 'Dá'dá zía kí íni ónzó ini zí Lomo, zí Rebéka nyí Bétuwele bì ni nyí Mílika me'be Nówara lúndu Abarayáma ní ógúné kí ndoko iní doné.

16 Ni aka lá owúkára tara mbotu kí lámá roné kíngaya owo aka ledre 'bì ya'dá e wá. Zía ógúné geré ndúrú'búne simi 'dawú, íngi'dúcu ndoko iní ené do ólúogúné.

17 Geré zí ‘yì ‘bì moko ‘bì Abarayáma née ngásá'décí doa do úku ledre zía kídí, “Mángúngú romá zíyi, í'bí aka iní zíma éwé a gi simi ndoko iní eyí née.”

18 Zí Rebéka ndálané kí ndoko iní née zía úku ledre zía kídí, “Mongú ‘yì, éwé iní mu.” Zía í'bí iní zía éwé a.

19 Gi do kací bì ewé asá iní go ní, zí Rebéka úku ledre zía kídí, “Máayí kpá í'bí iní zí gémele eyí e éwé e gi togú ewé asání go ní.”

20 Geré 'diya zía léfe iní bì simi ndoko iní ené ní simi eyí bì bangá e ndíṣiní éwé iní gi simi a ní zí gémele ga gére née, do ngásálúgu roné íngi yata iní léfe a zíye éwé a, do éwé ásá a.

21 'Yì ‘bì moko née ni mitóroné kenée ndíṣi lúrú wo ití mbá wá, ili tí lá ówo a togú Ngére

Lomo mengi bilámá ledre go zíne simi mióguné ba yá.

²² Simi bi gémele ga gére ewé asání iní go ní, zí o'do née 'dí'biogu amafí bi gi simi dábu ní ési a ro somo Rebéka. Zía kpá 'dí'biogu mimbítá e gbre gi simi dábu ési ro silihá.

²³ Zía ìnyiné ndú'yú Rebéka kídí, "Áyí nyí ambi? Bi née ní bi 'dú'du ní laká bo 'be 'buýí íri gi ro zíze ndéré 'dú'duzé simi a?"

²⁴ Zí Rebéka úkulúgu ledre zía kídí, "Máayí nyí Bétuwele wotí Mílika bi ndiki wo zí Nówara ní."

²⁵ Zía kpá úku ledre kídí, "Bi 'dú'du kí éyí miánu 'bi bangá e ní bo zíze mongúne. 'Dící ni kpá bo gi ro zíse 'dú'dusé simi a."

²⁶ Née ní zí o'do née ótú doné bi óto úndru Ngére Lomo,

²⁷ zía úku ledre kídí "Mbófo éyí zí Ngére Lomo bi mongú 'yí amá Abarayáma ndisi óto úndrua ní, bi otocomo miyéme ledre bi kóo yeme zía ní wá ní. Gi romá, Ngére Lomo saká máa goó zíma ndéréogumá gi 'be 'bi 'yí ga bi 'bi mongú 'yí amá ní."

²⁸ Gi ore, zí Rebéka ngásálúgu roné 'be líkpí ledre ga bi menginí royé íri ní zí 'yí ga bi 'bi mbágáne ní.

²⁹ Zí Labána lúndu Rebéka ìnyiné ngásáne zí o'do née do 'dawú íri.

³⁰ Simi bi lurúndiki amafí ro somo Rebéka kí mimbítá silihá, nda kí ledre bi uwú wo bi ndisi líkpí a bi o'do née uku zía ní, zía geré ndéréne ógundíki o'do née kí téoro cígí gémele ené e do 'dawú íri.

31 Zí Labána úku ledre zía kídí, “Ógụ mu zíze ndéréze kényi 'be. Áyí 'yị bi Lomo i'bí úndru go zía ní. Ndísi tóro do misi'di ona gi ro 'di? Mágéme ómo bi goó gi royi nzíyiné kpá kí bi gi ro gémele eyí e.”

32 Née ní zí o'do née ndéréye kí Labána 'be, do líkpíoyó éyí e gi do gémele e. Do í'bí éyí miánu kí bi 'dú'du 'bi bangá e zí gémele ga gére née kí iní zí o'do née zíye lúgu sìndíye kíe kí 'yị ga bi oguní kéye ní.

33 Do í'bíogụ éyí miánu zíye, tí lá zí o'do née úku ledre kídí, “Máútuásá aka ánu éyí wá, 'búó togú ledre bi máogụ kíe ba máúku go zíse.”

Labána ya zía ní, “Úku ledre bi ógụ kíe ní mu zíze.”

34 Zía úku ledre kídí, “Mááyí 'yị 'bi moko 'bi Abarayáma.

35 Ngére Lomo i'bí úndru go zí mongú 'yị amá Abarayáma kíngaya zía ídine kí tú'dú éyí e zíne. I'bí kábíríkí e, ína e, ítí e, mímírírí késí e kí dábu e, kí 'yị 'bi moko e kará e kí ya'dá e nda kpá kí gémele e kí dongí e.

36 Sára me'be mongú 'yị amá ndiki owú zía owú'o do do ngokoné, bi ba ní mongú 'yị amá i'bí éyí síline go mbá zí owú máa née.

37 Zí mongú 'yị amá óto máa lólóbú zíne do úku ledre zíma kídí, ‘Ndá ófú kára zí wotíma gi sìmí nyí 'yị 'bi Kanána e bi mááyí sìmí káñgá eyé ona 'yị lóngó ba wá,

38 ídí ndéré ófú kára zí wotíma gi dongará súmụ babá e gi tara mbotu ezé.’

39 “Née ní zíma ndú'yú mongú 'yí amá máyá, ‘Togú bì kára máa née ili ené útú do kacíma wá ní?”

40 “Zía úkulúgu ledre zíma kídí, ‘Ngére Lomo bì mándísí óto úndrua kací kadra mbá ní, ní kása maláyika ené zíyi 'dá'dá zía yémeómo ledre zíyi, zíyi ófú kára zí wotíma gi dongará súmú babá e gi tara mbotu ezé.’

41 Togú ndéréögú goó dongará súmumá e, asiní yí eyé ye kí ótoómo silihye gi ro kára ma'dáa kídí ndaá útú do kacíyi wá yá, née ndaá ledre eyí wá.”

42 “Sími bì gáa máogú do 'dawú 'dáa ní, zíma gáa íni ini máyá, ‘Ngére Lomo bì mongú 'yí amá Abarayáma ndísi óto úndruyi ní, mángúngú romá zíyi ledre bì máogú gi roa ba ídí óto a zía idíne bílámáne.

43 Máayí go bì mitóromá do 'dawú ba, sími bì nyí 'yí ga bì 'bì gara ba niyí ógú íngi iní, wo bì máuku ledre go zíma máyá, “Mángúngú romá zíyi í'bí aka iní zíma gi sími ndoko iní eyí ní.”

44 Togú uku ledre go zíma kídí, “Mongú 'yí, éwé iní mu, máayí kpá í'bí a zí gémele eyí e éwé a yá,” idí idíne owükára máa wo bì gélé wo go káa do kára zí wotí mongú 'yí amá ní.”

45 “Máiniónzó aka ini ba gi do mimbé'demá kpá wá, ve, zí Rebéka ógúné kí ndoko iní doné. Zíma ndúrú'búne do 'dawú íri íngi iní. Zíma úku ledre zíma máyá, ‘Í'bí aka iní zíma éwé a.’

46 “Zíma ndálané kí ndoko iní née zíma úku ledre zíma kídí, ‘Mongú 'yí, éwé iní mu, máayí kpá

í'bí a zí gémele eyí e éwé a.' Née ní zíma éwé iní zía kpá í'bí a zí gémele amá e.

⁴⁷ "Zíma ndú'yú wo kídí, 'Áyí nyí ambi?'

"Zíma úkulúgu ledre kídí, 'Máayí nyí Bétuwele wotí Mílika bì ndiki wo zí Nówara ní.'

"Née ní zíma ésí amafí ro somoa kí mimbítá sília.

⁴⁸ Zíma ótú domá bi óto úndru Ngére Lomo máyá, mámbófo yíj go Ngére Lomo bì mongú 'yí amá ndisi óto úndrua ní, sáká máa go zíma ógumá ndíki owúkára gi tara mbotu 'bì mongú 'yí amá káa do kára zí wotíia.

⁴⁹ Bì ba ní máíli go ówo a gi zíse togú ásé ɳgún̄gu a zíse méngi bílámá ledre zí mongú 'yí amá yá, togú útuásásé wá, ídísé úku a zíma gi ro zíma ówo éyí bì máayí méngi a ní."

⁵⁰ Zí Labána e kí 'buné Bétuwele úkulúgu ledre zíá kídí, "Bì née yí ené go miyéme ledre 'bì Ngére Lomo ní, ledre ndaá tarazé úku a kací a zíyí wá.

⁵¹ Rebéka ní go née 'dí'bi wo mu, zíse ndérése kéné zí wotí mongú 'yí eyí káa do kára káa zí bì Ngére Lomo uku ní."

⁵² Simi bì 'yí 'bì moko née uwú ledre bì ukuní kenée ní, zíá ótú doné bi óto úndru Ngére Lomo.

⁵³ Gi do kací ledre née ní, zí 'yí moko née 'dí'biogú mímíriri késí kí dábu nda kí bongó e í'bí yée zí Rebéka. Zíá kpá í'bí ngíti geyí éyí ga bì ugúní yée kí tú'dú késí ní zí lúndua kí mbágáa.

⁵⁴ Nda née ní, zí 'yí moko née kí 'yí ga bì oguní kéye ní ánu éyí do éwé éyí, zíye 'dú'duyé ore bi ndre.

Nda go kí phiyí, zía úku ledre kídí, "Másómú utúasá go gi ro zíma ndá'bamá kí sanda zí mongú 'yí amá."

⁵⁵ Zí Labána e kí mbágáne úkulúgu ledre kídí, "Ótoómosé aka Rebéka ma'dáa zíze ona kí sílí ịnyí doa gbre togú mbú sílí sokó, ní nda fú ógu ndéré."

⁵⁶ Zía úku ledre zíye kídí, "Ndásé lolü úçuçómo máa wá, káa zí bi Ngére Lomo yemeonzó ledre amá go ní. Ní miútúásáne zíse í'bí misi'di zíma ndá'bamá zí mongú 'yí amá."

⁵⁷ Zíye úkulúgu ledre kídí, "Ili go zíze ndóloógu Rebéka ma'dáa zíze úwú ledre bi gi tara ní."

⁵⁸ Zíye ndóloógu wo ndú'yú wo kídí, "Bi née ní ní ásé go ógu ndéré kí o'do ba yá?"

Rebéka ya zíye ní, "Hí, azé ndéré ndro kéne."

⁵⁹ Née ní zíye í'bí misi'di zí Rebéka e kí kára bi 'yí 'bi moko ené ní, nda kí 'yí moko 'bi Abarayáma née kí 'yí ga bi oguní kéye ní.

⁶⁰ Zíye údru súrú do mimbé'de Rebéka do úku ledre kídí,

"Ndéré mu, Lomo idí í'bí úndru zíyi,
zíyi ndíki tú'dú owú e gi simiyí,
zí tetéyi ga gére ndísiyé rómo komo
ezeokóye e za mbá."

⁶¹ Née ní zí Rebéka e kí kára bi 'yí 'bi moko ené ní yéme royé zíye ékí ndísiyé do gémele e zí 'yí 'bi moko 'bi Abarayáma née 'dí'bi yée, yóó zíye ndréye.

⁶² Sími síndí kadra máa bi kóo née ní, Isáka nda'baogú nda gi sími Béralayirói bi ini ledre

gi simi a yaá 'dawú 'bi Lomo bi lurú máa ní go.
Oto nda 'be go simi Negébe.

⁶³ Kadra kíé'do kí tagá, zí Isáka ólúóguné
ndéré kí gámá 'dózo komo sındíne kí sómú ngítí
géyi ledre ené e, ní lúrú bi káa ní, gémele e niyí
go ógu.

⁶⁴ Zí Rebéka síkpí doné zía lúrúndíki Isáka. Zía
ndítíóguné bi gi do gémele ené.

⁶⁵ Zía ndú'yú 'yi moko 'bi Abarayáma née kídí,
"Ambí ndisi ógu 'díyi roné gíri mi'dí zíze yáa née
ne?"

Zí 'yi moko 'bi Abarayáma née úkulúgu ledre
zía kídí, "Née Isáka, wotí mongú 'yi amá." Geré
zí Rebéka ló'bü'dütü komoné kí mbílí bongó.

⁶⁶ Zí 'yi moko née líkpí ledre ga bi menginí roye
íri ní mbá zí Isáka.

⁶⁷ Née ní zí Isáka 'dí'bi ésí Rebéka simi kútú
bi koo mbágáa Sára ndisi ndisi simi a ní, zía
ídíne go kára zía. Isáka oto koo 'búa go kíngaya.
Miogu a zí Isáka 'be, oto koo Isáka go zía
sómúlígi ledre umbu mbágáne.

25

Ledre gi ro umbu Abarayáma

¹ Gi do kací bi Sára uyu ní, zí Abarayáma 'dí'bi
ngítí kára kí ıriné Ketúra.

² Zí Ketúra ndíki owú ya'dá e zía, ınyí doa kérí.
Niyí, Zimaráni, Zokosána, Midáni, Mídiyáni,
Isibáka nda kí Súwa.

³ Zí Zokosána ndíkiögü 'bi ené Síba e kí
Dedána. Zí Dedána ndíkiögü 'bi ené Asuríma e,
kí Letusítési e nda kí Lewumítési.

⁴ Wotí Mìdiyáni niyí 'bì eyé, Éfa, Efére, Enóka, Abída, nda kí Eledáya. Née mbá owú ga bì olúoguní gi simí Ketúra ní.

⁵ Zí Abarayáma ótoómo éyí sílíne e mbá zí Isáka.

⁶ Tí lá simí bì Abarayáma ní aka kí komoné ní, zía í'bí ngítí géyi éyí sílíne e zí wotíne ga bì ndiki yée kí ngítí géyi kará e ní. Zía úku ledre kídí idíní ìnyí 'bì eyé gi cigí Isáka go ona 'dá'ba, do ndéré 'bì eyé simí kángá bì mi'dí gbére ní.

⁷ Abarayáma mengí kóo do sogo kángá mbá simíbi míya doa cí ota doa sokó doa ìnyí (175).

⁸ Uyu nda kóo simí bì ngoko goó za kíngaya ní.

⁹ Zí wotíga Isáka e kí Isiméle óto wo kpá simí gu landa bì Makeféla simí yáká 'bì Éforono wotí Zóra 'yí 'bì Éte e gbóo cigí Mamaré ní,

¹⁰ née yáká bì kóo Abarayáma ugú gi zí 'yí 'bì Éte e ní. Otoní Abarayáma e kí me'bené Sára ore.

¹¹ Gi do kací umbu Abarayáma, zí Lomo í'bí úndru zí wotí a Isáka zía ógú ndíṣiné cigí 'dawú bì cigí Béralayirói ní.

Iri wotí Isiméle e

¹² Ga ba ịri wotí Isiméle bì Agára nyí 'yí 'bì Ízibiti bì 'yí 'bì moko 'bì Sára ndiki wo zí Abarayáma ní.

¹³ Iri wotí Isiméle ga ba, zezéní kací mindíki yée. Mízefiyé ní Nebayóta, Kedára, Adabéla, Mibasáma,

¹⁴ Misáma, Dúma, Mása,

¹⁵ Adáda, Téma, Zetúra, Nafísa nda kí Kedéma.

16 Niyí ye 'yí ga bì sí do ga bì sokó doa gbre née olúogu gi simiyé ní. Do ndolo ịriyé kací do 'be 'bì eyé e kí ịri bi ga bì táya eyé e niyí doyé ní.

17 Isiméle mengi kóo mbá simibi míya doa cíkérí doa sokó doa ịnyí doa gbre (137), zía úyu lódú kací 'yí ené e.

18 Zí bulúnduga ndísiyé simi ịrigbéré bì tonó gi simi Avíla ndéréoguné gi simi Súru gbóo do mama bì dongará a kí ịzibiti simi bì 'yí ní ndéré 'díyí roné mi'dí simi Asúri ní. Bılámá ndísi ndaá 'bì ené kóo dongaráye kí lúnduyé e wá.

Miárá Ésawu e kí Yakóbo

19 Ba ledre gi ro Isáka wotí Abarayáma.

20 Simibi 'bì Isáka ní koo ci gbre, zía ófú Rebéka nyí Bétuwéle lémi Labána bì ní 'yí 'bì Padána Aráma gi simi Mesopatómiya ní.

21 Zí Isáka íni ini zí Ngére Lomo do bi kací Rebéka gi zía ní kára mìkoto. Zí Ngére Lomo úwú ini ené zí me'bea ídine kí siminé.

22 Zí owú e ídíye simi Rebéka toŋgo, zíye ndísi óró royé kí ezené simia. Zí Rebéka úku ledre kídí, "Éyí ndísi nda méngi roné zíma káa gi zí 'di?" Née ní zía ịnyiné ndéréne ndú'yú Ngére Lomo simi ini.

23 Zí Ngére Lomo úkulúgu ledre zía kídí, "Ríkí sí do 'yíma'dí e niyí gbre simiyí, toŋgo ga gére née niyí ífi royé miífi. Ngúru a ní ídí kí roko'buné kíngaya rómo do ezené, owú'dá'dá ní ídí 'yí ịnyí kasa zí owú'dá'ba."

24 Simi bì sindi kadra 'bi Rebéka utúasá go gi ro zia áráne ní, zia áráogu tí owú tongo e gbre mbá owú ya'dá e.

25 Zí owú'dá'dá áráogu 'bi ené bikesíne kí bi roné mbá káa zí esiní roa bongó bì yemení gi simi bì bangá ní. Née ní, zíye ifí irja Ésawu.*

26 Zí lúndua bì aráogu 'bi ené gi do kací a ní, aráogu 'bi ené nyé kí silihne ndá ro sindi Ésawu. Née ní, zíye ifí irja Yakóbo.† Simi bì Rebéka ní árá owú ga gére ní, simibi 'bi Isáka ní koo go ci ota.

27 Simi bì owú ya'dá ga gére née ngboróoguní go mingburokoyé ní, zí Ésawu ídine 'yi gámá súwú. Zí ambá sindi kadra ené ídine mbá simi súwú. Née ní Yakóbo áyí 'bi eyí lá 'be ndisi méngi moko ga bi 'bi 'be ní.

28 Isáka ndisi óto 'bú Ésawu kíngaya gi zí esi bi ndisi ánu a gi do silihna ní, tí lá Rebéka oto 'bi ené yi ené 'bú Yakóbo kíngaya.

29 Simi ngiti silih, zí 'bú úfu Ésawu kíngaya simi bi ni ndá'baogu kí gámá simi súwú ní, zia ógundíki Yakóbo kí 'd'i'di phirinda ené,

30 zia úku ledre zí Yakóbo kídí, "Lúndu 'bi ené, lára aka phirinda eyí née girí 'diya zíma ndéne a máayí go úyu gi zí 'bú." (Née si ledre bi ndoloní wo gi zia Edómo‡ ní.)

31 Zí Yakóbo úkulúgu ledre zia kídí, "Ídi ótoómo bi eyí 'bi owúndíká née zíma kí, máayí

* **25:25 25:25** Ésawu: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, 'yi bi kí bi roné ní. † **25:26 25:26** Yakóbo: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, 'yi londó. ‡ **25:30 25:30** Edómo: Ini ledre simia simi tara Ébere kídí bikesíne.

fú í'bí a zíyi."

³² Née ní Ésawu ya zía ní, "Máayí go úyu gi zí 'bú, idí káa do owúndíká ní méngi ndíki zíma 'di?"

³³ Yakóbo ya zía ní, "Idí lólóbú zíma kí." Née ní zí Ésawu lólóbú. Zíma otomo bi 'bi owúndíká go zí Yakóbo.

³⁴ Gi ore, zí Yakóbo 'dí'bi phirinda kí ambata í'bí a zí Ésawu ánu a. Simi bì anu éyí zíma éwé éyí ní, zíma īnyi ndéréókpóne.

Ésawu lurúcayi miídíne bì káa do owúndíká ní kenée.

26

Isáka nderé simi Gerári

¹ Mongú 'bú utú koo simi kángá née kpí gi zí wo bì koo utú simi sındí kadra 'bì Abarayáma ní. Zí Isáka īnyiné ndéréne zí mongú ngére Abimaléke 'bì kúfú 'yì ga bì Falasitíni e ní, simi kángá bì Gerári ní.

² Zí Ngére Lomo 'dodo roné zí Isáka do úku ledre zíma kídi, "Ndá ndéré simi Ízibiti wá, idí ndísi simi kángá bì máayí úku ledre a zíyi ndísiyi simi a ní.

³ Idí ndísi ca simi kángá ba ona, máayí ndísi sáká yíji zíma í'bí úndru zíyi. Máayí í'bí kángá ba mbá zíyi kí bulúnduyí e, máayí méngi ledre e zíyi kací miyéme ledre bì koo dongaráze kí 'buýí Abarayáma ní.

⁴ Máayí óto bulúnduyí e zíye étriyé káa zí kele ga bì komo ere ní, zíma í'bí kángá ba mbá zíye. Kpürú gi simi bulúnduyí e Máayí karanée í'bí

úndru zí ríkí sí do 'yíma'dí e do sogo kángá ona za mbá,

⁵ gi zía Abarayáma uwú kóo ledre amá zía ndísjiné méngi ledre ga bì máili yée, kí ledre ga bì máuku yée ní nda kpá kí lódú lorü amá e."

⁶ Née ní zí Isáka ídíákáne ndísjiné simi Gerári.

⁷ Simi bì 'yí ga bì ore ndu'yúní Isáka gi ro ledre me'bea ní, zía úku ledre zíye kídí, "Ni lémi'má," gi zía eré ngiri kí úku ledre zíye ya, "Ni me'bemá." Somú yaá 'yí ga bì ore ní niyí úfu née gi ro ledre Rebéka gi zía lámá ní roa kíngaya.

⁸ Simi bì Isáka lu'bú nda go ore ní, kadra kí'e'do zí Abimaléke ngére 'bì Falasitíni lúrú bi gi do subáa zía lúrúndíki Isáka e kí ndéndeke kí me'bené Rebéka.

⁹ Zí ngére Abimaléke kákasa kací Isáka, do úku ledre zía kídí, "Ma'díi ní yí ené tí me'beyí. Sara úku zí 'yí e yá, 'Ni lémi'má' ní gi zí 'di?"

Zí Isáka úkulúgu ledre zía kídí, "Gi zía máyá 'bì amá niyí úfu máa gi roa."

¹⁰ Zí Abimaléke úku ledre zí Isáka kídí, "Éyí bì méngi kényí zíze kenée gi zía ní 'di? Togú bì kóo ngíti 'yí nderé só'do me'beyí ní mbé 'dí'biogü kóo komozé née go umbu."

¹¹ Zí ngére Abimaléke í'bí lorü zí 'yí ené e za mbá kídí, "Togú 'yí oto síliné ro Isáka togú mbú ro me'bea simi kángá ba ona, yíji máa née odü a 'bì eyí düyü umbu."

¹² Zí Isáka ó'do éyí simi simibi máa née, zí éyí e ánaye zía kíngaya gi zía Ngére Lomo i'bí úndru go zía.

13 Zía ídine kí éyí e zíne, zí éyí máa ga gére kpá fú ndísi éyeyé, odú a zía nda ídine goó 'yí bì kí tú'dú éyí e zíne ní.

14 Née ní gi zí kábíṛíkí kí ịtí ga bì zía kpá kí tú'dú 'yí 'bì moko e ní, zí Falasitíni e nda ndísi óto mimbé'deyé roa bísinyíne.

15 Gi zí mimbé'dekesí, zí Falasitíni e ásiyé kí 'dawú bì kóo 'yí 'bì moko 'bì Abarayáma 'bu Isáka iciní ní káa bì niyí íngi a do únzú 'dúcu a mbá kí kángá.

16 Née ní zí Abimaléke úku ledre zí Isáka kídí, "Ólúögü mu gi sìmí kángá ba gi ona 'dá'ba, roko'buyí romo do 'bì ezé go."

17 Zí Isáka ómíne gi ore ndéré óto táya ené sìmí 'Bululu 'bì gara bì Gerári ní ndísiné ore.

18 Zí Isáka ícilúgu 'dawú ga bì kóo 'buá Abarayáma ici, zí Falasitíni e ásiyé kíe gi do kací umbu Abarayáma ní, zía ifílúgu kpá kembí ịri ga gére née do 'dawú ga gére née.

19 Sìmí ngítí sìlí zí 'yí 'bì moko ga bì 'bì Isáka kpá ndéréye íci ngítí 'dawú sìmí 'bululu bì ndísi kací kó'dú a ní, zíye íci ndíki iní bì ndísi lágaogü gi sì kángá ní.

20 Tí lá zí 'yí 'bá'bá bangá ga bì 'bì 'yí 'bì Gerári e ndísiyé ófúye dongaráye kí 'yí 'bá'bá bangá ga bì 'bì Isáka ní zíye úku ledre zí 'yí 'bì Isáka e kídí, "Ba yí ené iní ezé." Née ní zí Isáka ifí ịri 'dawú née "Eséke," ini ledre gi sìmí a kídí 'dawú ófú gi zía 'yí e ndísiní kóo ófú ore.

21 Née ní zí 'yí 'bì moko 'bì Isáka e kpá íci ngítí 'dawú, zíye kpá ófúye gi roa. Zí Isáka ifí

irí 'dawú máa wo née nda, "Sitína,"* ini ledre gi simi a kídí 'dawú okó.

²² Zí Isáka ómúne gi ore ndéré íci ngítí 'dawú, 'yí ófú ndaá lolú kíye gi roa wá. Gi zí kényí née zía ífí irí 'dawú máa wo née kídí, "Rebóta,"[†] ini ledre gi simi a bikidrí gi zía ófú ndaá lolú wá zía úku ledre kídí, "Bí ba ní Ngére Lomo i'bí goó ne zíze, azé go ógu ídí kí tú'dú éyí e zíze simi kángá ba ona."

²³ Gi ore, zí Isáka ndéréókpóne simi gara bi Bírisába.

²⁴ Kí ndulú a née, zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Isáka do úku ledre zía kídí, "Máayí Lomo bi koo 'buýí Abarayáma ndísi óto úndrua ní. Ndá éré ngíri wá, kací kadra mbá máayí ídí kíyi. Máayí i'bí úndru zíyi zí bulúnduyí e étriýé do ídiye tú'dú kací miyéme ledre bi koo mayéme zí 'yí 'bi moko amá Abarayáma ní."

²⁵ Zí Isáka ó'bó mbayi ore ndísi íni ini sí a ore zí Ngére Lomo. Zía úbú kútú, zí 'yí 'bi moko ené e íci ngítí 'dawú ore.

Miyéme dongará Abimaléke kí Isáka

²⁶ Simi ngítí sili zí ngére Abimaléke ínyiné gi simi Gerári niyí kí Awúza 'yí i'bí lorú zía kí Piékola mongú 'yí ené 'bi asikíri ené e ndéréye zí Isáka.

²⁷ Zí Isáka ndú'yú yée kídí, "Ógusé zíma yáa káa be 'di bi koo bi ndísimá ndaá gi zíse wá zíse ínyisé ógó máa gi simi kángá esé ní?"

* **26:21 26:21** Sitína: Ini ledre simi a kídí mimbé'de sinyí.

† **26:22 26:22** Rebóta: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, idizé ndísi simi bikidrí.

28 Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Owozé go ma'díi kídí Ngére Lomo ni yí ené kíyi, née ni zíze úku ledre kídí ni miútúásáne zíze óto miyéme ledre dongaráze kése. Idízé mu óto miyéme ledre dongaráze,

29 kídí útúásá méngi bísinyí ledre zíze wá. Abú lagazé kóo yíj gi simi kángá ezé yá, otozé ezé kóo sílíze royí wá. Bi ba ni Ngére Lomo i'bí úndru go zíyi.”

30 Zí Isáka méngi mongú ayímbi gi royé, zíye ánu éyí kpá kí éwé éyí e.

31 Nda goó akpa kí phiyí zíye lólóbú mikkékeřia dongaráye. Zí Isáka í'bí misi'di zíye ndéréye, zíye ịnyiyé ótoómo wo ore zí mindísi a ídíne bilámáne.

32 Kadra née ni zí 'yí 'bi moko 'bi Isáka óguyé úku ledre 'dawú bi iciní ni zía. Zíye úku ledre kídí, “Ndikizé iní go.”

33 Zí Isáka ifí ịri 'dawú née “Síba.”‡ Ndéréoguné gi karaba ni, ịri gara bi koo née ni fú lá Bírlsába.

Ledre gi ro me'be Ésawu ga bi 'yí lóngó e ni

34 Simi bi simibi 'bi Ésawu ni go ci gbre ni, zía ófú kará e gbre, Yodíta e kí Basimáta mbá gi simi nyí 'yí 'bi Éte e. Yodíta ni 'bi ené nyí Béri, Basimáta 'bi ené nyí Éloni.

35 Tí lá zí kará ga bi gbre née í'bí dokogo zí Isáka e kí Rebéka kíngaya.

‡ **26:33 26:33** Síba: Ịri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, miyéme ledre.

27

Isáka i'bí luyú úndru 'bi Ésawu zí Yakóbo

¹ SİMİ BI Isáka ngoko go, komoa lurú lolü kpá bi mbí wá ní, zía ndólo mongú wotíne Ésawu do úku ledre zía kídí, "Owú 'bi amáa."

Zía úkulúgu ledre zía kídí, "Íí babá."

² ZÍ Isáka úku ledre zía kídí, "Máayí go ngokomá, máówo sílí bi máayí úyu sİMİ a ní wá.

³ 'Dí'bi aka sama eyí kí kéré eyí zíyi ólúoguyí sİMİ súwú ndéré gámásó'do owú bìlámá ükú zíma.

⁴ Ídí 'dí'dí bìlámá esí bi kí 'búne domá kíngaya ní, zíyi ógú kíe zíma ánu a gi ro zíma i'bí úndru zíyi 'dá'dá zíma kí úyumá."

⁵ Née ní zí Rebéka úwú ledre ga bi Isáka ní ndísi úku yée zí wotíne Ésawu ní mbá. SİMİ BI Ésawu nderé go sİMİ súwú gámásó'do bangá úfu a ógú kíe zí 'buné ní,

⁶ zí Rebéka úku ledre zí wotíne Yakóbo kídí, "Lúrú aka máuwú gáa do 'buysi kí úku ledre zí lúnduyí Ésawu kídí,

⁷ 'Ídí ndéréogú kí esí zíma gi sİMİ súwú zíyi 'dí'dí a bikinyiné zíma ánu a gi ro zíma i'bí úndru zíyi do komo Ngére Lomo 'dá'dá zíma kí úyumá.'

⁸ Bi ba ní owú 'bi amáa, ídí úwú ledre ba bìlámáne zíyi méngi ledre bi máayí úku a zíyi ba.

⁹ Ndéré mu do bi bi kí bangá eyí e doné ní zíyi óguyí kí bìlámá phìrangá ína e gbre gi ro zíma 'dí'dí a bikinyiné zí 'buysi ánu a káa zí bi ili ní.

10 Zíyi 'dí'bi a ndéré kíe zía ánu a gi ro zía í'bí úndru ené zíyi 'dá'dá zía kí úyuné."

11 Yakóbo ya zí mbágáne Rebéka ní, "Lúndumá Ésawu ní yí ené o'do bi kí bi roné ní ngárá 'bi amá bi ndaá romá wá ní.

12 Sara togú bi babá tatauzu máa, zía ówo a ya mándá wo wá ní, mándá idí zía 'yí ḫanga zía 'dí'biyó úndru ené gi zíma zí taraa nda ólúne ne kacíma ní wá?"

13 Rebéka ya zía ní, "Owú 'bi amáa, tara a idí ólú kacíma. Méngi aka lá ledre bi máuku née, zíyi ndéréyi ógu kí ína ga gére née zíma."

14 Née ní zí Yakóbo ndéréne ógu kíye zí mbágáne. Zí mbágáa méngi bikinyi éyí miánu tí káa zí bi 'bụa Isáka ili ní.

15 Gi ore zí Rebéka 'dí'bi biliámá bongó kací Ésawu, bi koo ni zía 'dící ní esí a ro Yakóbo.

16 Zía kpá círíngbí saná ína ro kágá sílí Yakóbo kí ro goa mbá.

17 Zía í'bí bikinyi éyí miánu bi mengi née kí ambata do sílí Yakóbo.

18 Zí Yakóbo 'dí'bi éyí miánu née ndéré kíe zí 'buné, zía ndólo wo kídí, "Babá."

Zí 'bụ a ndízíné do ndúndu'yú kídí, "Née 'bi ené náambi?"

19 Zí Yakóbo úkulúgu ledre kídí, "Née máa Ésawu owýndíká eyí. Máméngi ledre bi úku zíma ní go. Ḫnyiogu 'dága ánu éyí miánu bi máogu kíe ba gi ro zíyi í'bí úndru zíma."

20 Zí Isáka ndúndu'yú kídí, "Owú 'bi amáa úfu bangá máa ba lá 'diya káa ní káa be 'di?"

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zí 'buné kídí, "Ngére Lomo bì ndísí óto úndrua ní i'bíoguné zíma."

²¹ Nda née ní zí Isáka úku ledre zí Yakóbo kídí, "Ndósoógụ mu gbóo yána gị ro zíma tátáuzu yíi owú 'bì amáa gị ro zíma ówo a ma'díi togú áyí tí Ésawu yá togú ndá wo wá."

²² Zí Yakóbo ndósoóguné gbóo ro 'buné. Simi bì 'bụa tatauzu roa ní, zíá úku ledre kídí, "Simi kúrúyị ní simi kúrú Yakóbo, tí lá ro kágá sílìyị ní kágá sílì Ésawu."

²³ Owo 'dí'bi Yakóbo wá gị zíá ro kágá sílìa ní kí bì roné mbá káa zí 'bì Ésawu ní. Née ní zí Isáka í'bí úndru zíá.

²⁴ Zíá kpá ndú'yú ándá ndu'yú kídí, "Ma'díi áyí tí owú 'bì amá bì Ésawu ní?"

Zí Yakóbo úkulúgu ledre kídí, "Née tí máa."

²⁵ Zí Isáka úku ledre kídí, "Owú 'bì amáa i'bíogu éyí miánu gíri mu zíma ánu a gị ro zíma í'bí úndru zíyị."

Zí Yakóbo 'dí'biogu éyí miánu óto a kó'dú 'buné zí 'bụa ánu a, do kpá 'dí'biogu le'yị kóró zíá éwé a.

²⁶ Nda née ní zí 'bụa Isáka úku ledre zíá kídí, "Ndóso gíri mu gbóo zíma yána owú 'bì amáa zíyị fáka máa."

²⁷ Zí Yakóbo ndósoóguné gbóo fáka 'buné. Simi bì Isáka otulurú ndonyo bongó 'bì Ésawu ní, zí Isáka í'bí úndru zíá do úku ledre kídí,

"Ma'díi, ba tí ndonyo owú 'bì amá,

káa zí ndonyo súwú

bì kí úndru 'bì Ngére Lomo siminé ní.

28 Lomo idí í'bí iní gi komo ere zía é'diné do yáká eyí,

gi ro zí kéré kí kágá ga bì yáká eyí ní ndísi
ánaye bílámáye zíyi nda ídíyi
kí eyí miánu kí le'yí kóró kíngaya.

29 Ríkí sí do 'yíma'dí e mbá idíní idí 'yí inyí kasa
zíyi,
zíye ndísiyé ótú doyé bi óto úndruyi.

Zíyi ídíyi ngére do lúnduyí e,
owú 'bí mbágayí e idíní ndísi ótú doyé zíyi.
'Yí ga bì niyí óto tarayé kacíyi ní tara Lomo idí
ólú kacíye,
yée ga bì niyí méngí bílámá ledre zíyi ní, zíyi
kpá méngí bílámá ledre zíye."

30 Simi bì Isáka i'bí asá úndru go zía,
Yakóbo olúogu okpó go ní, ve zí lúndua Ésawu
ndá'baoguné gi do bi gámá.

31 Zía kpá méngí bikinyi eyí miánu ógu kíe
zí 'buné. Zía úku ledre zí 'buné kídí, "Babá,
inyiogu mu ánu eyí miánu gi ro zíyi í'bí úndru
zíma."

32 Zí 'bua Isáka ndú'yú wo kídí, "Áyí náambi?"

Zía úkulúgu ledre zí 'buné kídí, "Née máa
Ésawu owúndíká eyí."

33 Zí bi sínyíne ro Isáka zía ndísi lángbané,
zía ndúndu'yú kídí, "Sara 'yí bì gáa ogu kí eyí
miánu zíma kíra 'bí ené náambi? Éyí miánu bì
gáa oguní kíe ní máánu go 'dá'dá gi zíyi kí óguyí,
mái'bí úndru go zía. Úndru née goó 'bí ené za
fi."

34 Sími bi Ésawu uwú ledre gi zí 'buné kenéení, zía útúne íni ini kíngaya zía úku ledre zí 'buné kídí, "Babá ídí kpá í'bí úndru zíma."

35 Tí lá zí Isáka úkulúgu ledre zía kídí, "Lúnduyí ogü ona londo máa 'di'bi úndru go."

36 Zí Ésawu úku ledre kídí, "Ífísé ırıja Yakóbo mbí. Londo máa go kí'dí gbre. Mizefí a londo máa gi ro zíne ídine owúndíká do bi kacíma, bì ba ní 'di'bi úndru amá kpá go." Zí Ésawu ndúndu'yú kídí, "Ótoómo eyí gáa ngítí úndru ma'dáa gi ro í'bí a zíma wá?"

37 Zí Isáka úkulúgu zía kídí, "Owú 'bì amáa, máí'bí úndru go zía, zía ídine ngére dosé. Máótó sumú ga go mbá zíye ndísiyé óto úndrua. Máí'bí úndru go zía gi ro eyí ené ga bì yáká ní kpá kí le'yí kóró. Éyí bì idíaká gi ro zíma í'bí a zíyi ní ndaá."

38 Zí Ésawu ńgúngú roné zí 'buné kídí, "Úndru ni zíyi lá duý kí'e'do babá? Í'bí kpá úndru zíma ke babá." Zí Ésawu kpá útúne íni ini kíngaya.

39 Zí Isáka úku ledre zía kídí,
"Be 'bì eyí ní ídí
sími ırıgbére kí'dí bì fútú eyí e ngboróní doa
zí sanáye ídine bílámáne wá ní,
kpá do bi bì ngará iní e'dí doa gi komo ere
wá ní.

40 Áyí ndísi fú lá kí eyí okó do sílipyí
zíyi ndísiyí ínyí kasa zí lúnduyí.
Tí lá sími bi áyí 'dó'dó gi zía ní,
áyí úcúoyó 'do'dó née
gi goyí 'dá'ba."

Yakóbo ngasá 'be 'bi nokoné

41 Zí Ésawu óto ledre siminé ro lúnduné Yakóbo gi ro úndru bì gi zí 'buyé ní. Zía sómú ledre siminé kídí, "Karanée gi do kací umbu babá, máayí úfu lúndumá Yakóbo 'búó."

42 Simi bì Rebéka uwú miyéme ledre 'bi Ésawu née ní, zía ndólo Yakóbo úku ledre zía kídí, "Lúnduyí Ésawu yeme roné go gi ro úfu yíi.

43 Bi goó kenée ní owú 'bi amáa ídí méngi ledre bi máayí úku a ba, ídí geré ngásá 'be 'bi nokoyí Labána simi Arána.

44 Ídí ndísí íri 'búó togú mimbé'de lúnduyí idrí go kí.

45 Togú okó bi mimbé'dea royí née idrí go somúligi ledre ga bi méngi yée zía née go yá, máayí kákasa zíyí nda ndá'baoguyí gíri. Ndaá miútúásáne zíse úyusé zíma gbrengará kadra kí'e'do wá."

46 Née ní zí Rebéka úku ledre zí Isáka kídí, "Máayí kí mongú lerí do mimbé'demá gi zí kará 'yí lóngó ga bi Ésawu ofú yée ba. Togú ya zí Yakóbo kpá ofú kára gi ona gi simi nyí 'yí 'bi Éte e yá, mindisimá utúasá ídí bílámáne wá, bílámá a máídí úyu 'dá'ba."

28

Isáka lorü wotjne Yakóbo

1 Née ní zí Isáka ndóloogu Yakóbo í'bí mandá zía, zía úku ledre zía kídí, "Ndá ofú kára gi simi nyí 'yí 'bi Kanána e wá.

2 ḥnyi mu ziyi ndéréyi simi Padána Aráma 'be 'bi bulúnduyi Bétuwele. Ziyi ófú kára ziyi gi dongará nyi nokoyi Labána.

3 Lomo bi kí roko'buné kíngaya ní idí i'bí úndru ziyi, zia óto yi' ziyi ndíki tú'dú owú e gi ro ziyi idiyi bulúndu ríkí si do 'yi'ma'dí e.

4 Idí i'bí úndru ziyi kí bulúnduyi e za mbá káa zí bi koo i'bí úndru zí Abarayáma ní, gi ro ziyi 'dí'bi kángá bi ndísi simi a káa do 'yi lóngó ba bi koo i'bí zí Abarayáma ní."

5 Zí Isáka kása Yakóbo simi Padána Aráma 'be 'bi Labána wotí Bétuwele 'yi 'bi Aráma bi ni lúndu Rebéka mbágá Yakóbo e kí Ésawu ní.

6 Zí Ésawu ówo a kídí Isáka i'bí úndru go zí Yakóbo, kasa kpá wo go simi Padána Aráma ndéré ófú kára giri. Owo kpá go kídí simi bi i'bí úndru zí Yakóbo ní, zia lórú wo kídí, "Ndaá 'dí'bi kára gi simi nyi 'yi 'bi Kanána e wá."

7 Zí Ésawu go kpá ówo a kídí Yakóbo uwú kúrú 'buné kí mbágáne go zia ḥnyiné ndéréne simi Padána Aráma.

8 Née ní ábuwá Ésawu ówo go kídí 'bú nyi 'yi 'bi Kanána e ndaa 'bi ené do 'buné Isáka wá.

9 Gi zí kényi née ní zí Ésawu ndéréne 'be 'bi Isiméle wotí Abarayáma. Zia ófú nyia bi Maláta lémi Nebayota ní káa do ngiti kára.

Yakóbo 'du'duru simi Bétele

10 Zí Yakóbo ḥnyiné gi simi Bírisába 'dí'bi misi'di yóó, ndéréne simi Arána.

11 Zía ndéréóguné do ngíti bi, zía ndísiñé 'dówúroné ore gi zía kadra utú go. Zía 'dí'bi tutú óto doné gá doa zía útúne 'dú'duné.

12 Simi bì ni go simi 'bí ni, zía 'dú'duru. Simi 'duru máa née ni, zía lúrúndíki misi'di bì toko roné kú gi do kángá zaá gi komo ere, zí maláyika ga bì 'bì Lomo ni ndísiyé ékíye kí ndítíoguyé kací misi'di máa née ni.

13 Zía lúrúndíki Ngére Lomo kí tóroné doné zía úku ledre kídí, "Máayí Ngére Lomo bì Abarayáma e kí Isáka ndísiñí óto úndrua ni. Kángá bì áyí mi'dú'duyí doa ba máayí í'bí a zíse kí bulúnduyí e.

14 Bulúnduyí e niyí karanée étri zíye ídíye tú'dú tú'dú zíse ángasé zaá do sogo kángá mbá. Ríkí sí do 'yíma'dí do sogo kángá mbá máayí í'bí úndru zíye kpurú gi simiyí kí bulúnduyí e.

15 Ídí ówo a kídí, máayí ídí kíyi zíma ndísimá bándá yíji do bi ga bì áyí gámá doyé ni mbá, zíma 'dí'bilúgu yíji kpá gi simi kángá bì áyí simi a ba. Máutúásá ótoómo yíji wá 'búó togú miyéme ledre bì mayéme wo gi royi ni máméngi go."

16 Simi bì Yakóbo urú gi simi 'bí ni, zía úku ledre kídí, "Ábuwá ma'díi Ngére Lomo ni bo do bi ba ona, máowo amá kenée wá."

17 Zí ngíri útúne simi a zía úku ledre kídí, "Bi ba ni kí úndruné, ni kpá misi'di bì ndísi ndéré komo ere ni, Lomo ni ona."

18 Nda go akpa kí phiyí, zí Yakóbo inyioguné 'dí'bi tutú bì oto doné doa ni ícioto a mbì 'dága do bi bì 'du'du doa née. Zía 'dí'bi su'bú léfe a doa.

19 Née ní zía ífí ịri bi née Bétele,* abú bì kóo ndisíní ndólo ịri gara née "Lúzu ní."

20 Nda gi ore zí Yakóbo lólóbú zí Ngére Lomo kídí, "Togú ma'díi áyí tí lúrú bi kacíma simi ndéré bì máayí ndéré a ba, zíyi ndisiyí í'bí éyi miánu zíma kí bongó e zíma ési a,

21 gi ro zíma ndá'balúgu romá zí babá 'be bílámáne yá, née ní áyí idí Ngére Lomo amá.

22 Tutú bì máicioto 'dága ba ní, bi ba ní go ógu idí bì bì niyí ndisi ini ini zíyi doa ní. Éyi ga bì áyí ndisi í'bí yée zíma ní, máayí ndisi 'dí'bi kí'e'do gi simi sokó í'bílúgu yée zíyi."

29

Yakóbo nderéogu 'be 'bì nokoné Labána

1 Zí Yakóbo ịnyiné gi ore kpá fú ndéréne, do ndéréoguné simi kángá bì Mesopatómiya kángá 'bì mbágáne.

2 Simi bì nderéogu do ngíti 'dawú* ní, zía lúrúndíki kábíríkì miífiyé do bi e ota gbaá dongá 'dawú kí 'dú'du gi zía née bi bì ndisíní í'bí iní miéwé zíye doa ní. Lo'bú'dütüní tara 'dawú máa née kí mongú tutú.

3 Simi bì kábíríkì e yokoní royé go mbá ore ní zí 'yì 'bá'bá kábíríkì e gbúrúgbuoyó tutú née gi tara 'dawú née 'dá'ba do ndisiyé í'bí iní zí kábíríkì eyé e éwé a. Zíye ndá'bayé gbúrúgbulúgu tutú née do tara 'dawú née.

* **28:19 28:19** Bétele: Ịri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, 'be 'bì Lomo. * **29:2 29:2** 'Dawú: 'Yì e ndisíní kóo íci 'dawú e miolýne kíngaya simi sındí kadra 'bì Yakóbo gi ro ini zí bangá eyé e.

4 Zí Yakóbo ndú'yú 'yí 'bá'bá kábíríkí ga gére née kídí, "Lúndumá e ógusé bì káa ba gi 'da?"

Zíye úkulúgu ledre zíá kídí, "Oguzé gi simi Arána."

5 Zíá ndú'yú yée kídí, "Bì née ní ówosé Labána owú 'bì owú 'bì Nówara bú?"

Zíye úkulúgu ledre zíá kídí, "Owozé wo bú."

6 Zíá kpá ndú'yú yée, "Éyí roa 'di?"

Zíye úku ledre zíá kídí, "Ní bílámáne, éyí ndaá roa wá. Nyíá, Rayéle ní bì ógú kí kábíríkí eyé e gíri née."

7 Zí Yakóbo úku ledre zíye kídí, "Lúrúsé aka kadra ní aka nyé 'dága, ba ndaá aka sìndí kadra bì zíse yóko kábíríkí e do bi kíé'do ní wá. Ídísé í'bí iní zíye éwé a, zíse ndá'basé kíye do bi éyí miánu."

8 Zíye úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, "Utúasázé í'bí iní zí kábíríkí e mìngúngúcua wá, 'búó togú kábíríkí e yokooguní royé go mbá, do gbúrúgbuóyó tutú née gi tara 'dawú 'dá'ba, azé nda fú í'bí iní zíye ndro."

9 Simi bì Yakóbo ní aka tí ndisi ódro zíye ní, zí Rayéle 'déweógyü bi go kí kábíríkí 'bì 'buné e gi zíá ndisi 'bá'bá yée ne.

10 Simi bì Yakóbo lurúndiki Rayéle nyí nokoné Labána kí ógú kí kábíríkí eyé e ní, zíá ndéréne gbúrúgbuóyó tutú gi tara 'dawú 'dá'ba, do íngi iní í'bí a zí kábíríkí 'bì nokoné e éwé a.

11 Zíá útúne fáka Rayéle, zíá tónóne íni ini roa.

12 Zíá úku ledre zí Rayéle kídí, née ní owú 'bì lémi Labána bì kí ırjné Rebéka ní. Née ní geré zí Rayéle ngásáne ndéré úku ledre a zí 'buné.

13 Simi bi Labána uwú ledre Yakóbo ni owú 'bi léminé ni, geré zia iñyiné ndéréne 'dí'bi wo do misi'di. Zí Labána fáka wo í'bí mandá zia kí 'búne, do 'dí'biogü wo 'be. Zí Yakóbo líkpí ledre ga bi menginí royé ni mbá zí Labána.

14 Zí Labána uku ledre zia kídí, "Áyí née mbigí a 'bi amá, lémiámá ndiki yíji ne yá, útuásá ndísi méngi moko zíma lá gbékpí a wá, máídí í'bí zíyí ndu?"

16 Labána ni kí nyíne e gbre, irí nyíia bi mongú ni ni Léya, wo bi owú ni iríja 'bi ené Rayéle.

17 Komo Léya ndaá bílámáne wá, zí Rayéle idíne owúkára bi kí lámá roné kíngaya do komo 'yí e ni.

18 'Bú Rayéle ni koo do Yakóbo kíngaya, zia úkulúgu ledre zí Labána kídí, "Máayí méngi moko zíyí kí simibi iñyi doa gbre gi ro zíyí í'bí nyíyi bi Rayéle ni zíma káa do kára."

19 Zí Labána úkulúgu ledre kídí, "Ni bílámáne zíma í'bí wo zíyí gi zí wo bi máayí í'bí a zí 'yí lóngó ni. Ndísi mu ona méngi moko zíma"

20 Nda née ni zí Yakóbo méngi moko kí simibi iñyi doa gbre gi ro Rayéle. Sílí née koo zí Yakóbo lá káa zí owú sílí cíku'dée ni gi zia 'bú Rayéle ofu koo doa go.

21 Gi ore zí Yakóbo úku ledre zí Labána kídí, "Í'bí me'bemá mu zíma. Simibi koo óto zíma ni utúasá go, máili go zia ógúné 'be."

22 Née ní zí Labána méngi mongú ayímbi, zíá ndóloyóko 'yí e gi roa.

23 Tí lá símí ndülü máa bi koo néé ní, zí Labána 'dí'bi yí ené nyiné bi Léya ní í'bí a zí Yakóbo, zí Yakóbo go ówo wo káa do kára.

24 Zí Labána 'dí'bi ngúru owúkára 'yí 'bi moko ené kí ırıné Zílifa í'bí a zí Léya káa do 'yí 'bi moko zíá.

25 Símí bi bi ará nda go ní, Yakóbo ní lúrú bi káa ní, nda yí ené go Léya. Zíá ınyiné ndéréne úku ledre zí Labána kídí, "Méngi nda máa kenée gi zí 'di? Ndaá 'bi ené bi máméngi moko zíyi gi ro Rayéle ní wá? Londo nda máa gi zí 'di?"

26 Zí Labána úkulúgu ledre kídí, "Kací ondú 'bi kángá ezé ba ona, ofúní eyé nyí 'yí bi owú ní 'dá'dá gi zí mongú wá.

27 Mengionzózé aka ayímbi 'bi ófú ro máa wo ba mu kí, azé nda fú í'bí Rayéle zíyi. Zíyi méngi kpá moko zíma gi roa kí sımibi ınyi doa gbre."

28 Zí Yakóbo go ıngúngu a. Zíá méngiónzó sılı ınyi doa gbre bi 'bi ayímbi 'bi ófú ro 'bi Léya ní. Zí Labána 'dí'bi nyiné bi Rayéle ní kpá í'bí wo zí Yakóbo káa do kára.

29 Zí Labána 'dí'bi ngúru owúkára 'yí 'bi moko ené kí bi ırıné Bíla ní í'bí a zí Rayéle káa 'yí 'bi moko zíá.

30 Zí Yakóbo kpá ówo Rayéle káa do kára, tí lá Yakóbo oto yí ené koo 'bú Rayéle kíngaya rómo do Léya. Zíá í'bí roné méngi moko zí Labána kí sımibi ınyi doa gbre.

Ledre gi ro owú 'bi Yakóbo e

31 Simi bì Ngére Lomo lúrú kídí Yakóbo oto ené 'bú Léya kíngaya wá ní, zía óto wo ndíki owú e. Zí Rayéle ídiáká 'bi ené goó mikoto.

32 Zí Léya ídine kí siminé zía áráne owú'o do zía ifí iria Rúbene.[†] Zía úku ledre kídí, "Ledre mengi roné zíma kenée gi zía Ngére Lomo lurú lerí bì máayí kíe ní go. Bi ba ní, ma'díi o'do 'bi amá ní go ógu óto 'búma."

33 Zía kpá ídine kí siminé, zía áráne kpá owú'o do. Zía úku ledre kídí, "Ngére Lomo owo go kídí Yakóbo oto kóo 'búma wá, gi zí kényi néee zía go kpá í'bí ngíti owú'o do zíma." Née ní zía ifí iria Simiyóna.[‡]

34 Gi ore zía kpá ídine kí siminé, zía áráne kpá owú'o do. Zía úku ledre kídí, "Bi ba ní, o'do 'bi amá ní 'dí'bingéri maa gi zía mändíki owú ya'dá e zía go 'dénýé ota." Zía ifí iri owú maa néee Lévi.[§]

35 Zía kpá ndá'ba ídine kí ngíti siminé, zía áráne owú'o do. Zía úku ledre kídí, "Bi ba ní, ili zíma í'bí mbófo éyí zí Ngére Lomo." Gi zí kényi néee ní zía ifí iri wo néee Zúda.* Zía tóroné duú do owú ga gére néee.

30

1 Simi bì Rayéle owo kídí néee ndiki owú e zí Yakóbo wá ní, zía óto ledre siminé ro léminé.

[†] **29:32 29:32** Rúbene: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, Lomo lurú 'do'dó amá go. [‡] **29:33 29:33** Simiyóna: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, 'yí úwú ledre. [§] **29:34 29:34** Lévi: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, ní go ógu óto 'búma.

* **29:35 29:35** Zúda: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, kófó irí.

Zía úku ledre zí Yakóbo kídí, “Máíli kpá ndíki owú e, togú wá ni miútúásáne zíma úyumá.”

² Zí mimbé'de Yakóbo ésíne ro Rayéle, zía úku ledre kídí, “Mándá 'bì amá Lomo zíma úcuómo yíj kí ndíki owú wá.”

³ Zí Rayéle úkulúgu ledre kídí, “Owúkára 'yi 'bì moko amá Bíla ni goó ba zíse ndísisé kéne káa do kára gi ro zía ndíki owú e zíma, zí owú máa ga gére née ídíye owú 'bì amá e.”

⁴ Née ni zía í'bí 'yi moko ené Bíla zí Yakóbo káa do kára. Zí Yakóbo ndísiyé kéne,

⁵ zí Bíla ídine kí siminé zía áráne owú'o'do.

⁶ Née ni zí Rayéle úku ledre kídí, “Lomo uwú ini amá go, 'deciyeme nganga amá go zía í'bíogu owú'o'do zíma.” Gi zí keyi née zía ifí iríja Dána.*

⁷ Zí Bíla kpá ídine kí ngíti siminé zía áráne owú'o'do.

⁸ Zí Rayéle úku ledre kídí, “Máóto koo mimbé'de sinyí goó ro lérimá gi ro ledre owú, bì ba ni 'yi 'bì moko amá ndiki owú go zíma.” Zía ifí irí owú máa née Nafatáli.†

⁹ Simi bì Léya lurú kídí née ndiki lolu owú wá ni, zía 'dí'bi 'yi 'bì moko ené Zílifa í'bí a káa do kára zí Yakóbo.

¹⁰ Zí Zílifa 'yi 'bì moko 'bì Léya née ndíki owú'o'do zí Yakóbo.

* **30:6 30:6** Dána: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, Lomo mengi bilámá ledre go zíma. † **30:8 30:8** Nafatáli: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, ófú.

¹¹ Zí Léya úku ledre kídí, "Lomo eme kíma go." Zía ífí irí owú née Gáda.‡

¹² Zí Zilifa 'yí 'bí moko 'bí Léya née kpá ndíki ngítí owú'o do zí Yakóbo.

¹³ Zí Léya úku ledre kídí, "Mimbé'demá jdrí go. Lafúma e kará e niyí ndólo máa kára 'yí 'bí rokinyi." Zía ífí irí owú máa née Aséra.§

¹⁴ Nda go simi sindí kadra 'bí 'dó'dú'ogu éyi gi yáká, zí Rúbene ndéréné ndíki kágá bí ndisíní ndólo a madaráka* ní simi súwú, zía 'décí misúrú a ógu kíe zí mbágáne Léya. Rayéle ya zí Léya ní, "Únzú aka misúrú madaráka bí wotí ogu kíe née zíma."

¹⁵ Zí Léya úku ledre zía kídí, "O'do 'bí amá bí 'dí'bi wo née asá aka fú lá wá? Íli ba kpá 'dí'bi misúrú madaráka 'bí wotíma drú doa?"

Zí Rayéle úkulúgu ledre zí Léya kídí, "Bilámáne, í'bí mu zíma gi ro zíyí 'dú'duyí karaba sogo Yakóbo do bi kulú misúrú madaráka 'bí wotíyi."

¹⁶ Nda simi bí Yakóbo nda'baogu gi yáká kí tagá ní, zí Léya ndéréné úku ledre zía kídí, "Karaba máayí 'dú'du sogoyí gi zía máí'bí misúrú madaráka 'bí wotíma go zí Rayéle." Simi ndulú a née ní, zí Léya 'dú'duné sogo Yakóbo.

¹⁷ Zí Lomo úwú ini 'bí Léya, zía ídíne kí siminé zía ndíki inyí owú'o do zí Yakóbo.

‡ **30:11 30:11** Gáda: Irí ba kí tara Yúdáya ini ledre simi a kídí, komo bilámá ledre oñgó go domá. § **30:13 30:13** Aséra: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, rokinyi. * **30:14 30:14** Madaráka: Madaráka ní kágá umbu bí kará e ndisíní ánu a gi ro zía sáká yée zíye ndíki owú ní.

¹⁸ Zí Léya úku ledre kídí, “Lomo méngi bìlámá ledre go zíma, gi zía má'i'bí 'yi 'bì moko amá zí o'do 'bì amá káa do kára.” Zía ífí ịri owú née Isakára.[†]

¹⁹ Née ní zí Léya kpá ídine kí siminé zía ndíki ịnyi doa kérí owú'o'do zí Yakóbo.

²⁰ Zí Léya úku ledre kídí, “Lomo i'bí mongú tákpasílí go zíma. Bì ba ní o'do 'bì amá ní go óto úndrumá kíngaya gi zía mándíki owú ya'dá e go zía ịnyi doa kérí.” Zía ífí ịri owú máa wo née Zebulúna.[‡]

²¹ Nda gi 'dá'ba zía ndíki owúkára, do ífí ịri a Dína.

²² Née ní zí Lomo sómúndíki ledre Rayéle, zía úwú ledre ené do líkpí misi'di 'bì ndíki owú zía.

²³ Zí Rayéle ídine kí siminé zía ndíki owú'o'do, zía úku ledre kídí, “Lomo 'di'biroyó lerí gi do miimbé'demá go.”

²⁴ Zía ífí ịri a owú máa née Yoséfa. § Zía úku ledre kídí, “Ngére Lomo idí kpá í'bí ngítí owú'o'do zíma.”

Bangákulú e etriní zí Yakóbo

²⁵ Gi do kací bì Rayéle ndiki Yoséfa ní, zí Yakóbo úku ledre zí Labána kídí, “Ídí mu ńgúngu a zíma ndá'balúgu romá simi kángá amá.

²⁶ Zíyi í'bí me'bemá e kí owú 'bì amá ga bì máméngi moko gi royé zíyi ní zíma, zíyi

[†] **30:18 30:18** Isakára: Ịri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, sáká éyí. [‡] **30:20 30:20** Zebulúna: Ịri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, óto úndru. [§] **30:24 30:24** Yoséfa: Ịri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, idí étri.

í'bí mísí'di zíma ndéréma gi zía ówo moko bi máméngi zíyi ni go mbá."

²⁷ Tí lá zí Labána úkulúgu ledre zía kídí, "Togú ni útúásá kací komoyí yá, mángúngú romá zíyi ndá ndéré wá. Lomo 'dodo go zíma kídí úndru bi Ngére Lomo i'bí zíma ba ni ni gi zíyi."

²⁸ Zía kpá úku ngíti ledre zí Yakóbo kídí, "Ídí ólo éyí ga bi íli yée kací moko bi méngi ni mbá, máayí í'bí yée zíyi."

²⁹ Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, "Ówo moko bi máméngi zíyi ni bú bélámáne, zíma lúrú bi kací bangá eyí e zíye étriýé kíngaya.

³⁰ Simi bi koo máogu ni, éyí niyí koo zíyi lá cíku'dée. Bi nda ba ni, éyí etriní zíyi go kíngaya rómo do rómó. Ngére Lomo i'bí úndru go zíyi, do bi ga bi za mbá mágámá doyé ni. Tí lá bi ba ni sındí kadra ogu go zíma gi ro zíma tónoma lúrú bi kací 'yí 'bi 'be 'bi amá e."

³¹ Zí Labána úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, "Máídí i'bí zíyi 'di?"

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, "Ndá aka í'bí éyí zíma wá. Tí lá togú áyí ńgúngu yá, máayí útúásá ndá'ba lúrú bi kací bangá eyí e.

³² Ídí ńgúngu a zíma gámáma dongará bangá eyí e za mbá, kábíříkí e kí ína e, yée ga bi kíříkí tífi e royé míngúngúcua, téte téte, kpákpa kpákpa, dódórú togú mbú bükülyé ni mbá zíma 'dí'bi yée káa do tákpásílí kací moko bi máméngi zíyi ni.

³³ Togú méngi go kenée, máutúásá londo yíjí simi bi áyí ogu lúrúsó'do bangá eyí e dongará

tákpásílí bì í'bí zíma kací moko amá ní wá. Ína bì togú tífí ndaá roa téte togú kpákpa kpákpa wá togú mbú owú kábíríkí ga bì royé ndaá bükuluné wá ní, áyí ówo a kídí máúgu yée néé goó miúgu."

34 Zí Labána úkulúgu ledre kídí, "Bilámáne idí mu káa zí bì úku néé."

35 Sími sílí máa bì koo néé ní, zí Labána ífi sími bangá ené e, kábíríkí e kí ína e yée ga bì kí ríkí tífí e royé míngúngúcua, téte téte, kpákpa kpákpa, dódoru, bükuluyé ní mbá, zíá í'bí yée zí wotíne ndísi lúru bi kacíye.

36 Zíá 'dí'bi bangá ga gére ndéré kíye do bi bì ni 'dí'bi 'yì sílí ota gi do bi bì Yakóbo ni doa ní.

37 Zí Yakóbo lágáogú sílí kágá e ota káa do ngbángbá, zíá lìlì royé kpákpa kpákpa. Zíá ófoóyó wo bì lìlì ní gi ro zí bikenyi cóngó a bì 'dí sími néé ídine sága, do ótoómo bi bì lìlì wá ní kenée gi ro zíye ídíye kí tífíye.

38 Zíá óto ngbángbá ga gére néé do bi bì bangá e ndísiñí éwé iní doa ní, gi ro zíá ídine mbí kó'dú bangá ga gére sími bì niyí ógú éwé iní ní. Sími bì bangá ga gére niyí go 'bé'be royé, oguní go éwé iní ní,

39 zí ya'daye ndísi lé'béye do karáye kó'dú sílí kágá ga gére néé. Zíye ndísiyé ndíki owú e kí tífí royé téte téte ngítí géyi kpákpa kpákpa.

40 Zí Yakóbo óto minzéré kábíríkí ga gére zíye ídíye do bi eyé kpí, tí lá zíá óto ngítí bangá ga gére néé ndísi lúru bangá 'bì Labána ga bì kí tífí royé téte téte togú mbú bükuluyé ní. Zíá yéme

bi kpí zí bangá ené e, oto kotru yée kí 'bì Labána wá.

41 Tí lá kí'dí bì mingburoko bangá ga gére née oguní go éwé iní ní, zí Yakóbo óto ngbángbá née kó'dúye do bi bì ndíṣiní éwé iní doa gi ro zíye ndíṣi 'bé'be royé cigí a,

42 tí lá bangá máa yée ga bì rógbóye roko'buyé ndaá ní, Yakóbo oto ené ngbángbá née kó'dúye wá. Gi ore zí bangá ga bì rógbóye roko'buyé ndaá ní ídíye go mbá 'bì Labána, yée ga bì kí roko'buyé ní mbá 'bì Yakóbo.

43 Née misi'di bì oto Yakóbo ídine kí tú'dú éyí zíne ní. Ni nda goó 'yì bì kí tú'dú bangá e zíne kpá kí tú'dú 'yì 'bì moko e ya'dá e kí kará e, kpá kí gémele e kí dongí e ní.

31

Yakóbo ngasá gi zí Labána

1 Zí Yakóbo úwú ledre kídí wotí Labána e ndíṣiní úku ledre kídí, "Yakóbo 'di'bi éyí 'bì 'bużé go mbá káa do 'bì ené. Tú'dú éyí ga bì zí Yakóbo née gi sìmi éyí 'bì 'bużé."

2 Zí Yakóbo ówo a kídí toso ndíṣi 'bì Labána ndaá 'bì ené lolü kíne bílámáne káa zí bì kóna ní wá.

3 Nda née ní zí Ngére Lomo úku ledre zí Yakóbo kídí, "Ndá'balúgu royí mu sìmi kángá 'bì 'buyı e kí sümuyí e, Máayí lúrú bi kacíyi."

4 Gi ore née ní zí Yakóbo kákasa zí Rayéle e kí Léya idíní ógündíki née sìmi súwú do bi bì bangá ené niyí doa ní.

5 Zía úku ledre zíye kídí, "Málúrú ndísi 'bi 'busé ndaaá 'bi ené lolu kíma bílámáne káa zí bi kóo 'dá'dá ní wá, tí lá Lomo bi ndísi lúrú bi kací babá ní bo kíma.

6 Ówosé bú kídí máméngi moko zí 'busé kí roko'bumá mbá,

7 tí sìmi ledre née ní zí 'busé ndísiné méngi láráma do óyóló'bó toso tákpásílí bi ní í'bi a zíma kací moko amá ní kí'dí şokó. Tí lá Lomo ili ené gi ro zía méngi máa bisinyíne wá.

8 Togú Labána uku ledre go kídí, 'Ína máa yée ga bi niyí árá yée kí sanáye téte téte niyí ídí tákpásílí kací moko eyí,' owú ína ga bi ína e niyí árá yée ní niyí ídí mbá kí sanáye téte téte. Togú uku kídí, 'Yée ga bi kí sanáye kpákpa kpákpa niyí ídí tákpásílí kací moko eyí,' owú ína ga bi niyí árá yée ní niyí ídí mbá kí sanáye kpákpa kpákpa.

9 Lomo 'di'biyoý bangá gi zí 'busé go 'dá'ba zía í'bi yée zíma.

10 "Sìmi sindí kadra bi bangá e ndísiní 'bé'be royé ní, zíma 'dú'duru kídí ya'dá ína ga bi ndísiní lé'pé do karáye ní yí ené duý yée ga bi kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bi miódórüyé ní.

11 Zí maláyika 'bi Ngére Lomo úku ledre zíma sìmi 'duru kídí, 'Yakóbo.' Zíma ndízimá kídí 'Í Ngére.'

12 Zía úku tátá ledre kídí, 'Lúrú aka, ya'dá ína ga bi ndísiní lé'pé do karáye ní, yí eyé duý yée ga bi kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bi dódörü ní. Máméngi ledre née zía méngi

roné kenée gi zía máówo éyí bi Labána mengi kíyi née go.

¹³ Máayí Lomo bi ndisi lúrú bi kací 'yí 'bi Bétele, kí'dí bi léfe sụ'bú do tutú zíyi kí móćú éyí zíma ní. Cakaba ní ínyi mu zíyi ndá'balúgu royi do bi bi arání yíji doa ní.'

¹⁴ Zí Rayéle e kí Léya úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, "Éyí ni bo bi ídíáká zíze ífi a dongaráze káa do éyí kací 'buzé ní?

¹⁵ Ndisi méngi láráze káa zí 'yí lóngó e ní gi zí 'di? Uguoyó ené lá duý zée 'dá'ba wá, kési bi i'bíní kacíze ní sinyionzó go za mbá.

¹⁶ Ma'díi tú'dú éyí* ga bi Lomo 'di'biyo yée gi zí 'buzé née ní yí ené éyí ezé e kí owú 'bi ezé e. Bi kenée ní méngi lá ledre bi Lomo uku zíyi ní."

¹⁷ Zí Yakóbo óto owú 'bi ené e kí me'bené e mbá do gémele e,

¹⁸ zía ócó bangá ené e mbá 'dá'dá kí éyí ga bi ndiki yée simi Padána Aráma ní mbá ndá'bané kíye zí 'buné Isáka simi kángá bi Kanána ní.

¹⁹ Simi bi Labána ndéré ólo bi kábiríki[†] ené ní, gi do kací a née ní zí Rayéle úgu lomo 'bi 'buné ga bi 'be ore ní.

²⁰ Abuwá Yakóbo londo yí ené lá Labána 'yí 'bi Aráma káa bi ni ówo a kídí née ni go ngásáókpó ené.

²¹ Zía 'dí'bi éyí ené e mbá do ndéréókpóne. Zía 'dógu ngbuру bi Efaráta ní, zía 'dí'bi misi'di

* **31:16 31:16** Tú'dú éyí e: Tú'dú éyí ga gére née bangá 'bi Yakóbo ga bi kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bi dódórú ní. † **31:19 31:19** Bi kábiríki: 'Yí e ndisjní koo ú'yú bongó e gi simi bi kábiríki e.

ndéré 'díyi roné do bi ekiekí bì simi kángá bì Gilídi ní.

Labána ogólodú Yakóbo

22 Simi silih ota do úku ledre zí Labána kídí Yakóbo ngasáokpó go.

23 Zí Labána 'dí'bi 'yi ené e, zíye ógólódú Yakóbo kí silih iñyi doa gbre do ógündíki wo do bi ekiekí bì simi kángá bì Gilídi ní.

24 Kí ndulü a née, zí Lomo 'dódo roné zí Labána 'yi 'bì Aráma simi 'duru do úku ledre zia kídí, "Ídí bándá royí, ndaaá úku bisinyí ledre togú mbú moccú éyí zí Yakóbo cíku'dée wá."

25 Yakóbo oto koo táya ené do bi ekiekí bì simi kángá bì Gilídi ní. Simi bì Labána kí sumuné e ogündikiní wo ní, zíye óto 'bì eyé táya kpá ore.

26 Zí Labána úku ledre zí Yakóbo kídí, "Éyí bì londo máa zíyi ngásáókpoyi kí nyíma e káa zí kará ga bì 'di'biní yée simi okó ní gi roa ní 'di?

27 Éyí bì úgu royí gi zia zíyi ngásáókpoyi úku 'dódo zíma gi zia wá ní 'di? Togú úku 'dódo koo zíma ní, máayí koo óto ayímbi gi rosé zíze lé'bé ke'bì kí úcu kú'dú zíma í'bí misi'di zíse kí rokinyi do mimbé'demá.

28 Lúru aka máúdrú gbawá surú mimbé'de bulúndumá e kí nyíma e í'bí mandá zíye. Méngi née bicayi ledre.

29 Máayí kí roko'bú zíma gi ro zíma méngi bisinyí ledre kíyi, tí lá kí ndulüna Lomo bi ndisi lúru bi kací 'buýí e ní mada máa kídí, 'Mándá úku bisinyí ledre togú mbú ési ngiri simiyí gbawá cíku'dée.'

30 Máówo bú kídí ndá'balúgu royí gi zía 'bú 'be 'bì esé ofu doyí go. Tí lá éyí bì úgu lomo amá e gi roa ní 'di?"

31 Zí Yakóbo úkulúgu ledre zí Labána kídí, "Ngirí mengi maa née, gi zía másomú 'bì amá kídí áyí 'dí'biójó nyiyí e gi zíma kí cóngóro.

32 Tí lá togú ówo 'yì go kíra kí lomo eyí e zíne yá, idíní úfuójó wo 'dá'ba. Do komo 'yì ezé e kíra ní. Ídí mu gámásó'do éyí eyí e dongará éyí amá e, togú ówo go zíyí 'dí'bi a." Yakóbo owo ené bì kídí Rayéle ugu lomo ga bì 'bì Labána ní go wá.

33 Zí Labána ndéréne gámásó'do bi simi kútú 'bì Yakóbo, zía ndéréne simi kútú 'bì Léya, nda gi ore simi kútú 'bì kará ga bi koo gbre owukulú e ní, ndiki lomo ené e wá. Nda née ní zía ndéréne simi kútú 'bì Rayéle.

34 Abuwá Rayéle 'di'bi lomo ga gére née go do óto yée sì bindisí bì do gémele ené ní zía ndisíné doyé. Zí Labána gámáne simi éyí ga bi simi kútú ore ní mbá owo kémbí éyí wá.

35 Zí Rayéle úku ledre zí 'buné, "Mimbé'deyí nda ésí wá, mongú 'yì, tí lá máútúásá téro 'daga do komoyí wá, máayí kí ndiyá ezé 'bì kará e romá." Zí Labána gámáne má ndiki lomo ené e wá.

36 Zí mimbé'de Yakóbo ésíne. Zía ndú'yú Labána kí mimbé'dekesi kídí, "Éyí bì máméngi zíyí bisinyíne ní 'di? Lorù bì má'dewe wo, bì zíyí ndisiyí ógólódú kacíma gi roa kenée wo be 'di?

37 Bì gíragá báyi simi éyí amá e go mbá ní, éyí eyí bì ndíki dongará éyí amá e ní go 'di? Óto mu

gi 'dáa kó'dú súmuyí e kí súmumá e ona, gi ro do 'décí ngbanga dongaráze kényí.

38 “Ndísiżé kényí go kí simibi cí kérí a. Kábiříkí e kí ína eyí e ndísiżí ndíki owú e kací kadra mbá bílámáye, máufu gbawá ya'dá kábiříkí e gi simi bangá eyí e zíma ánu a.

39 Abú bangá sinyi 'di'bi bangá eyí e yá, máimbíogu umbuyé 'dódo a zíyi kídí née ndaá 'bí ené luyú amá wá ní wá. Bangá ga bí ndísiżí ındri née zí ngíriye ídine domá. Zíyi ndísiyí úku ledre zíma ndísi í'bílúgu kulú bangá eyí ga bí togú uguní yée go kí kadra togú mbú kí ndulú ni.

40 Míndísimá ni koo káa zí ba, kí kadra, pho'dú kadra ni ndísi óngbó máa. Ni ógu kí ndulú ní zí drú ólúne simimá 'bí 'di'bi gbawá komomá.

41 Simibi cí kérí a máayí míndísimá zíyi 'be. Zíma méngi moko zíyi kí simibi sokó doa eso gi ro ófú nyiyí ga bí gbre née, zíma méngi ngíti moko zíyi kí simibi inyí doa kí'e'do gi ro úgú bangá e kíe gi zíyi. Simi ledre ga gére née ní, zíyi ndísiyí óyóló'bó toso tákpásílí bí do í'bí a zíma kací moko bí máméngi ní gbú gbú kí'dí tú'dú.

42 Togú Lomo bí ndísi lúrú bi kací babá, Lomo bí ndísi lúrú bi kací Abarayáma e kí Isáka ndaá ídí kíma wá, káa bí ma'díi ógóoyó máa go 'dá'ba kí sítíma sokó. Tí lá Lomo lurú 'do'dó amá kí moko bí máméngi wo ní zíá inyiné máda yíi kí nduluna.”

43 Zí Labána úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, “Kará ga gére née niyí nyíma e, owú 'bí eyé ga gére née owú 'bí amá e kí bangá ga gére née

mbá. Éyí ga bì lúrú yée née mbá éyí amá e. Bì kenée ní éyí bì máayí méngi a karaba gi ro nyíma e kí owú 'bì eyé e ní 'di?

44 Ógu mu zíze yéme ledre dongaráze kényi. Idízé úrú tutú e kíra gi ro zíze ndísi sómúndíki ledre miyéme ledre née gi roa."

45 Née ní zí Yakóbo 'dí'bi mongú tutú do ícioto a cí 'dága káa do dosí a.

46 Zíá úku ledre zí sumuné e, "'Dó'dú yókosé tutú e." Née ní zí sumuga 'dó'dúyóko tutú e do úrú a ngi. Zíye ndísiyé cigí miúrú tutú ba ánu éyí miánu.

47 Zí Labána ifí ịri bi máa née Zigárá Sadúsa,[‡] zí Yakóbo ifí 'bì ené yaá Gilídi.

48 Zí Labána úku ledre kídí, "Karaba ní tutú bi ụrúzé ba ní go éyí bi ní óto zée zíze ndísiyé sómúndíki miyéme ledre bi dongaráze kényi ní." Née sì ledre bi ndoloní ịri bi née Gilídi gi zíá ní.

49 Ndísiyé kpá ndólo bi née Mizípa, gi zíá Labána uku ledre kídí, "Ngére Lomo idí lúrú bi dozé simi bì ndazé do bikérí a kényi wá ní.

50 Togú méngi lárá nyíma ga gére, togú 'dí'bi mbú ngíti geyí kará e, abú ngíti 'yì uku'dodo zíma wá, idí ówo a kídí Lomo owo ledre née bi dongaráze kényi ní go."

51 Zí Labána kpá úku ngíti ledre zí Yakóbo kídí, "Miúrú tutú ní go ba kí mongú tutú bi otozé wo dongaráze kényi ní.

52 Tutú bi ụrúzé kí mongú tutú née ní ndísi óto zée zíze ndísi sómúndíki a kídí, máútúásá

[‡] **31:47 31:47** Zigárá Sadúsa: Kí tara Ébere ini ledre gi simi a kídí, Gilídi bi ní tutú ga bì do sómúndíki ledre gi roa ní.

ókpóómo tutú ga gére née ndéré méngi bísinyí ledre kíyi wá, útúásá kpá ókpóómo a zíyi ndéréyi méngi bísinyí ledre kíma wá.

⁵³ Lomo bì ndisi lúrú bi kací Abarayáma, Lomo bì ndisi lúrú bi kací Nówara e kí Lomo bì ndisi lúrú bi kací 'buýé e ní ní 'décí ngbanga née ne dongaráze."

Zí Yakóbo lólóbú kí ịri Lomo bì 'bụa Isáka ndisi óto úndrua kídí née ní lódú kací miyéme ledre née.

⁵⁴ Zí Yakóbo 'dáná éyí do bi ekjekí bì simi kángá bì Gilídí ní, do ndólo sumuné e zíye ánu éyí kíye. Gi do kací éyí miánu zíye 'dú'duyé cíki ore.

⁵⁵ Akpa kí phiyí a née, zí Labána fáka nyíne e kí bulúnduné e zíá údrú surú mimbé'deyé za mbá. Zíá ịnyiné ndá'balúgu roné 'be 'bì ené.

32

Yakóbo yeme roné ndéré lúrú Ésawu

¹ Gi do kací née ní, Yakóbo ní mindéréne do misi'di, zí maláyika ga bì 'bì Lomo ní 'dodo roye zíá.

² Simi bi Yakóbo lurúndiki yée ní, zíá úku ledre kídí, "Ba táya 'bì Lomo." Néé ní zíá ịnyiné ifí ịri bi née Manayíma.*

³ Zí Yakóbo ịnyiné kásá 'yí kasa ené e 'dá'dá zí lúnduné Ésawu simi kángá bì kí ịriné Seyíra do bi bì kóo bulúndu Edómo ndisíní doa ní.

* **32:2 32:2** Manayíma: Ịri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, bi 'dowúro e gbre.

⁴ Zíá úku ledre zíye kídí, "Togú ndéré ndíkisé mongú 'yi amá Ésawu go yá, zíse úku ledre zíá yaá, "Yí kasa eyí Yakóbo uku ledre yaá, tú'dú simíbi ga bì okpó ba mbá mándísi ndísi 'be 'bí Labána.

⁵ Mándá'baógu go máayí kí tú'dú, ítí e, kí dongí e, kábiríki e, ína e kpá kí 'yi kasa e ya'dá e kí kará e zíma. Mákása 'yi kasa ga ba máa zíyi gi ro zíyi ótoómo bisinyí ledre ga bì koo máméngi yée zíyi ní, zíyi 'dí'bi máa simí sumú tí káa do owú 'bí mbágáyi."

⁶ Simí bì 'yi kasa ga gére nda'baluguní royé ógündíki Yakóbo ní, zíye úku ledre zíá kídí, "Nderé ndikizé lúnduyí Ésawu go, cakaba ní ní girí go do misi'di mióguné zíyi yána kí 'yi e do kacíne míya eso (400)."

⁷ Zí ngírijí útúne simí Yakóbo, zíá ífi simí 'yi ené e kí bangá ené e gbre.

⁸ Simí sómú ledre ené, "Togú Ésawu ogu go útú kí okó do ngíti géyi 'yi ené e yá, ngíti géyi 'yi ga bì utú aka doyé wá ní níyí ngásáókpó zíye ómoyé."

⁹ Née ní zí Yakóbo ínyiné íni ini zí Lomo, "Mbófo éyi zíyi Lomo bì koo ndísi lúrú bi kací bulúndumá Abarayáma kí 'bumá Isáka ní, áyí Ngére bì úku ledre zíma kídí, 'Ndá'ba mu simí kángá eyí zí sumuyí e, máayí óto yíjí zí bílámá ledre e ndísi méngi royé zíyi ní."

¹⁰ Bì go kenée ní, Lomo máayí bisinyí 'yi. Máútúásá koo ówo bílámá ledre káa zí bì méngi wo zíyi í'bí tú'dú éyi e zíma ba wá. Simí bì koo máayí 'dógu Yeredéne ní, máayí koo duú kí

ngbángbá do sílíma, tí lá bì nda ba ní, máayí go kí tú'dú éyí e zíma káa zí bì máífi sìmiyé gbre néé.

¹¹ Áko Lomo, máíni ini ba zíyi gi ro zíyi yómo máa gi zí lúndumá Ésawu. Ngirí a ndísi méngi máa gi zíá ní ógu útú kí okó domá, kí kará e kí owú ga ba mbá.

¹² Tí lá úku kóo ledre kídí, ‘Máayí óto yíi zí bílámá ledre e ndísi méngi royé zíyi, bulúnduyí e niyí étri káa zí sayi bì kó'dú mìkavu bì ngará utúasání óloónzó a wá ní.’ ”

¹³ Zí Yakóbo 'dú'duné cíkí íri. Gi sìmí éyí ga bì zíá ní, zíá ınyiné gélé ngítí géyi í'bí a zí lúnduné Ésawu.

¹⁴ 'Di'bi kóo kará ína e míya gbre (200), ya'dá ye cí kérí a (20), kará kábírlíki e míya gbre (200), ya'dá ye cí kérí a (20),

¹⁵ kará gémele e cí kérí a doa sokó (30) kí owú 'bì eyé e, kará ítí e cí gbre (40), ya'dá ye sokó (10), nda kí kará dongí e cí kérí a (20) kí ya'dá ye sokó (10).

¹⁶ Zí Yakóbo ınyiné ífi bangá ga gére née kací sí doyé. Zíá 'dí'bi 'yí kasa ené e do óto yée kací bangá ga bì ifi yée née kíé'do kíé'do mbá. Zíá úku ledre zíye kídí, “Ndérésé mu 'dá'dá íri, ídísé ndéré kí dongaráse.”

¹⁷ Zíá úku ledre zí wo bì ní 'dá'dá zí lafúne ní kídí, “Símí bì ndíkisé go kí lúndumá Ésawu zíá ndúndu'yú yaá, ‘Áyí 'yí 'bì ambi, sara áyí ndéré 'da, sara ambí ní mìngí bangá ga bì kó'dú ba ne ní?’

18 ídí úkulúgu ledre zía kídí, ‘Bangá ga ba ‘bì ‘yì kasa eyí Yakóbo. Kasa yée zíyi ngéré ené. Ni gí ‘dá’ba girí rayíi.’ ’

19 Zí Yakóbo kpá úku ledre zí ngíti géyi ‘yì kasa ené ga gére née mikkékerja mbá kídí, “Ídísé úku mbá kémbí ledre kíjé‘do simi bì ndíkisé go kí Ésawu e ní.

20 Ledre nda lígi sée kí úku a bì yaá, “Yì kasa eyí Yakóbo ni gí ‘dá’ba girí rayíi ní wá.’ ” Kací sómú ledre ‘bì Yakóbo, i‘bí koo tú‘dú éyí ga gére née zí Ésawu gi ro zí bi émené roa zía ótoómo bisinyí ledre bì koo née mengi wo kíe ní.

21 Née ní zí Yakóbo kásáokpó éyí ga gére ené ‘dá’dá, tí lá zía ‘dú‘duné cíkjí do táya ore.

Yakóbo oróní royé kí Lomo

22 Kí ndulú a née ní, zí Yakóbo ‘dí’bi me’bené e gbrengará kí owúkará ‘yì ‘bì moko ené e gbre nda kí wotíne sokó doa kíjé‘do (11) do kásáokpó yée sága ngbuру bì kí ịríné Zabúkú ní.

23 Gi do kací bì kásáokpó yée go sága ní, zía kpá kásáokpó éyí ené e mbá sága íri.

24 Née ní zí Yakóbo ídíákáne ore ngúcuné ‘dogú ené bi sága wá. Zí ngíti o‘do ógúné útúne kí okó do Yakóbo, zíye óró royé kéne bi ndre.

25 Simi bì o‘do née owo ya née utúasá ónzó ngóró a bi wá ní, zía ịnyiné ócó komo ‘bungono Yakóbo kpoó, zí komo ‘bungono a éfíne.

26 Nda née ní, zí o‘do née úku ledre kídí, “Ídí sílífígi gí romá mu zíma ndéréma, bi ará go.”

Tí lá zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Mái”dí amá sílíma gi royí wá, ‘búó togú údru súrú go mimbé’demá.”

²⁷ Zí o’do née ndú'yú wo kídí, “Iríyí náambi?”

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Irímá Yakóbo.”

²⁸ Gi ore zí o’do née úku ledre kídí, “Iríyí ndaa lolü Yakóbo wá, iríyí nda go Isiréle[†] gi zía rómo komo ‘yi e do sogo kángá ba go mbá zíyí go kpá rómo cù komo Lomo.”

²⁹ Zí Yakóbo úku ledre zía kídí, “Mongú ‘yi ífi aka kpá iríyí zíma.”

Zía úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, “Éyí bi ndú'yú irímá gi roa ní ‘di?’ Zí o’do née nda ínyiné údru súrú mimbé’de Yakóbo.

³⁰ Nda née ní, zí Yakóbo ndólo irí bi née Penuwéle.[‡] “Máúku ledre née kenée gi zía bi málúrú Lomo go cù kí komomá máúyu wá ní.”

³¹ Zí bi nda go aráonzó roné. Zí Yakóbo ínyiné gi simi Penuwéle ndéréokpóne nda go miéciné gi zí ‘bungononé bi efí ní.

³² Née sí ledre bi karaba Isiréle e anuní cídrí bi simi longü bangá gi zía wá ní, gi zía o’do née ocó koo Yakóbo do cídrí a bi komo ‘bungono a ní.

33

Yakóbo ndikíní kí lúnduné Ésawu

¹ Yakóbo ní lúrú bi káa ní zía ónzó komoné gbó ro Ésawu kí ogü kí tú'dú 'yi e do kacíne míya eso

[†] **32:28 32:28** Isiréle: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, “Lomo mengí okó bú.” [‡] **32:30 32:30** Penuwéle: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, “simi komo Lomo.”

(400). Née ní zí Yakóbo ịnyiné ífi owú e, yée ga bì 'bì Léya kí Rayéle nda kí 'bì owúkará 'yì 'bì moko ga bì gbre ní.

² Zíá óto kará 'yì 'bì moko ga gére née kí owú 'bì eyé e 'dá'dá, Léya kí 'bì ené e gi do kacíye, Rayéle kí Yoséfa niyí 'bì eyé nda duú gi 'dá'ba.

³ Zí Yakóbo útúne zíye 'dá'dá, zíá útúne do ngúrú sìndíne bi ótú doné kó'dú Ésawu bi kí'dí ịnyí doa gbre sìmì bì ogù go gbóo cigí lúnduné ní.

⁴ Tí lá zí Ésawu ngásáne fáka Yakóbo do óto sìlíné do goa tónóne íni ini roa. Zíye útúye mbá íni ini.

⁵ Zí Ésawu óyó komoné káa gbó ro kará e kí owú e. Zíá ndú'yú Yakóbo kídí, "'Yì ga bì ógusé kéye ba 'bì eyé náambi?"

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zíá yaá, "Mongú 'yì, née owú ga bì Lomo owo ledre kíma zíá í'bí yée zí 'yì 'bì moko eyí ní."

⁶ Nda née ní, zí kará 'yì moko ga ba kí owú 'bì eyé e née óguyé ótú doyé bi í'bí mandá zí Ésawu.

⁷ Gi do kacíye, zí Léya kí owú 'bì ené e óguyé ótú doyé bi kó'dú Ésawu do kpá í'bí mandá zíá. Odụyé nda duú zí Yoséfa e kí Rayéle óguyé, zíye méngí a kpá kenée.

⁸ Zí Ésawu ndú'yú Yakóbo kídí, "Lúndu 'bì enée, ndikízé kí 'yì e do misi'di kíra mindéréye kí tú'dú bangá e, ledre máa 'be káa be 'di?"

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zíá kídí, "Mákása bangá ga gére née máa zíyì gi ro zí mìmbé'deyí ịdríne romá mongú 'yì."

9 Tí lá zí Ésawu úkulúgu ledre zía kídí, “Lúndu 'bì enée, máútúásá 'dí'bi tú'dú bangá ga gére née wá, gi zía tú'dú bangá e niyí kpá bo zíma. 'Bì eyí ga gére née idíní zíyi.”

10 Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yì, ndaá kenée wá. Togú 'búma ni doyi, ídí 'dí'bi takpásilí bì máí'bí zíyi née. Káa zí bì málúrú yíi karaba ba ní, nda káa zí málúrú cù Lomo ní. Gi zía bì óto 'búma go zíyi 'dí'bi máa sìmì sumu kí mimbé'deyí kíé'do ní.

11 Bì go kenée ní, mándéndí romá go zíyi ídí 'dí'bi takpásilí bì máí'bí yée zíyi née, gi zía Lomo saká máa go kíngaya kí éyí ga gére née.” Nda gi zía bì Yakóbo lányá nda ro Ésawu go kíngaya ní, zí Ésawu ɳgúŋgu a zía 'dí'bi yée.

12 Gi ore zí Ésawu úku ledre kídí, “Nderézé mu 'be. Máayí 'díyíoto sée.”

13 Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yì, cóngó ro mìnzeré owú ga ba ndaá. Ili kpá zíma lúrú kací mìnzeré bangá ga bì niyí aka úlú umba ní. Togú nderézé kíye kakara kenée yá, lá kadra kíé'do bangá ga gére née niyí úyuónzó royé mbá.

14 Bì kenée ní, mongú 'yì ndéré 'bì eyí mu zíma 'dá'dá íri, máayí lódúyì gi yáa ndoo kací ndéré bì bangá ga ba kí owú e niyí ndéré a ní, gi zíma ógumá 'be 'bì ngére sìmì Seyíra.”

15 Nda née ní zí Ésawu úku ledre zí Yakóbo kídí, “Togú kenée, máayí ótoómo ngíti géyí 'yì amá ga ba zíse ógusé kéye.”

Zí Yakóbo ndúndu'yú kídí, "Nda née kenée gi ro 'di? Ngére máili tí lá zíyi ịdrị mimbé'deyí romá éyí bì ní méngi zée ní ndaá."

16 Née ní kpá 'duo kadra née, zí Ésawu ịnyiné ndá'balúgu roné simi Seyíra.

17 Tí lá zí Yakóbo ịnyiyé gi ore ndéréoguyé do ngítí bi ndisjní ndólo a Sükótụ kí'dí bi lagá kütú zíne kí bangá ené e ní. Née sí ledre bì ndoloní ịri bi née gi zía Sükota ní.

18 Gi do kací bì Yakóbo ịnyiní gi simi Padána Aráma ní, zíye ndéréoguyé bilámáne simi mongú gara bì kí ịriné Sekéme simi kángá 'bi Kanána, zía óto táya ené mi'dí simi súwú cigí mongú gara ore.

19 Zí Yakóbo ịnyiné úgú bi bì oto táya ené doa née gi zí wotí Amóra 'yi 'bì Sekéme kí mịrīrīrī késí míya kíé'do.

20 Née ní zí Yakóbo ó'bó mbayi gi simi tutú ore do ịfị ịri a Lomo bì ndisi lúrú bi kací Isiréle e ní.

34

Wotí Amóra ngaka Dína nyí Yakóbo

1 Kadra kíé'do zí Dína nyí Yakóbo bì ndikiní kí Léya ní ịnyiné ndéréne lúrú ngítí geyí kará e gi dongará 'yi ga bì 'bì Sekéme ní.

2 Simi bì komo wotí Amóra ngére bì ore 'yi 'bì Ịvítà bì kí ịriné kpá Sekéme utú ro Dína ní, zía ịnyiné ngáka Dína ndisi kíe káa do kára kí cóngóro.

3 Nda née ní, zí 'bú Dína nyí Yakóbo nda ídine doa kíngaya, zía ndísiné londo komo owükára née gi ro zí 'búne ídine doa.

4 Zí Sekéme úku ledre zí 'buné Amóra kídí, "Babá ófú owükára née zíma."

5 Simi bi Yakóbo uwú ledre yaá ngakaní nyíne Dína go ndísi kíe kí cóngóro ní, zía ndécíne tí zaá gi simi kadra bi wotí ga nda'baoguní gi simi súwú go 'be kí lúrú kací bangá eyé e ní.

6 Nda née ní, zí Amóra 'bú Sekéme ndéréné ndú'yú Yakóbo gi ro ledre nyí a zí wotíne.

7 Simi bi wotí Yakóbo e uwúní ledre bi mengi roné zíye kenée ní, geré zíye ndá'balúgu royé gi simi súwú 'be. Zí ledre née í'bí komokenyí kí simikesí zíye kíngaya, gi zía éyí bi Sekéme mengi née oto kese go ro 'yi 'bí Isiréle e. Née bicayi ledre bi utúasá zía méngi roné wá ní.

8 Tí lá zí Amóra úku ledre zíye kídí, "Mimbé'de Wotíma Sekéme ili nyíse née go kíngaya. Ótoómosé wo mu zía, zía 'dí'bi wo káa do me'bené.

9 Ni miútúásáne zíze yéme ledre ófú ro dongaráze kese. Azé 'dí'bi nyíse e, zíze kpá 'dí'bi nyíze e.

10 Ásé ndísi dongaráze simi Sekéme ona do bilámá bi. Azé kpá í'bí bi ga bi ona ní mbá zíze, zíze ndísi gámáse kí bangá esé e simi a káa zí bi ílisé ní. Ásé kpá ówo bilámá ledre gi simi kángá ba ona."

11 Zí Sekéme úku ledre zí 'bú Dína e kí lúnduga kídí, "Ótoómosé ledre zíma, zíze ófú rozé kéne. Máayí í'bí éyí ga bi ílisé yée ní mbá zíze.

12 Úkusé lá ledre éyí bi ílisé ni, zíse ólo késí kára esé káa zí bi ílisé ni, máayí í'bi a zíse togú ótoómosé nyíse née go zíma ófú a ni.”

13 Gi zíá bi sinyiní lémiyé Dína go ni, zí wotí Yakóbo e sómúndíki mani lónedo Sekéme kí 'buné Amóra kíe simi bi niyí ódro kíye ni kídí,

14 “Utúasázé méngi ledre káa zí née wá. I'bízé ezé lémiyé zí o'do bi ngará utú ngburu wá ni wá. Née mongú komokenyi zíze.

15 Azé ɳgúŋgu ledre née 'búó togú 'yí esé ga bi ya'dá e ni utúní go mbá ngburu zíye ídíye go káa zíze ni.

16 Azé nda fú í'bi nyíze e zíse ófúyé e zíze kpá ófú nyíse e. Togú ledre née mengi roné go kenée azé fú ógu ndísi kíse káa do 'yí e kí'e'do.

17 Tí lá togú ɳgúŋgusé esé ledre útú ngburu wá, azé 'dí'bi lémiyé zíze ókpóze kíe.”

18 Zí ledre bi ukuní née útúásáne komo Amóra e kí wotíne Sekéme.

19 Sekéme ni owúphirangá bi kí ledrené owóowó rómo do 'yí ga 'be 'bi eyé ore mbá ni. Lu'bú wá, zíá ínyiné geré ndéré méngi ledre bi ukuní née gi zíá 'bú nyí Yakóbo ofu koo doa go.

20 Née ni, zí Amóra kí wotíne Sekéme ndéréye ku mbotu mongú gara ódroye zí 'yí eyé ga bi simi gara ore ni.

21 “'Yí ga gére niyí bílámá 'yí e. Ni bílámáne zíye ndísiyé simi kángá ezé ona ndísi gámá kí bangá eyé e káa zí bi iliní ni gi zíá kángá ezé ni mongúne kíngaya, ni 'dí'bi zée kíye mbá. Azé ófú nyíye zíye kpá ófú nyíze e.

22 Tí lá ledre kié'do. 'Yí ga gére née niyí ŋgúŋgu a zíze ídize kéye káa do 'yí kié'do 'búó togú zée ya'dá e utúzé go mbá ngбуру zíze ídize káa zí yení.

23 Lúrusé aka, tú'dú bangá e kí tú'dú ngítí géyi éyí ga bì zíye née niyí nda ídí go káa zí 'bì ezé e ní. Bì kenée ní, ŋguŋguzé mu zíye kenée gi ro zíye ndísiyé dongaráze ona."

24 Zí ya'dá ga bì nderéní ku mbotü mongú gara ní inyiyé mbá ŋgúŋgu ledre 'bì Amóra e kí wotíne Sekéme, zí ya'dá e inyiyé mbá útúye ngbuру.

25 Gi do kací sili ota, simi bì ungvu ní aka ndísi 'dó'do yée ní, zí wotí Yakóbo e gbre, Simiyóna e kí Lévi bì niyí gi simi mbágá kí Dína e ní inyiyé 'dí'bi mongú maku eyé ndéré útú okó do 'yí ga gére née simi bì ledre ligi yée go ní. Zíye úfu zaá ya'dá ga bì simi mongú gara née ore mbá.

26 Zíye óguyé kpurú gi do Amóra kí wotíne Sekéme do úfu yée 'dá'ba. Zíye 'dí'bi lémiyé Dína gi 'be 'bì Sekéme yóó zíye ókpóye kíe.

27 Zí ngítí géyi wotí Yakóbo e ndéréye do bi bì ufuní 'yí e doa née do ngáka éyí kací 'yí ga bì simi mongú gara ore kí'dí bì sinyiní lémiyé ní mbá.

28 Zíye 'dí'bi bangá ga bì kábíríkí e, ití e, dongí e nda kí ngítí géyi éyí ga bì iliní yée simi mongú gara gi ore ní mbá ókpó kíe simi súwú.

29 Gi do kací bì ngaka onzóní éyí ga bì kí ledreyé owóowó ní go ní, zíye inyiyé 'dí'bi kará e kí owú e kacíye mbá ókpó kíye.

30 Zí Yakóbo úku ledre zí Simiyóna e kí Lévi kídí, “Dí’biógusé báfí go dongaráze kí ‘yí ‘bí Kanána e kí ‘yí ‘bí Peréze e míngí kángá ga ba. ‘Yí ga gére née niyí go ógu ídí mbá okó romá. Lúrúsé aka eyezé kpá wá, togú kotruní royé ógu útú okó kíma ní, niyí úfu máa kí éyí ga bì ‘be ‘bí amá ní mbá ‘dá’ba.”

31 Tí lá zíye úkulúgu ledre zíá kídí, “Ni miútúásáne zíá méngí lárá lémiżé káa zí kára bì ndisi gámá kací ya’dá faa ní?”

35

Yakóbo omýlugu roné sìmì Bétele

1 Gi do kací ledre née ní, zí Lomo úku ledre zí Yakóbo kídí, “Ómú mu ndéré ndisiyí sìmì Bétele, zíyí ó’bó mbayi íri zí Lomo bì koo ‘dodo roné zíyí sìmì bì koo áyí ndisi ngásá gi zí lúnduyí Ésawu ní.”

2 Née ní, zí Yakóbo úku ledre zí ‘yí ‘bí ‘be ‘bí ené e kí ‘yí ga bì koo niyí kéye ní kídí, “Ucuóyósé lomo ‘bí ‘yí lóngó ga bì do sìlísé née mbá ‘dá’ba, zíse méngí ondú bì ndisi óto ‘yí zíá útúásáne kací komo Lomo ní, zíse nda ‘dí’bi bílámá bongó esé e ési yée rose.

3 Gi ore zíse ógusé zíze ndéréze sìmì Bétele, kí‘dí bì máayí ó’bó mbayi zí Lomo ní. Lomo bì ndisi úwú ini amá sìmì bì máayí kí mongú sómú ledre, zíá ndisjné lúrú bi ne kacíma kací kadra mbá ní.”

4 Née ní, zíye í’bí lomo ga gére kí ngo‘di ga bì ro mbílîye ní mbá zí Yakóbo. Zí Yakóbo ícioto

lomo kí éyí mbílí ga gére née simi kágá cíki sí kágá simi Sekéme ore.

⁵ Simi bi Yakóbo e kí 'yi ené e ịnyiní go ndéréní, zí Lomo ési ngiri simi 'yi ga bi simi gara ore ní mbá, káa bi niyí ndéré lódú Yakóbo e kí 'yi ené e ke.

⁶ Zí Yakóbo e kí 'yi ga bi koo do kacíne ní ndéréoguyé simi bi bi kí ịriné Lúzú bi ndisíní kpá ndólo a Bétele, simi kágá bi Kanána ní.

⁷ Simi Bétele íri, zí ó'bó mbayi zí Lomo do ịfi ịri a, Lomo 'bi Bétele gi zí Lomo 'dodo koo roné zia ore simi bi ni ngásáoyó roné gi zí lúnduné ní.

⁸ Née ní, zí Débura bi ngboróogu Rebéka ní úyuné. Do óto bi zí sí ngítí mongú kágá kí ịriné óka simi Bétele ore. Zíye ịfi ịri bi née Alóni Bakútu.*

⁹ Gi do kací bi Yakóbo nda'baogu gi simi Padána Aráma ní, zí Lomo 'dodo roné zí do í'bí ándá úndru zí.

¹⁰ Zí Lomo úku ledre zí kídí, "Iriyí ní yi ené tí Yakóbo, tí lá utúasání lolú ndólo yíi Yakóbo wá, niyí nda ndólo yíi go Isiréle." Née ní zí ịnyiné ịfi ịri doa Isiréle.

¹¹ Gi ore zí Lomo úku ledre zí kídí, "Máayí Lomo bi roko'bú a ofu go ní, máí'bí roko'bú go zíyí ndíki tú'dú owú e, zí bulúnduyí e étriyé tú'dú. Ríkí sí do 'yíma'dí e, kí bi eyé e niyí ólúogu gi simiyí, zí ngítí géyi ídíye káa do mìngburoko ngére e.

* **35:8 35:8** Alóni Bakútu: Ini ledre gi simi Alóni Bakútu ní kídí kágá bi do ndisí íni ini sí a ní.

12 Káŋgá bì kóo máí'bí zí Abarayáma e kí Isáka ní, máí'bí kpá go zíyi, máayí kpá í'bí káŋgá née zí bulúnduyí e gi do kacíyi."

13 Sími bì Lomo uku ledre née kenée ní, zía ïnyiné ndéréókpóne gi do bi bì gáa ndisi ódro doa zí Yakóbo ní.

14 Gi ore, zí Yakóbo ícioto mongú tutú cí 'dága do bi bì Lomo odro zía doa née. Zía ïnyiné 'dí'bi le'yí kí su'bú léfe a do tutú née káa do 'dáná éyí óto úndru Lomo kíe.

15 Zí Yakóbo ífí irí bi bì Lomo odro zía doa née Bétele.

Ledre gi ro umbu Rayéle

16 Née ní, zí Yakóbo e ómúye gi simi Bétele gi ore, simi bì niyí aka do misi'di gbála gi simi Efaráta ní, zí sìndí kadra útúásáne gi ro zí Rayéle áráne. Zí owú nda tónóne ówoné simi a bisinyíne kíngaya.

17 Gi zía bì miará Rayéle 'do'do kóo wo go kíngaya ní, zí kára bì ndisi sáká wo gi ro zía áráne ní úku ledre zía kídí, "Ndá éré ngiri wá, áyí árá ngítí owú 'bì eyí owú'o'do."

18 Simi bì Rayéle ni nda go gbóo gi ro úyu ní, zía ïnyiné ífí irí wotíne née Benóni.[†] Zí Yakóbo ífí 'bì ené Benzemúna.[‡]

19 Née ní zí Rayéle úyuné do ícioto wo do misi'di kí ndéréye simi Efaráta bì ndoloní kpá Beteléme ní.

[†] **35:18 35:18** Benóni: Ini ledre gi simi Benóni owú ba oto máa go zíma 'dó'dóma kíngaya. [‡] **35:18 35:18** Benzemúna: Ini ledre gi simi Benzemúna owú bì kí roko'búné bì ogu sáká máa ní.

20 Zí Yakóbo 'dí'bi mongú tutú íciooto a do bi zí Rayéle. Tutú máa née gi simi sindí kadra bi karaba ba miéké ledre ni roa kídí bi zí Rayéle.

21 Gi do kací née, zí Isiréle ómúne ndéré lágá kútú ndísiné simi a sogo bi bi kí ıriné Migidéle Edára.

22 Simi bi Isiréle ni mindísiné simi ırıgbére née ore ni, zí Rúbene ınyiné ndéréne ndísiné kí me'be 'buné káa do kára bi kí ıriné Bíla ni. Zí 'bu a Isiréle úwú ledre née.

Wotí Yakóbo e niyí koo mbá sokó doa gbre.

23 Wotiga máa yée ga bi gi simi Léya ni niyí,

Rúbene bi ni ne owúndíká 'bi Yakóbo,
Simiyóna, Lévi, Zúda, Isakára nda kí Zebulúna.

24 Wotiga máa yée ga bi gi simi Rayéle ni niyí 'bi eyé,

Yoséfa e kí Benzemúna.

25 Yée máa yée ga bi gi simi owúkára bi 'yi 'bi moko 'bi Rayéle bi kí ıriné Bíla ni niyí 'bi eyé,

Dána e kí Nafatáli.

26 Yée ga bi 'bi eyé gi simi owúkára bi 'yi 'bi moko 'bi Léya bi kí ıriné Zílifa ni niyí 'bi eyé,

Gáda e kí Aséra.

Ga gére née ırı wotí Yakóbo ga bi ndikiní yée zía simi Padána Aráma ni.

27 Zí Yakóbo ndéréne lúrú 'buné Isáka simi Mamaré gbóo kí Kirítá Arába bi ndísiní ndólo a Éborono ni, kí'dí bi koo Abarayáma e kí Isáka ndísiní ndísi ni.

28 Isáka mengi koo mbá simibi míya kí'e'do doa ci' eso (180).

29 Uyu nda koo simi bi ni nda goó ngokoné kíngaya ni. Zí wotíga ga bi Ésawu e kí Yakóbo ni óto wo.

36

Ledre gi ro Ésawu kí bulúnduné e

1 Ba ledre gi ro bulúndu Ésawu ga bi ndísiñí ndólo yée Edómo e ni.

2 Ésawu ofú koo kára gi simi nyí 'yi 'bi Kanána e. Iri me'bea bi nyí 'yi ga bi Éte e ni ni Áda ni nyí Éloni. Me'bea máa wo bi 'bi ené nyí 'yi 'bi Ivíta ni iri a 'bi ené Olibáma nyí Ána bulúndu Zibóna,

3 me'bea máa wo bi Basimáta ni, ni nyí Isiméle lémi Nebayóta.

4 Me'be Ésawu e ota mbá 'yi ndíki owú e. Me'bea bi Áda ni ndíki 'bi ené Elifáza, zí Basimáta ndíki 'bi ené Ruwéle,

5 zí Olibáma nda ndíki 'bi ené Zéwusa e kí Zaláma nda kí Kóra. Ga gére néee iri wotí Ésawu ga bi ndikiní yée zia simi Kanána ni.

6 Gi ore, zí Ésawu 'dí'bi me'bené e, wotíne e, nyíne e, kí 'yi ga bi gi do kacíne ni, bangá ené e kí ngíti géyi éyí 'bi 'be 'bi ené e bi ndíki yée simi Kanána ni mbá do ómúne ndéré ndísiñé gbála gi do bi bi Yakóbo ni doa ni.

7 Omú koo gi zia bi bi ndísiñí ndísi doa kí Yakóbo e ni, eye lolü koo gi royé gbrengará wá. Bangá eyé e etriní nda koo go kíngaya.

8 Née ní zí Ésawu bì ndisíní kpá ndólo wo Edómo ní ómúne ndéré ndisíné simi kángá bì do bi ekékí bì simi Seyíra ní.

9 Ba ledre gi ro Ésawu bulúndu 'yi ga bì ndisíní ndólo yée Edómo e bì simi kángá bì do bi ekékí simi Seyíra ní.

10 Ga ba ní ịri wotí Ésawu e. Ésawu e ndikiní Elifáza kí me'bené bì Áda ní, zí me'bea bì Basimáta ní ndíki 'bì ené Ruwéle.

11 Wotí Elifáza ga bì ndíki yée ní niyí Temána e, Ómara e, Zéfo e, Gatáma e, nda kí Kenáza.

12 Zí Ésawu e kpá ndíki ngíti owú kí ịriné Elifáza bì ní 'bụ Amaléka kí 'beriné bì Timáni ní. Ga gére néee ịri bulúndu Ésawu e bì gi simi me'bea bì Áda ní.

13 Wotí Ésawu bì ndikiní wo kí Basimáta kí ịriné Ruwéle ní, ndiki 'bì ené Náta e, Zéra e, Sáma e nda kí Miza. Ga gére néee ịri bulúndu Ésawu ga bì gi simi me'bea bì Basimáta ní.

14 Wotí Ésawu máa yée ga bì Olibáma nyí Ána bulúndu Zibóna ndiki yée ní, niyí 'bì eyé Zewusa e, Zaláma e nda kí Kóra.

15 Ga gére néee kóo sí do ga bì gi dongará bulúndu Ésawu e ní. Elifáza bì owúndíká 'bì Ésawu ní, ní ne 'yi bì ndikiogu mingburoko sí do ga bì kí ịriyé Temána e, Ómara e, Zéfo e, Kenáza e,

16 Kóra e, Gatáma e kí Amaléka e ní. Née kóo mbá sí do bì Elifáza ndiki yée simi Edómo ní. Niyí bulúndu Ésawu bì tetéye ní Áda ní.

17 Bulúndu Ésawu ga bì gi simi wotí a bì Ruwéle ní, niyí 'bì eyé sí do ga bì kí ịriyé Náta e, Zéra e, Sáma e kí Miza e ní. Sí do máa ga gére née Ruwéle ndikiogu yée ne simi Edómo. Niyí bulúndu Ésawu bì tetéye ní Basimáta ní.

18 Wotí Ésawu bì ndiki wo kí me'bené bì Olibáma ní, ndikiogu 'bì ené sí do ga bì kí ịriyé Zéwusa e, Zaláma e kí Kóra e ní. Ga gére née sí do ga bì gi simi me'be Ésawu bì Olibáma nyí Ána ní.

19 Ga gére née ịri bulúndu Ésawu bì ndisíní ndólo yée Edómo ní. Niyí koo mbá mingburoko sí do gi simi kúfú yée née.

20 Ga ba ịri wotí Seyíra* 'yí 'bì Óri bì niyí ye mizefí 'yí ga bì koo ndisíní ndisi simi Edómo ore 'desí ní. Ịriyé ní, Lotána, Subúla, Zibóna, Ána,

21 Disóna, Ezére e nda kí Disána. Wotí Seyíra ga gére née niyí koo ye sí do 'yí 'bì Óri e.

22 Wotí Seyíra bì kí ịriyé Lotána ndiki 'bì ené koo Óri e kí Omámu. Timáni ni 'bì ené lémi Lotána.

23 Wotímaa wo bì kí ịriyé Subúla ní, ndikiogu 'bì ené koo Alavána, Manáta, Ebála, Séfo e nda kí Onáma.

24 Ngítí wotí Seyíra bì kí ịriyé Zibóna ní, ndiki 'bì ené Ayá e kí Ána. Ána utúogu koo do ngbuру bì iní a ịri miírí simi bì ndisi ndéré kí dongí ga bì 'bì 'buné simi súwú ánu éyí ní.

* **36:20 36:20** Seyíra: Ifiní koo ịri mongú 'yí Seyíra do kángá bì do bi ekéké ní. Nda gi 'dá'ba zí bulúndu Ésawu e nda ifí ịri bi máa née Edómo.

²⁵ Wotí Seyíra máa wo bì kí ịrịnē Ána ní, ndiki kóo Disóna e kí Olibáma.

²⁶ Wotí Seyíra máa wo bì kí ịrịnē Disóna ní, ndiki kóo Emadána, Esebána, Isarána nda kí Keráni.

²⁷ Zí wotía bì Ezére ní, ndiki 'bì ené Bilána, Zavána e kí Akána.

²⁸ Wotí Seyíra máa wo bì kí ịrịnē Disána ní, ndiki Úza e kí Arána.

²⁹ Ga gére née sí do 'yì ga bì 'bì Óri e ní, Lotána, Sübúla, Zibóna nda kí Ána,

³⁰ Disóna, Ezére e kí Disána. Wotí Seyíra ga gére née niyí kóo ye ngére kací sí doyé ga gére née sìmì kángá 'bì Seyíra ore.

Mìngburoko ngére ga bì 'bì Edómo

³¹ Ba ịri mìngburoko ngére ga bì kóo 'di'biní bi do ndísiyé do kúfú 'yì ga bì 'bì Edómo ní mbá 'dá'dá gi zí mìngburoko ngére ga bì 'bì Isiréle ní.

³² Mizefì mongú ngére 'bì Edómo bì 'yì e otoní wo ní, ní Béla wotí Biyóra bì mongú gara ené ní gara bì kí ịrịnē Dinába ní.

³³ Sìmì bì Béla uyu ní, zí Zobába wotí Zéra 'yì 'bì Buzóra 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére.

³⁴ Sìmì bì Zobába uyu ní, zí Usáma bì gi sìmì kángá 'bì 'yì 'bì Temána ní 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére.

³⁵ Sìmì bì Usáma uyu ní, zí Adáda wotí Bedáda 'yì 'bì Avítí 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére. Adáda menginí kóo okó kí Mìdiyáni e sìmì kángá 'bì Muwába zíá rómo komoyé cù.

³⁶ Sìmì bì Adáda uyu ní, zí Samála 'yì 'bì Masaréka 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére.

37 Simi bì Samála uyu ní, zí Sáwula 'yi 'bì Rebóta gbóo kí ngбуру bì Efaráta ní 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére.

38 Simi bì Sáwula uyu ní, zí Balanána wotí Akóbo 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére.

39 Simi bì Balanána wotí Akóbo uyu ní, zí Adára 'yi 'bì gara bì Péwu ní 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére. Irí me'bea kóo Metabéle nyí Matírida bì kí irí nyíne Mezába ní.

40 Ba irí kúfú 'yi ga bì Ésawu ndiki ogü yée ní. Iríyé ní Timína e, Aláva e, Yetéte e,

41 Olibáma, Éla, Pinóna,

42 Kenáza, Temána, Mibizára,

43 Magadiyéle e kí Yiráma. Ga gére née mbá irí sí do 'yi ga bì kóo niyí mingburoko sí do simi Edómo ní. Ifíní irí ga gére née kací kángá bì ndisíní ndisi simiyé ní.

Ésawu ndiki ogü sí do 'yi 'bì Edómo e mbá ne.

37

Yoséfa 'du'duru

1 Yakóbo nderé ndisi kóo simi kángá bì Kanána kí 'dí bì kóo 'bùa ndisíní ní.

2 Ba ledre gi ro Yakóbo.

Simi bì Yoséfa ní kóo go owúphirangá simibi ené ní go sokó doa inyi doa gbre ní, zíye kóo ndisiyé kí mingburoko lúnduné e ndisi 'bá'bá bangá 'bì 'bùyé. Lúnduga ga gére née kóo wotí me'be 'bùyé ga bì Bíla e kí Zílifa ní. Zí Yoséfa óguné likpí bisinyí ledre ga bì ndisíní méngi royé irí ní mbá zí 'bùyé.

³ Yakóbo otoofü koo yí ené 'bú Yoséfa go rómo do ngítí geyi wotíne e mbá, gi zía ndikiní koo Yoséfa zía simi bi ni koo go ngokoné ni. Zía 'dí'bi bongó bi kí bilámá tífíne ni í'bí a zí Yoséfa ndísi ési a.

⁴ Simi bi lúnduga owoní kídi 'buýé oto 'bú Yoséfa go rómo doyé mbá ni, zí 'bú Yoséfa nzúlúne doyé, zíye óto bisinyí mimbé'deyé roa, odroní lolu bilámá ódro zía wá.

⁵ Simi ngítí ndulü zí Yoséfa 'dú'duru, simi bi likpí'duru née zí lúnduné e ni, zí 'búa nzúlú tátá roné doyé nda 'dá'dá.

⁶ Zía úku ledre zíye kídi, "Úwúsé aka 'duru bi má'dúru ba.

⁷ Má'dú'duru, azé ndísi ódó kére yáká. 'Diya káa ni zí kúrú'bu kére bi máódó ni ínyioguné tóroné ci 'dága, zí kúrú'bu kére esé e yoko royé gbaá dongá kúrú'bu kére amá zíye ótú doyé zía bi."

⁸ Zí lúnduga úku ledre zía kídi, "Simi sómú ledre eyí ni íli idí káa do mongú ngére zí roko'buýí idíne dozé?" Zí 'bú Yoséfa nzúlúne doyé kíngaya gi zí 'duru bi 'duru kí ledre bi uku wo ni.

⁹ Gi ore zí Yoséfa kpá 'dúru ngítí 'duru, zía úku ledre zí lúnduné e kídi, "Má'dúru kpá ngítí 'duru go. 'Duru máa wo ba ni 'bi ené, zí kadra e kí éfé nda kele e sokó doa kíé'do ndísiyé útúoguyé bi zíma."

¹⁰ Simi bi likpí 'duru née zí 'buné kpá zí lúnduné e ni, zí 'buá úku ledre zía o'buóbü kídi, "'Duru máa bi 'dúru née lará 'duru 'di? Sómú

'bi eyí yá mbágayí kíma kí lúnduyí e azé ógu ótú dozé bi do kángá kó'dúyí?"

¹¹ Zí lúndu Yoséfa e óto ledre née simiyé roa, tí lá 'bua bandá kóo ledre née simi sómú ledre ené.

Lúndu Yoséfa e ugúoyóní wo zí 'yi 'bi Ízibiti

¹² Kadra kíé'do zí lúndu Yoséfa e 'dí'bi bangá 'bi 'buýé ndéré kíye do bi eyí miánu gbóo kí Sekéme,

¹³ zí Isiréle úku ledre zí Yoséfa kídí, "Káa zí bi owo bú, lúnduyí e nderéní go kí bangá e do bi eyí miánu gbóo kí Sekéme ní, ógu mu, máili kása yíi zíye íri."

Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, "Bilámáne."

¹⁴ Née ní zí 'bua úku ledre zía kídí, "Ndéré mu lúrú lúnduyí e kí bangá ga gére née togú niyí mbá bilámáye yá zíyi ndá'baoguyí kí ledreyé zíma." Zía kásaokpó wo gi do bi bi ndísiñí doa simi 'bululu Éborono ní ndéré lúrú lúnduné e.

Simi bi Yoséfa ogu simi Sekéme ní,

¹⁵ zí ngíti o'do ndíki wo kí gámá ló'bó roné simi kángá née ore, zía ndú'yú Yoséfa kídí, "Ndísi gámásó'do 'di?"

¹⁶ Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, "Mándísi gámásó'do lúndumá e. Útuásá go 'dódo bi bi bangá eyé e ndísiñí ánu eyí doa ní zíma?"

¹⁷ Zí o'do née úkulúgu ledre zía kídí, "Omúní yi eyé gi ona go. Máuwú ledre gi tarayé kídí, 'Nderézé mu simi Dotána.' "

Née ní zí Yoséfa ndéréne lódú kací lúnduné e, zía ndéré ndíki yée gbóo kí Dotána.

18 Zí lúnduga lúrúndíki wo gi gbála, 'dá'dá gi zía kí óguné zíye, zíye ndómo tarayé gi ro zíye úfuóyó wo.

19 Zíye úku ledre dengbíye kídí, "Yí 'duru ba ni gi 'dáa go ógu.

20 Ogú gírí mu, zíze úfu wo zíze ónzóótó umbu a símí ngúru kuṛú gu 'dawú ga ba. Zíze úku a kídí bangá sinyí 'di'bi wo go, ánuónzó wo go. Zíze aka ówo éyí bi ni ólúógu gi símí 'duru ené máa née ni ní."

21 Símí bi Rúbene uwú ledre née kenée ní, zía sómú só'do misi'di bi née ni yómo Yoséfa doa gi zíye ní. Zía úku ledre zíye kídí, "Ndazé úfu wo wá.

22 Ndazé 'dí'biógu sáma a kpá wá. 'Di'bizé lá wo zíze úcú wo símí kuṛú gu 'dawú ga ba símí súwú ona, tí lá ndazé méngi bísinyí ledre kíe wá." Rúbene uku kóo ledre née kenée gi ro yómo wo gi zíye gi ro zíne 'dí'bi wo ndá'ba kíe zí 'buné.

23 Née ní, símí bi Yoséfa ogú ndiki lúnduné e ní, zíye útú 'dí'bi wo í'díógu bílámá bongó ené bi kí bílámá tífíne ní gi roa 'dá'ba,

24 zíye 'dí'bi wo ndéré kíe úcú wo símí kuṛú gu 'dawú. Símí sindí kadra née iní ndaá kóo símí gu 'dawú née wá.

25 Símí bi nda'baluguní royé go ndísiyé bi ánu éyí ní, zíye lúrúndíki 'yí ga bi kí sí doyé Isiméle e ní kí óguyé gi símí Gilídi. Ímbíní kóo kágá ga bi kí bílámá ndonyoyé kí ngítí géyi bílámá éyí mindonyo e do gémele eyé ndéré kíe úgúoyó yée símí Ízibiti.

26 Zí Zúda úku ledre zí lúnduné e kídí, “Togú ufuzé lúnduzé zíze ótoécí ledre umbu aní, éyi bì azé ówo a gi simi aní ‘di?

27 Togú lá maa yá, idízé úgúoyó wo zí ‘yi ‘bi Isiméle e gi zí wo bì azé méngi bisinyí ledre kíe ní. Ówosé bú, ní lúnduzé, mbigí sanáze kpá sámažé.” Zí lúnduga ŋgúŋgu a.

28 Née ní simi bì ‘yi ‘bi Isiméle ga bì gi simi Mídiyáni oguní ní, zí lúndu Yoséfa e lálaogu wo gi simi gu ‘dawú do úgúoyó wo kí komo kési ci kérí a zí ‘yi ‘bi Isiméle ga gére néee, zíye ‘dí’bi wo ókpó kíe simi Ízibiti.

29 Simi bì Rúbene nda’balugu roné do gu ‘dawú íri ní, ní lúrú bi káa ní Yoséfa ndaá lolu wá, zí a lófo bongó gi roné gi zí simikesí.

30 Zí a ndá’balúgu roné úku ledre zí lúnduné e kídí, “Owú ba ndaá ‘bi ené lolu íri wá. Máayí méngi goó ‘di?”

31 Gi do kací néee ní, zíye óngoónzó ína do ‘dí’bi bílámá bongó bì kí tífíne kací Yoséfa néee ní ló’dó a simi sáma ína néee.

32 Zíye ‘dí’bi bongó néee ndá’ba kíe zí ‘buýé. Zíye úku ledre kídí, “Owozé bongó ba bi. Lúrú yéme aka za kpó kpó kpó néee ndaá bongó ‘bi wotíyi wá?”

33 Zí a ówo bongó néee tí kóró zí a úku ledre kídí, “Ba tí bongó ‘bi wotíma. Bangá sinyí ufu wo go do ánuónzó a. Ma’díi lófo bayi Yoséfa go kúrí kúrí.”

34 Gi ore zí Yakóbo lófo bongó bì roné ní za mbá ‘dá’ba, do ‘dí’bi nzenze bongó ési a roné íni wotíne kíe kí tú’dú sili e.

35 Zí wotíga kí nyíga óguyé mbá zía gi ro ïdrí mimbé'dea, tí lá zía ásiné ili ené do ïdrí mimbé'dené wá. Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Máayí íni wotíma née gi sìmì bì máayí úyu zíma ólúma sìmì kángá ní." Née ní zí Yakóbo ndísiñé íni wotíne née tí kenée.

36 Sìmì ledre née ní, zí 'yì 'bì Mìdiyáni ga gére née úgúoyó Yoséfa sìmì Ízibiti ore zí Potifá manda 'dá'dá 'bì 'yì 'bì moko e 'be 'bì mongú ngére.

38

Zúda e kí Tamára

1 Sìmì sìndí kadra máa bì koo née ní, zí Zúda ómúne ótoómo lúnduné e ndéré ndísiñé sìmì gara bì Adulúma ní cigí 'be 'bì o'do bì kí ịriné Íra ní.

2 Sìmì bì ni íri ní, zí Zúda ówo owúkára nyíngítí o'do kí ịriné Súwa gi sìmì nyí Kanána e. Zía ófú wo zíye ndísiyé kéne,

3 zí owúkára née ídine kí siminé do ndíkiogu owú'o'do do ífí ịrija Éra.

4 Zí kára née kpá ídine kí siminé zía ndíki owú'o'do do ífí ịrija Onána.

5 Zía kpá ndíki ngítí owú'o'do do ífí ịrija Séla. Arání koo wo sìmì bì Yúda e niyí sìmì gara bì Kezíbi ní.

6 Sìmì bì Éra owúndíká 'bì Zúda ngboró ógu go káa do ya'dá 'yì ní, zí Zúda ófú kára zía kí ịriné Tamára.

7 Tí lá Éra, owúndíká 'bì Zúda ní yì ené bisinyí 'yì do komo Lomo. Née ní zí Ngére Lomo úfu wo.

8 Gi ore zí Zúda úku ledre zí Onána, “‘Dí’bi lúmuyí née zíyí ndisiyí kíe káa do kára zíse ndíki owú e kéne sìmi lafa ‘bi lúnduyí.’”

9 Tí lá Onána owo bú kídí owú ga bi yée niyí ndíki yée kéne ní ndaní eyé owú ‘bi ené wá. Sìmi bi ní go ndisi kí kára umbu bi kací lúnduné née ní, zíá ndisi ndé'yí ené bi káa bi née ní óto owú sìmi a zíá ndíki a sìmi lafa ‘bi lúnduné.

10 Ledre bi kóo ndisi méngí a née ní kóo mongú bisinyí ledre do komo Ngére Lomo. Zí Lomo kpá úfuóyó wo.

11 Gi ore zí Zúda úku ledre zí Tamára kára ‘bi owú ‘bi ené kídí, “Ndá’ba aka mu ndisi káa do kára umbu ‘be ‘bi ‘buýí gi togú Séla ngboró ogu go káa do ya’dá ‘yi.” Somú ‘bi ené ya, “Séla ní go kpá ógu úyu cé káa zí ‘bi lúnduné e ní.” Née ní zí Tamára ndá’balúgu roné ‘be ‘buné.

12 Gi do kací tú'dú sìmìbi e zí me'be Zúda nyí Súwa úyuné. Sìmi bi Zúda ini me'bené, lerí ükú nda gi roa go ní, zíye ínyiyé ndéréye sìmi Timána kí ezegámá Íra ‘yi ‘bi Adulúma zí ya’dá ga bi kóo ndisíní ólo kálá kábjírikí ené e ní.

13 Sìmi bi ukuní ledre zí Tamára kídí, “Tetéyi ya’dá ‘yi ínyí go gi ro ndéré sìmi Timána ólo kálá kábjírikí ené e ní,”

14 zíá i'díoyó bongó bi ndisi ési a ‘bi kára umbu ní gi roné ‘dá’ba. Zíá ‘dí’bi bílámá mbílí bongó ló'bú a roné, doné e kí sìmi komoné mbá gi ro zíne ídíne kpí. Zíá ndéré ndisíné tara misi'di bi ndisi ólú sìmi Enayíma do misi'di bi ndisi ndéré sìmi Timána ní. Owoyeme bú bílámáne kídí, abú

bì Séla ngboró ogụ go káa do ya'dá 'yị ní, iliní eyé í'bí née zía káa do me'bea wá.

¹⁵ Sìmì bì Zúda lurúndiki wo ní, zía sómú a kídí née kára bì ndíṣị gámá kací ya'dá e faa ní, gi zía lo'bụ'dütụ simì komoné go.

¹⁶ Owo ené bi kídí née kára 'bì owú 'bì ené ní wá. Zía ndéréné zía dogborụ mísí'di íri do úku ledre zía kídí, "Ógụ mu zíze ndíṣịzé kéyi káa kára kí o'do."

Zí Tamára ndú'yú wo kídí, "Áyí í'bí zíma 'di gi ro zíze ndíṣị kéyi?"

¹⁷ Zí Zúda úkulúgu ledre zía kídí, "Máayí kása owú ína gi dongará ína amá e zíyi."

Zí Tamára ndú'yú wo kídí, "Útúásá go ótoómo éyí zíma ona bì zía 'dódo a kídí ma'díi áyí kása ína ní?"

¹⁸ Zía úkulúgu ledre zí Tamára kídí, "Éyí bì ili zíma í'bí a zíyi ní 'di?"

Zí Tamára úkulúgu ledre zía kídí, "Ngo'di bi ro sílipyí kí nyari bì goyí née kpá kí ngbángbá bì do sílipyí née." Zía ínyiné í'bí éyí ga gére née zía, zíye ndíṣiyé kéne. Zía geré óto owú simì a.

¹⁹ Zí Tamára ndá'bané 'be, zía í'díogụ bílámá mbílí bongó bì lo'bụ roné ní do ésiłúgu bongó 'bì kará umbu e roné.

²⁰ Simì sìndí kadra máa née ní, zí Zúda kása owú ína do sílì ezegámáne bì 'yì 'bì Adulúma zía ndéré kíe zí kára née gi ro zía 'dí'bilúgu éyí ené ga bì zía íri ní, tí lá ogundiki ené wo do biné née wá.

21 Zía ndú'yú 'yí ga bì ndisíní ndisi ore ní kídí, "Kára bì tara misi'di bì ndisi ólú simi Enayíma ona bì ndisi gámá kací ya'dá e faa* ba ní 'da?"

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Kára ndaaá 'bì ené ona bì ndisi gámá kací ya'dá e faa ní wá."

22 Née ní zía ndá'balúgu roné úku a zí Zúda kídí, "Máówo amá wo wá. 'Yí ga bì ndisíní ndisi ore ní ukuní yaá, 'Kára ndaaá 'bì ené kú ore bì ndisi gámá kací ya'dá e faa ní wá.' "

23 Zí Zúda úku ledre kídí, "Éyi ga gére née idí mu zía, káa bì azé idí káa zí éyi kugú 'bì 'yí e. També mákása tí owú ína go zía, tí lá bì ngará ndíki wo wá ní."

24 Gi do kací éfé ota zí ngíti 'yí úku ledre zí Zúda kídí, "Tamára kára 'bì owú 'bì eyí luyú ledre go ndisi gámáne kací ya'dá e faa, gi zí keyí née ní ní go kí owú siminé."

Simi bì Yúda uwú ledre née ní, zía úku ledre kídí, "Idíní 'dí'bi Tamára do ónzó a ku pho'dú zía áráónzó roné 'dá'ba."

25 Simi bì 'di'biní wo go ndéré kíe ní, zía kákasa zí teténe ya'dá 'yí. Zía úku ledre kídí, "Owú bì simimá ba míngí éyi ga ba oto ne. Lúrú aka ngo'di, nyari kí ngbángbá ga ba, ówo míngí a bú?"

26 Zúda áyí lúrú bi káa ní, gbó ro éyi ené e, zía úku ledre kídí, "Ledre ené ní ma'díi, málúyú ledre máa gi zía máí'bí amá Tamára zí wotíma

* **38:21 38:21** Kára bì ndisi gámá kací ya'dá e faa ní: Kací ondú 'bì 'yí 'bì Kanána e, ni miútúásáne zí kára umbu zía ndisíné kí tú'dú ya'dá e gi ro zía ndíki owú e simi lafa 'bì ya'dá 'bì ené bì uyu ní.

Séla wá.” Gi do kací ledre née ní ndisjní lolü kéné káa do kára kí o'do wá.

²⁷ Simi bi sindí kadra utúasá go gi ro zía áráne ní, zía áráogu owú tongo e mbá ya'dá e.

²⁸ Simi bi ní árá ní, zí ngúruyé ésiogu silihne sága zí kára bi ndisi árá do silih a née 'dí'bi bakesi ká'dá bongó ódó a ro silihia. Zí kára née úku ledre kídí, “Wo ba aráutune.”

²⁹ Tí lá simi bi lalalugu silihne ní, zí lúndua geré olúogu ené. Zí kára née úku ledre kídí, “Née ní go misi'di bi 'déwe phútru zíyi áráyi doa ní.” Nda née ní do ífí irja Peréze.[†]

³⁰ Zí lúndua bi odóni bakesi ká'dá bongó ro silihia áráne do ífí irja Zéra.[‡]

39

Yoséfa asi gi zí me'be Potifá

¹ Simi sindí kadra máa bi koo née nderéokpóní kí Yoséfa go simi Ízibiti. Zí Potifá ngúru mongú 'yí bi do 'yí óndó bi ga bi 'be 'bi mongú ngére ní, úgú wo gi zí 'yí 'bi Isiméle ga gére née do ndá'bané kíe 'be.

² Ngére Lomo ní koo kí Yoséfa zía óto wo zí moko ené idíne bilámáne kíngaya simi mindisi a bi 'be 'bi mongú 'yí ené bi 'yí 'bi Ízibiti ní.

³ Simi bi mongú 'yí ené bi 'yí 'bi Ízibiti owo yaá Ngére Lomo ní kí Yoséfa, i'bí roko'bú zía ne zí moko ené ndisi ndéréne mbá bilámáne ní,

[†] **38:29 38:29** Peréze: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, “déwe phútru.” [‡] **38:30 38:30** Zéra: Ini ledre gi simi irí bi Zéra ba kídí bikesíne.

4 zí ledre 'bì Yoséfa émené komo Potifá kíngaya zía gélé Yoséfa káa do bílámá 'yì 'bì moko ené. Zí Potifá óto Yoséfa káa do 'yì lúrú bi kací 'be 'bì ené, zía kpá ótoómo éyí sílíne e mbá zí Yoséfa ndísi lúrú bi kací a ne.

5 Gi sìmì sindí kadra bì oto Yoséfa káa do 'yì lúrú bi kací 'be 'bì ené, kpá kí éyí sílíne e mbá ní, zí Ngére Lomo í'bí úndru sìmì éyí ga bì 'yì 'bì Ízibiti ní gi zí Yoséfa. Lomo i'bí koo úndru sìmì éyí ga bì 'bì Potifá ní mbá. Éyí máa yée ga bì 'be kí yée ga bì yáká ní.

6 Née ní zía ótoómo Yoséfa ndísiné lúrú bi kací éyí ené e mbá ne. Potifá somú ené lolù ledre éyí ga gére néee wá, nda lá duý ledre éyí bì gi ro zíne ánu a ní.

Yoséfa nì koo bílámá owúphiřangá kí lámá roné,

7 gi zí kékéyi néee ní, zí me'be mongú 'yì ené óto 'bú Yoséfa doné zía úku ledre zí Yoséfa kídí, "Máíli zíze kótru bi 'dú'du kékéyi."

8 Zí Yoséfa ási ené. Zí úku ledre zí kára néee kídí, "Lúrú aka mongú 'yì amá somú ené ledre éyí ga bì 'be ba mbá wá, zía ótoómo éyí ga gére néee mbá zíma ndísi lúrú bi kacíye.

9 'Yì ndaá 'be ona bì romo gi domá ní wá. Mongú 'yì amá asi kí kembí éyí kíje'do káa gi zíma wá, lá duý yígi gi zí bì áyí me'bea ní. Máayí méngi bisinyí ledre néee zíma lúyúma ro Lomo kenée lárá káa be 'di?"

10 Abú bì ndísi úku ledre néee zí Yoséfa kací kadra mbá ní, zía ásiné, kotruní bi 'dú'du kéne wá, ndísi gbawá cígí a.

11 Kadra kié'do, Yoséfa ndéré go 'dící méngi moko ené káa zí bì lengbení. 'Yí 'bì moko ga bì 'be ore ni ndaní mbá wá.

12 Zí me'be Potifá olúne kací a íri zía útúne tì ro bongó 'bì Yoséfa lála do úku ledre zía kídí, "Ógụ mu ndísi kíma." Tí lá zí Yoséfa ótoómo bongó néé cíkí do sílìa do gbúgbuóguné sága.

13 Sími bì lurú kídí Yoséfa otoomo bongó ené go cíkí do sílìne gbugbuogü go sága ni,

14 zía ndólo 'yí moko ené ga bì ore ni. Zía úku ledre zíye kídí, "Lúrúsé aka, 'yí 'bì Ébere bì 'di'bioguní wo zíze 'be ona ba, ogü gi ro zía ndísiné úku zée. Olú lodú gáa kacíma 'dící áyíne gi ro ngáka máa, bì zíma mbúmbúdú ba.

15 Sími bì uwú domá kí mbúmbúdú gi ro zí 'yí e óguyé sáká máa ni, zía ótoómo bongó ené cigíma do gbúgbuóguné sága."

16 Zí me'be Potifá bándá bongó 'bì Yoséfa cigíne ore gi zí mongú 'yí 'bì Yoséfa ndá'baóguné 'be.

17 Gi ore zí kára néé 'dí'bi ledre néé líkpí a zí o'do 'bì ené. "'Yí 'bì Ébere bì 'di'bioguní wo zíze 'be ona ba olú lodú gáa kacíma 'dící ona gi ro ngáka máa.

18 Tí lá sími bì mámbúmbúdú gi ro zí 'yí e ngásáoguyé sáká máa ni, zía ótoómo bongó ené cigíma do gbúgbuóguné sága."

19 Sími bì mongú 'yí ené uwú ledre bì me'bea líkpí zía, ya "Néé ledre bì 'yí 'bì moko eyí mengi kíma ni," zí ledre néé útúne símia 'duo káa zí pho'dü ni.

20 Zí mongú 'yì 'bì Yoséfa 'dí'bi wo ónzó a simi siginí kí'dí bì ndisíní bándá 'yì ga bì 'di'biní yée mi'dí'bi 'be 'bì mongú ngére ní.

Tí lá simi bì koo Yoséfa ní simi siginí ní,

21 Ngére Lomo ní koo bo kíe. Zía ówo ledre kí Yoséfa zí ledre ené óto 'yì ga bì ndisíní lúrú bi kací siginí ore ní mbá ídye kí rokinyi kíe.

22 Née ní zí 'yì lúrú bi kací siginí óto Yoséfa káa do manda 'dá'dá zí 'yì ga bì niyí mi'dí'biyé simi siginí ore ní, zía kpá ndisíné lúrú bi kací éyí ga bì ore ní mbá.

23 'Yì lúrú bi kací siginí otoní eyé sómú ledre kíngaya gi ro éyí ga bì Yoséfa ndisi lúrú bi kacíye ní wá, gi zía Ngére Lomo ní koo bo kíe zí moko ené ndisi ndéréne 'dá'dá.

40

Yoséfa ukuogü ini ledre gi simi 'duru

1 Gi do kací ledre ga gére ní, zí 'yì í'bí le'yì e kí ezené 'yì ó'bó ambata zí mongú ngére 'bì Ízibiti, méngi ledre bì emengú ní do komo mongú 'yì eyé mongú ngére 'bì Ízibiti.

2 Zí mimbé'de ngére née ésíne ro 'yì 'bì moko ené ga bì gbre née bisinyíne kíngaya,

3 zía 'dí'bi yée ónzó yée simi siginí 'be 'bì mongú 'yì lúrú bi do 'yì óndó bi ga bì 'be 'bì mongú ngére ore kí'dí bì onzóní Yoséfa simi siginí ní.

4 Zí mongú 'yì bì ndisi lúrú bi do 'yì óndó bi e ní í'bí yée zí Yoséfa ndisi lúrú bi kacíye.

Gi do kací bì ndisíní ore go kí tú'dú sili e ní,

5 sİMİ ngÍti nduLú zÍ ya'dá ga bÌ otonÍ yÉE sİMİ sÍgÍnÌ ba, 'yÌ í'bÌ le'yÌ kÌ 'yÌ ó'bÓ ambata zÍ mongÚ ngére 'bÌ Ízibiti 'dú'duru. 'Duru máa ga gÉre née niyÍ mbÁ kÌ ini ledre e sIMIyÉ kpÍ kpÍ kpÍ.

6 SİMİ bÌ Yoséfa ogú zÍye kÌ phÍyÍ a née nÍ, zÍa ndÍki yÉE kÌ ndÍsÍ sómú ledre kÌ mongÚ lerÍ.

7 ZÍa ndú'yÚ mÍnbGuroko 'yÌ moko 'bÌ mongÚ ngére ga bÌ niyÍ kÉye sİMİ sÍgÍnÌ née nÍ kÍdÍ, "Ledre máa kÁa be 'dÌ bÌ ndÍsÍsÉ karaba mbÁ kÌ lerÍ nÍ?"

8 ZÍye úkulúgu ledre zÍa kÍdÍ, "Zée gbrengárá 'duruzé 'duru e, tÍ lá 'yÌ bÌ zÍa úkuógu ini ledre gÌ sIMIyÉ zÍze nÍ ndaÁ."

ZÍ Yoséfa úkulúgu ledre zÍye kÍdÍ, "Lomo nÍ útúásá úkuógu ini ledre gÌ sİMİ 'duru née ne. LÍkpÍsÉ aka 'duru esé ma'dáa zÍma."

9 NÉE nÍ zÍ mongÚ 'yÌ máa wo bÌ 'bÌ ené 'yÌ í'bÌ le'yÌ zÍ mongÚ ngére nÍ lÍkpÍ 'duru ené zÍ Yoséfa kÍdÍ, "Má'dúru mongÚ kÓkÓ kÓrÓ kÌ tÓrÓ kÓ'dúma,

10 kÓrÓ máa née nÍ nÍ kÌ mingarasáne e ota. SİMİ bÌ mbÍlÍa tonÓ ú'bÙ nÍ, zÍa sÚrÚne do ánáogú bikesÍ miánáne.

11 MáayÍ kenée kÌ kÓ'do le'yÌ kÓrÓ 'bÌ mongÚ ngére do sÍlÍma. ZÍma 'dÍ'bÌ bikesÍ miáná née lúru a sİMİ kÓ'do 'bÌ mongÚ ngére zÍma 'dÍ'bÌ a í'bÌ a zÍa."

12 ZÍ Yoséfa úku ledre zÍa kÍdÍ, "Iní ledre gÌ sİMİ 'duru née nÍ kÁa, mingarasá kÓrÓ ga bÌ ota née niyÍ sÍlÍ e ota.

13 SİMİ sÍlÍ ota mongÚ ngére nÍ 'dÍ'biógu yÍj gÌ sİMİ sÍgÍnÌ zÍa ótolúgu yÍj do bi moko eyÍ kÁa zÍ

bì kóo 'dá'dá ní. Nda née ní zíyi ndísiyí í'bí le'yí kóró ené zía cé káa zí bì kóo ndísi méngí a zía bilámáne ní.

¹⁴ Karanée sìmì bi ledre e emení go zíyi ní, ídí sómúndíki ledremá zíyi ówo ledre kíma zíyi kpá úkuogu ledremá zí mongú ngére zía 'dí'biogu máa gi sìmì sígini.

¹⁵ 'Yì e 'di'bioguní máa ona ye gi sìmì kángá ezé 'bì Ébere e kí cóngóro. Ona máméngí kpá gbawá ledre bì do útuásá ónzó máa sìmì sígini gi zía ní."

¹⁶ Sìmì bì mongú 'yì máa wo bì 'bì ené 'yì ó'bó ambata zí mongú ngére lurú ini ledre bì Yoséfa ukuogu ba ní miútúásáne ní, zía úku ledre zí Yoséfa kídí, "Má'duru kpá 'duru, zíma ìmbì gbété e ota kí ambata sìmìyé domá.

¹⁷ Gbété bì do lafúne ní, toso bilámá ambata ga bì ndisjiní ó'bó yée zí mongú ngére ní ní simi a, tí lá zí solú e ndísiyé lágá yée gi sìmì gbété gi domá gi ore."

¹⁸ Zí Yoséfa úku ledre zía kídí, "Ini ledre gi simi 'duru née ní káa, gbété ga bì ota née ní, née sìlì e ota.

¹⁹ Sìmì sìlì ota mongú ngére ní 'dí'biogu yíj gi sìmì sígini zía íngiónzó yíj komo kágá. Zí solú e óguyé ndísi lágá umbuyí."

²⁰ Sìlì ota gi do kací ledre née, née kóo sìlì bì arání mongú ngére née sìmì a ní. Zía méngí ayímbi zí mìngburoko 'yì 'bì moko ené e. Zía 'dí'biogu 'yì í'bí kó'do le'yí zíne kí 'yì ó'bó ambata zíne gi sìmì sígini. Zía óto yée kó'dú mìngburoko 'yì moko ené e.

21 Zía 'dí'bilúgu 'yị í'bí kó'do le'yị zíne do bi moko, gi ro zía ndíṣiné í'bí le'yị zíne.

22 Tí lá zía íngiónzó 'yị ó'bó ambata cé káa zí bi Yoséfa uku zíye simi bi ukuogu ini ledre gi simi 'dúru zíye ni.

23 Abú kenée ndotó, 'yị í'bí le'yị zí mongú ngére somýndiki ené ledre Yoséfa wá. Ledre bi koo Yoséfa uku zía ni somúligi yị ené go.

41

Mongú ngére 'bi Ízibiti 'du'duru e

1 Gi do kací simibi e gbre, zí mongú ngére 'bi Ízibiti 'dú'duru. Ni kenée mitóroné kací kó'dú mongú ngburu bi Náyili ni,

2 ni lúrú bi káa ni, zí mingburoko mióto ítí e ịnyị doa gbre (7) kí bilámá sanáye rírirí olúoguyé gi simi iní ndíṣi ánu éyi dongará lómí e kenée.

3 Gi do kací yée née ni, zí ngíti géyi milará rógbó ítí e ịnyị do a gbre (7) kpá olúoguyé gi simi iní dongará yée ga bi gáa ba do gbúróngó kenée.

4 'Diya káa ni, zí milará rógbó ítí ga gére née nánáónzó bilámá mióto ítí ga bi kí sanáye rírirí née do ánuonzó yée mbá. Gi ore zí mongú ngére 'bi Ízibiti úrúne gi simi 'bi.

5 Zí 'bi kpá 'dí'bi ándá wo zía kpá 'dúru ándá ngíti 'duru. Simi 'duru máa née ni, zí mingburoko do kére e ịnyị doa gbre (7) mbá mudu kí bilámá kúfúye útúoguyé do kókó kére kié'do.

6 Gi do kací néení, zí ngítí geyi milárá do kéré e inyi doa gbre (7) mbá kírikála kpá útuóguyé do kókó kéré kíé'do.

7 Zí do kéré bi kírikála inyi doa gbre (7) ba úlu muddú ga bi kí bilámá kúfúye née mbá. Gi ore zí mongú ngére 'bi Ízibiti úrúne gi simi 'bi zia ówo a kídi yí ené 'duru.

8 Kí phiyí a néení, zia ndisíné sómú ledre née kíngaya. Néení zia kákasa kací 'yí mála e kí 'yí 'bi komokenzi ga bi simi Ízibiti ore née mbá. Zí mongú ngére 'bi Ízibiti líkpí 'duru bi 'duru wo néení zíye, tí lá 'yí bi ni úkuógu ini ledre gi simi 'duru née zia néndaá.

9 Zí 'yí 'bi le'yí úku ledre zí mongú ngére kídi, "Lúrú aka simi ligi amá. Másomúndíki lúyú ledre amá go.

10 Simi bi koo mimbé'deyí esí rozé kí 'yí ó'bó ambata zíyi 'dí'bi zée ónzó zée simi sígini 'be 'bi mongú 'yí 'bi 'yí óndó bi eyí né,

11 simi kembí ndulú, zíze inyizé gbrengará 'dú'duru, ini ledre gi simi 'duru ga gére née mbá kpí kpí kpí.

12 Tí lá owú 'yí 'bi Ébere ni koo bo kíze íri. Ni 'yí 'bi moko 'be 'bi mongú 'yí bi ndisi lúrú bi do 'yí óndó bi bi 'be 'bi mongú ngére née. Zíze líkpí 'duru ezé e zia, zia úkuógu ini ledre gi simiyé zíze.

13 Zí ledre ga bi uku yée zíze née méngi roné tí kenée. Zíyi 'dí'bilúgu máa do bi moko amá káa zí bi koo 'desí née, zíyi íngiónzó ngítí o'do née."

14 Néení zí mongú ngére née kákasa kací Yoséfa do geré 'dí'biógu wo gi simi sígini girí

'diya. Simi bi Yoséfa olo doné zia ési bílámá bongó roné ni, zíye 'dí'bi wo ndéré kíe kó'dú mongú ngére.

15 Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídi, "Má'dú'duru 'yí bi zia úkuogu ini ledre gi simi a ni ndaá. Tí lá ukuní ledre gi royí ya útuásá go úkuogu ini ledre gi simi 'duru née zíma."

16 Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí mongú ngére kídi, "Máutuásá amá úkuogu ini ledre gi simia wá, tí lá Lomo ni úkulúgu ledre kací a ne zíyi bi ni útuásá do mimbé'deyí ni."

17 Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídi, "Má'dú'duru mááyí mitóromá do gbúróngó Nayili,

18 zí mingburoko mioto ítí e inyi doa gbre (7) kí bílámá sanáye rírirí ólúoguyé gi simi iní ndísi ánu lómí.

19 Gi do kací yée ga gére ni, zí ngiti géyi milará rógbó ítí e inyi doa gbre (7) kpá ólúoguyé gi simi iní cóngó kírókóye mbá sága. Málurúndíki aka milará ítí e simi Izibiti ona kenée wá.

20 Zí milará rógbó ítí ga bi kí cóngó kírókóye mbá sága ba ánuonzó mizefí bílámá mioto ítí ga bi gáa kí sanáye rírirí née mbá 'dá'ba.

21 Tí bi gi do kací bi anuní mioto ítí ga gére ni, 'yí utuásá úku a bi yaá menginí ledre go kenée ni wá. Niyi yí eyé fú lá rógbóye káa zí bi 'dá'dá ni. Gi ore zíma úrúma gi simi 'bí.

22 "Zíma kpá 'dú'duru zí mingburoko do kére inyi doa gbre mbá mydu kí bílámá kúfúye útuoguyé do kókó kére kíé'do.

23 Gi do kací néení, zí ịnyị doa gbre (7) née ídye mbá kírikála kúfúye ndaá kpá wá, útúoguyé do kókó kéré kié'do.

24 Zí do kéré bì kírikála ịnyị doa gbre née úlụ mudú ga bì kí bilámá kúfúye née mbá. Zíma líkpí 'duru ba zí 'yị mála e, tí lá 'yị bì zíá úkuogu ini ledre bì gi simi 'duru née zíma ní ndaá."

25 Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí mongú ngére kídí, "Duru ga bì gbre née ní yị eyé lá kembí 'duru kié'do. Lomo 'dodo zíyi née ledre bì née ní ógu méngi a ní.

26 Bilámá mìngburoko miótó ítí ga bì ịnyị doa gbre (7) née ní, née simibi ịnyị doa gbre, mudú ga bì ịnyị doa gbre (7) née kpá simibi ịnyị doa gbre (7). Née yị ené lá ledre kié'do kpá kembí 'duru.

27 Milará rógbó ítí ga bì olúoguní gi 'dá'ba ịnyị doa gbre née kí kírikála ga bì ịnyị doa gbre (7) née ní, née 'bì eyé mongú 'bú bì ní útú kí simibi ịnyị doa gbre (7) ní.

28 "Ngére, ledre née ní méngi roné tí cé kenée. Lomo 'dodo ledre bì née ní ógu méngi a ní go zíyi.

29 Simibi ní idí ịnyị doa gbre (7) zí éyí miánu ndísi ídine zí 'yị e simi kángá 'bì Ízibiti ona mbá káa zí ku'dú ní,

30 tí lá gi do kací simibi máa yée née ní, mongú 'bú ní ógu útú kí simibi ịnyị doa gbre (7). 'Yị e niyí sómú ligi ledre éyí miánu bì koo ní káa zí ku'dú simi Ízibiti ní mbá, zí 'bú ndísi léwe bi simi kángá 'bì Ízibiti duú ne.

31 'Yi e utúasání sómúndíki ledre éyi miánu bì kóo née wá, gi zía 'bú bì ni ógụ útú gi do kací a née ni ní idí bisinyíne kíngaya.

32 Sí ledre bì 'duru née ogụ do mongú ngére do mís'i'diné gbre ni, Lomo oto yeme sómú ledre go gi roa bílámáne, Lomo ni ógụ méngi a lu'bú lolu wá.

33 "Bì ba ni ili go zí mongú ngére gélé 'yi 'bì komokenzì bì lurú bi bú simi ledre olúolú do óto wo zía lúrú bi do kángá 'bì Ízibiti mbá.

34 Mongú ngére idí gélé ngítí géyi míngburoko 'yi e zíye 'dí'bi kíé'do gi simi ịnyi (5)* gi simi éyi miánu bì ni káa zí ku'dú simi Ízibiti ona kací simibi bì ịnyi doa gbre (7) née mbá.

35 Idí i'bí loru idíní kótru éyi miánu ga gére née mbá óto yée 'be 'bì mongú ngére 'bì Ízibiti zía idíne simi gara e káa do éyi miánu.

36 Éyi miánu ga gére née idíní bándá óto yée káa do tóngó gi ro 'yi ga bì simi kángá ba, zíye ndísiyé ánu a gi zí mongú 'bú bì ni ógụ útú simi Ízibiti kí simibi ịnyi doa gbre (7) ni, káa bì 'yi e niyi úyuónzó royé gi zí 'bú ke."

37 Zí miyéme ledre née útúásáne komo mongú ngére kí míngburoko 'yi 'bì moko ené e.

38 Née ni zí mongú ngére ndú'yú 'yi 'bì moko ené e, "Azé útúásá ówo 'yi káa zí o'do ba, bì kí 'Dówú Lomo siminé ni gi 'da?"

* **41:34 41:34** Éyi ga bì ni ólúogu gi yáká ni, míngi yáká ni ifi simia ịnyi kací simibi bì ịnyi doa gbre née mbá. Kémbí a gi simi éyi miánu bì ifi simiyé née do i'bí a 'be 'bì mongú ngére.

39 Gi ore zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, "Káa zí bì Lomo óto yíjj go zíyi ówoyéme ledre mbá bilámáne ní, ngítí 'yi bì zíze gélé a bì ní 'yi komokenzi, lurú bi bú sìmi ledre olúolú káa zíyi ní ndaá.

40 Bi kenée ní, máayí go ógu óto yíjj káa do 'yi lúrú bi kací éyí ga bì 'be 'bì amá ona ní mbá. 'Yi ga bì sìmi Ízibiti ona ní niyí úwú lorú mbá gi zíyi. Lá gi zíá bì máayí mongú ngére ní 'bì amá roko'bü ní rómo gi 'bì eyí."

Otoní Yoséfa lúrú bi kací 'yi 'bì Ízibiti

41 Née ní zí mongú ngére úku ledre kídí, "Máoto yíjj go káa do 'yi lúrú bi do kángá 'bì Ízibiti mbá."

42 Zí ngére née 'dí'bi ngo'di[†] ené bì ndísi óto kací síline kíe sìmi wáraka gi ro síline ní ési a ro síli Yoséfa. Zíá ési bilámá mìríri bongó roa. Do kpá í'bí nyari bì yemení gi sìmi dábu ní zí Yoséfa ónzó a goné.

43 Zíá í'bí arabíya bì usáni ndísi lála ní zí Yoséfa bì ní geré do kací míngi kángá 'bì Ízibiti ní ndísi gámáne kíe. Asikíri niyí 'bì eyé ndísi gbúrógbó kídí, "Ídísé ótoómo misi'di fúó." Née ní zíá óto Yoséfa káa do 'yi lúrú bi kací kángá 'bì Ízibiti mbá.

44 Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, "Máoto yíjj máa kí roko'bumá 'bì mongú ngére

[†] **41:42 41:42** Ngo'di: Ngo'di bì mongú ngére i'bí zí Yoséfa ní ini ledre gi sìmi káa. Mongú ngére i'bí roko'bü moko zí Yoséfa méngi moko do bi kacíne.

'bì káŋgá Ízibiti ba. Ledre bì úku goní, 'yì bì ní óyóló'bó a ní ndaaá sìmì Ízibiti ona mbá wá."

⁴⁵ Zí mongú ngére ócó ịri do Yoséfa kídí Zefanáta Panéya. Zía í'bí Aseníta nyí 'yì 'dáná éyí bì Potifára gi sìmì Óno ní zí Yoséfa káa do me'bea. Zí Yoséfa gámáne sìmì káŋgá 'bì Ízibiti mbá.

⁴⁶ Sìmìbì 'bì Yoséfa ní koo cí kérí a do sokó (30) sìmì bì ólú sìmì moko 'bì mongú ngére 'bì Ízibiti ní. Gi ro zía méngi moko ené, zía ólúoguné gi 'be 'bì mongú ngére ndéré kí gámáne sìmì káŋgá 'bì Ízibiti za mbá.

⁴⁷ Sìmì sìmìbì ịnyí doa gbre (7) néé ní, zí éyí miánu ólúoguné kíngaya.

⁴⁸ Zí Yoséfa kótru éyí miánu ga bì olúoguní sìmì sìmìbì bì ịnyí doa gbre (7) néé sìmì gara ga bì 'bì Ízibiti ní mbá do óto yée sìmì gbagba ga bì sìmì gara ga gére néé. Éyí miánu ga bì olúoguní gi simì yáká ga bì gbaá dongá gara ga gére mikékeřia mbá zía óto yée sìmì a ore.

⁴⁹ Zí kéré ga bì Yoséfa yoko yée ní idíye rúru rúru káa zí sayi ga bì iní kótru yée kó'dú mikavu ní. Éyí miánu ofu nda koo go zía ótoómo kí ekéoto a bi gi zía bi ndarába ndaaá lolu wá.

⁵⁰ 'Dá'dá gi zí Mongú 'bú néé kí útú ne, Aseníta nyí 'yì 'dáná éyí bì Potifára gi sìmì Óno ndiki koo owú go gbre zí Yoséfa.

⁵¹ Yoséfa ifí ịri owúndíká ené néé Manási.[‡] Ini Ledre gi sìmì a kídí, "Lomo oto máa go zíma

[‡] **41:51 41:51** Manási: Ịri ba kí tara Ébere ini ledre sìmì a kídí, "Máómolígi go."

sómýlígí ledre 'do'dó amá kí ledre 'yí amá ga bì zí babá 'be ní mbá."

⁵² Ifí irí gbre owú 'bì ené Efarayíma. § Ini ledre gi simi a kídí simi 'do'dó amá mbá, "Lomo oto máa go zíma étrímá."

⁵³ Zí simibi ịnyí doa gbre (7) bì koo éyí miánu aná simi a kíngaya simi Ízibiti ní úkúne.

⁵⁴ Zí bizóró 'bì 'bú bì koo Yoséfa uku ledre a ní tónóne tí káa zí bì koo Yoséfa uku ní simi ịrigbéré ga bì gbaá ro Ízibiti ní mbá. 'Bú ní tí bo ní, tí lá simi kángá 'bì Ízibiti mbá éyí miánu ní yí ené bo.

⁵⁵ Simi bì 'yí 'bì Ízibiti e otulurúní ndonyo 'bú ní, zí 'yí e tónóye íni ini zí mongú ngére gi ro éyí miánu zíye. Zí mongú ngére úku ledre zí 'yí 'bì Ízibiti e kídí, "Ndérésé zí Yoséfa, ledre bì uku go zíse ní, idisé méngi wo."

⁵⁶ Simi bì 'bú anga nda go simi kángá 'bì Ízibiti mbá ní, zí Yoséfa úku ledre idíní mu tónó úgú kére zí 'yí 'bì Ízibiti e gi zí 'bú ní nda koo go bisinyíne kíngaya simi Ízibiti.

⁵⁷ Zí 'yí ga bì gi simi ngíti géyi kángá e ní ndísi óguyé simi Ízibiti ndísi úgú kére gi zí Yoséfa gi zí 'bú utú koo go bisinyíne simi kángá ga bì do sogo kángá ba mbá.

42

Lúndu Yoséfa e nderéní simi Ízibiti

§ **41:52 41:52** Efarayíma: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, "ídí étri miétri."

1 Simi bì koo Yakobo uwú ledre kidi kere ni bo simi Izibiti ni, zia ukú ledre zi wotì e kidi, "Eyi bì ndisisé lá lúru komosé gi roa ona ni 'di?

2 Máuwú ledre go kidi kere ni bo simi Izibiti. Ndérésé mu íri úgú kere zíze káa bì azé úyu gi zi 'bú."

3 Zí lúndu Yoséfa e sokó inyiyé ndéréye simi Izibiti úgú kere.

4 Tí lá Yakobo otomo ené koo Benzemuna owú lúndu Yoséfa zíye ndéréye keye wá káa bì ngiti ledre ni méngi wo ke.

5 Née ni ziowú 'bi Yakobo idíye dongará 'yi ga bi koo nderení úgú kere gi simi Izibiti ni gi zia mongú 'bú utú koo kpá go simi Kanána.

6 Yoséfa ni ne gávana 'bi kángá 'bi Izibiti, ndisine úgúoyó kere zi 'yi e. Simi bì lúnduga oguní ni, zíye ótú doyé bi do kángá óto úndrua.

7 Simi bì oguní ni, geré zi Yoséfa ówo tosoyé kidi ga ba lúnduné e. Tí lá ili ené geré gi ro 'dodo roné zíye wá, zia ndisi ódróné zíye fú lá bisinyíne kidi, "Ógusé gi 'da?"

Zíye úkulúgu ledre zia kidi, "Oguzé gi simi kángá 'bi Kanána, úgú kere."

8 Abú Yoséfa owo tí toso lúnduné e go yá, lúnduga owoní eyé toso a wá.

9 Zí Yoséfa sómúndíki 'duru koo 'duru gi royé ni, zia ukú ledre zíye kidi, "Ásé mbeze e. Ógusé ba lúru yéme bi bi útúásásé go ógù kí okó dozé gi doa ni."

10 Zíye úkulúgu ledre zia kidi, "Mongú 'yi, 'yi 'bi moko eyí e oguní úgú éyi miánu.

¹¹ Azé mbá owú 'bì kékmbí 'yì kíé'do. Ndazé ezé mbeze e wá."

¹² Yoséfa ya zíye ní, "Ranga, ógusé née lúrú yéme bi bì útúásásé go ógù kí okó dozé gi doa ní."

¹³ Zíye úkulúgu ledre zíá kídí, "Ndikiní 'yì 'bì moko eyí e sokó doa gbre (12) mbá owú ya'dá e, azé mbá owú 'bì kékmbí 'bù kíé'do, o'do máa née ndísi ndísi sìmì Kanána. Lomo 'dí'bi ngúruzé go, wo bì owú ní ní cíkjí zí 'buzé 'be."

¹⁴ Yoséfa ya zíye ní, "Tí káa zí bì máuku ba, ásé mbeze e.

¹⁵ Máayí bá ógù úwú ma'díi ledre bì gi rosé ní, togú ndaá, málóbú sìndí ngére 'bì kángá ba go zíse. Ólúogusé gi ona wá 'búo togú owú lúndusé bì úkusé ledre a née ogù go ona.

¹⁶ Sée mbá ásé ídíáká sìmì sìginí ona. Ngúrusé idí mu ndéréogù kí lúndusé bì úkusé ledre a née gi ro zíma ówo a kídí ledre bì úkusé ní ní ma'díi. Togú kenée wá málóbú sìndí ngére 'bì kángá ba go zíse ásé mbeze e."

¹⁷ Zíá úku ledre do óto yée mbá sìmì sìginí kí sìlí ota.

¹⁸ Sìmì sìlí ota née, zíá úku ledre zíye kídí, "Máayí kpá 'yì óto úndru Lomo. Ledre bì máayí úku a ba, ídísé méngi a gi ro zíse ómosé.

¹⁹ Togú ledre esé ní ma'díi, ídísé ótoómo ngúrusé sìmì sìginí ona, zí ngítí se ga gére 'dí'bi kéré ndéré kíe zí 'yì esé e 'be gi zí 'bú.

²⁰ Zíse 'dí'bi owú lúndusé bì úkusé ledre née girí ógù kíe. Máayí ówo a kídí ledre bì úkusé zíma ní ní ma'díi. Gi ore, ásé ómo ufuzé sée wá." Zíye go ɳgúŋgu ledre née.

21 Zíye tónóye ódroyé dengbíye kídí, "Ma'díi ndísiní 'dó' do zée gi ro lúnduzé. Lúrúsé aka káa zí bì kóo lúnduzé ní ndísi íni ini kí ngúngú roné zíze gi ro trídriné ní, 'dütuzé mbilíze ngbúrú lerí a mengí zée wá. Lomo i'bí 'do'dó go rozé ba."

22 Ngúruyé bì kí ịríné Rúbene ya zíye ní, "Máúku kóo ledre go zíse kídí ndazé méngi lúnduzé née kenée wá, úwúsé esé e wá. Sáma a nda'ba dozé ba gi zí ledre née."

23 Owoní eyé bì kídí Yoséfa owoyeme ledre bì yée ndísiní úku a ba bú ní wá. Gi zía togú ili go úku ledre zíye yá, ngítí 'yí ní ógú ne óyóló'bó a simí tara bì owoní bú ní.

24 Zía óyó roné gi cigíye tónóne íni ini. Zía ndá'baóguné tónóne ódroné zíye. Zía 'dí'bi Simiyóna gi dongaráye do ódó wo do komoyé ore.

25 Zí Yoséfa úku ledre idíní léfe kéré zíye simí kombo eyé e, késí eyé e idíní ótolúgu a zíye do kéré eyé e. Idíní kpá i'bí éyí miánu bì zíye ndéréye kí ánu a kací misi'di ní. Gi do kací bì menginí ledre ga gére née go zíye kenée ní,

26 zíye ịmbíoto éyí e do dongí eyé e yóó zíye ndéréye.

27 Nda go do bi 'dú'du kí ndülü, zí ngúruyé líkpí tara kombo ené gi ro 'dí'biogú éyí miánu i'bí a zí dongí ené ní, ní lúrú bi káa ní, zía ndíki mirírirí késí ené otoluguní go simí kombo ené.

28 Zía úku ledre zí lúnduné e kídí, "I'bíluguní mirírirí késí amá go zíma, lúrúsé aka ní bì simí kombo amá ba."

Zí mimbé'deyé 'déciné zíye ndísiyé lángbayé zíye úku ledre dongaráye kídí, "Éyí bì Lomo mengi nda zíze bì káa 'di?"

²⁹ Simi bì nderéoguní go zí 'buýé Yakóbo simi Kanána ní, zíye líkpí ledre ga bì menginí royé íri ní mbá zíza kídí,

³⁰ "Mongú 'yí bì simi kángá 'bì Ízibiti íri née, mengi zée bisinyíne. Zíza ndísiné méngi láráze káa zí éyí bì azé mbeze e simi kángá née ní ní.

³¹ Tí lá zíze íti kangú zíza kídí, 'Azé yí ezé bílámá 'yí e. Ndazé ezé mbeze e wá.

³² 'Buzé ndiki zée sokó doa gbre (12) mbá owú ya'dá, ngúruzé ndaaá lolü wá, wo bì owú ní idíaká go cíkí zí 'buzé 'be simi Kanána.'

³³ "Zíza úku ledre zíze kídí, 'Gi ro zíma ówo a kídí ásé bílámá 'yí e, ídísé ótoómo ngúru lúndusé zíma ona, zíse 'dí'bi éyí miánu ndéré kíe zí 'yí esé e gi zí 'bú.

³⁴ Tí lá ídísé 'dí'biógyu lúndusé bì ambáodú née girí ógu kíe zíma. Máayí ówo a kídí ndásé mbeze e wá ásé yí esé bílámá 'yí e. Gi ore máayí ótoómo siliháma gi ro lúndusé zíse ndísi gámáse kí úgú éyí e simi kángá ba ona.'

³⁵ Simi bì niyí ndísi léfeóyó kére gi simi kombo eyé ní, zíye ndíki owú kombo mıríríri késí eyé e simi kombo eyé mikkékerja mbá. Zí ngirí ledre née méngi yée kí 'buýé e mbá míméngi.

³⁶ Zí 'buýé Yakóbo úku ledre zíye kídí, "Ílisé go zí owú 'bì amá e úkúye mbá? Yoséfa ndaaá lolü wá, Simiyóna ndaaá lolü kpá wá, bì ba ní ílisé go kpá 'dí'bi Benzemúna. Lerí máa ní nda ídí romá go cíkí káa be 'di?"

³⁷ Zí Rúbene úku ledre zí 'buýé kídí, "Babá, ídí ótoómo wo do silihá, máayí lúrú bi kací a. Togú mändá'baogú kíe wá, idíní úfu owú 'bi amá e gbre do bi kací a."

³⁸ Zí Yakóbo úkulúgu ledre kídí, "Máotoómo silihá gi ro Benzemúna zíá útúne do kacíse zíse ndérése kíye simi Ízibiti wá. Lúnduga uyuni go mbá idíaká go lá duý ne. Togú zíse 'dí'bi wo née zíá kpá úyuné yá, née go kpá umbumá gi zíá máayí go ngoko 'yi."

43

Mindá'ba lúndu Yoséfa e simi Ízibiti kí Benzemúna

¹ 'Bú ni aka fú lá méngi 'yi e kíngaya simi kángá bi Kanána ni.

² Simi bi Yakóbo kí owú 'bi ené e anuonzóní kíre bi koo oguní kíe gi simi Ízibiti ni go ni, zí Yakóbo úku ledre zí wotíne e kídí, "Ndá'basé mu simi Ízibiti ndéré úgú ngítí owú yata éyí miánu zíze."

³ Zí Zúda úku ledre zíá kídí, "Mongú 'yi bi íri née uku koo ledre zíze o'búo'bú kídí togú ógusé kí ambáodúse wá, 'Útuásásé lúrú komomá wá.'

⁴ Togú ótoómo Benzemúna go zíze ndéréze kíye yá, miúgú éyí miánu ni ídí zíze 'diya.

⁵ Tí lá togú ótoómo silihá gi roa wá, utúasázé ndéré wá gi zíá mongú 'yi née uku kídí togú ógusé kí ambáodúse née wá, 'Útuásásé lúrú komomá wá.'

6 Zí Yakóbo úku ledre kídí, “Méngisé kényi zíma bísinyíne káa gi zí 'di, bi zíse úku ledre zí o'do néé íri kídí ngítí lúndusé ni bo ni?”

7 Zíye úkulúgu ledre zíá kídí, “O'do néé ndu'yú zée do bílámá misi'di gi ro ówo ledre bi gi do bizé kí 'yí 'be 'bi ezé e kídí, “Büsé ni bo trídri? Ngítí lúndusé ni kpá bo?” Zíze úkulúgu ledre zíá kací ndu'yú ené. Bi kenée ni azé ówo a bi kídí ni úku ledre yaá, ‘Idízé ógú kí lúnduzé ni’ káa be 'di?”

8 Zí Zúda úku ledre zí 'buýé kídí, “Ótoómo síliyí mu gi ro owú néé zíze ndéréze kye úgú éyi miánu, gi zí wo bi zée kese kí owú 'bi ezé e, azé úyu mbá gi zí 'bú ni.

9 Máayí ídí máa 'yí lúrú bi kací a. Áyí ndú'yú máa gi roa. Togú mándá'baogú kíe óto wo kó'dúyí wá, máayí go máa bísinyí 'yí kíngaya gi ro ledre ené.

10 Idí ndazé lú'bú káa zí ba wá, káa bi nderé andázé rozé ba go kí'dí gbre.”

11 Zí 'buýé Yakóbo úku ledre zíye kídí, “Togú kenée yá, idisé méngi ledre ba. Idisé 'dí'bi ngítí géyi bílámá éyi ga bi gi sìmi kágá ba gi ona sìmi kombo esé e ndéré í'bí a zí o'do néé káa do tákpasílí. Kpá kí éyi ga bi káa zí su'bú mindonyo, tezi, kágá úkú, nda kí ngítí géyi kágá ga bi niyí bo ni ndéré kíe zíá.

12 Idisé 'dí'bi miríriíri késí mongúne gi ro togú ógusé go íri yá, késí máa wo bi kóna i'bíluguní zíse ni, zíse í'bí a. Éyi néé kenée i'bílugúní néé koo mií'bílúyú.

13 'Dí'bisé lúndusé mu zíse ìnyisé ndá'basé zí o'do néé íri.

14 Lomo bì kí roko'buné kíngaya ní, idí ídri mimbé'de o'do née rosé gi ro zía í'dí síline gi ro lúndusé bì íri ní zíse ndá'baogusé kéye kí Benzemúna e mbá bílámáse. Togú 'bì amá ledre go duý zí owú 'bì amá e ndísi úyuyé yá, mengi éyi wá, idí mu kenée."

15 Zíye 'dí'bi tákpásílí ga bì yemení yée ní, kí yata miríri kési nda kí lúnduyé Benzemúna yóó zíye ndéréye simi Izibiti, do ndéréoguyé zí Yoséfa.

16 Simi bì Yoséfa lúrú kídí 'di'bioguní Benzemúna go ní, zíya úku ledre zí 'yì bì ndísi lúrú bi kací 'be 'bì ené ní kídí, "'Dí'bi ya'dá ga gére née ndéré kíye zíma 'be. Zíyì óngoónzó bangá zíyì méngi éyi miánu zíze kéye kí yana kadra."

17 Zí o'do née méngi tí ledre ga bì Yoséfa uku yée ní, do 'dí'bi yée 'be 'bì Yoséfa.

18 Simi bì 'di'biotoni yée go 'dící ní, zí ngiri méngi yée kíngaya. Zíye ndísiyé sómú ledre kídí, "'Di'bioguní zée 'dící kíra ba goó gi ro ledre kési ga bì kóo otoluguní yée simi kombo ezé simi mizefí ógu bì oguzé ona ní téé. Ayí gi ro 'dí'bingéri zée zíne ndísiyé méngi láráze gi ro zíne 'dí'bi dongí ezé e gi ro zíne óto zée káa do owíkülú e."

19 Née ní zíye ndéréye zí 'yì lúrú bi kací 'be 'bì Yoséfa née úku ledre zíya simi bì niyí go ku mbotu ní.

20 Zíye úku ledre zí 'yì 'bì moko née kídí, "Lúrú aka, oguzé kóo go 'dá'dá ona úgú éyi miánu.

21 Simi bì nderéoguzé go do bi 'dówúro azé líkpí tara kombo ezé e ní, zíze ndíki kési ezé e

otoluguní go simi kombo ezé e. Bi ba ni nda'baoguzé go kíe ni goó ba.

²² Owozé wá, togú ambí otolugu késí máa née ne yá? Oguzé kpá go kí yata késí gi ro úgú ngíti éyí miánu kíe zíze."

²³ Zí 'yi 'bi moko née úku ledre kídi, "Ndásé éré ngíri wá. Ambí owone, Lomo bi ndísisé íni ini zía kí 'busé e ni i'bílugu mímíri késí née ba ne zíse. Wo bi koo úgúsé kéré kíe ni, mändíki koo go cé." Nda gi ore zía 'dí'biogu Simiyóna zíye.

²⁴ Zía 'dí'bi yée ési yée 'díci kací Yoséfa, i'bí iní zíye lúgu sindíye kíe. Zía kpá i'bí éyí miánu zí dongí eyé e.

²⁵ Zíye 'dí'biogu éyí ga bi oguní kíye gi ro i'bí a zí Yoséfa káa do tákpasílí ni óto yée nzíiyé gi zía uwúní go kídi yée niyí ánu éyí miánu kí Yoséfa e.

²⁶ Simi bi Yoséfa nda'baogu go 'be ni, zíye i'bí tákpasílí ga bi oguní kíe ni zía, zíye útú ló'bú komoyé bi óto úndrua.

²⁷ Zí Yoséfa ndú'yú ledre simi sanáye kpá kí ledre ngoko 'buýé kídi, "Ngoko 'busé bi úkusé ledrea zíma ona ni ni káa be 'di? Ni aka kí komoné?"

²⁸ Zíye úkulúgu ledre zía kídi, "'Buzé bi 'yi 'bi moko eyí ni, ni bo kí komoné kí sanáne bilámáne." Zíye ótú doyé bi óto úndru a.

²⁹ Zía lúrú bi kere, zía ónzó komoné ro Benzemúna bi owú 'bi mbágáa ni. Zía ndú'yú yée kídi, "Née owú lúndusé bi úkusé ledre a zíma ni?" Zía ìnyiné úku ledre kídi, "Lomo idí méngi bilámá ledre zíyi owú 'bi amáa."

30 Zí sìmikozo méngi wo do komo lúndua ore zía gbúgbuoguné sága lúrúsó'do bi bi née ní íni ini doa ní. Zía ólúne ngúcuné 'dící ené íni ini íri.

31 Zía útú siminé do lúgu komoné, zía ndá'balúgu roné dongaráye. Zía úku ledre kídí, "Dí'biogusé éyí miánu mu."

32 Zíye 'dí'bioto éyí miánu 'bí Yoséfa ngúcuné, 'bí lúnduga kpá ngúcuyé, 'yí ga bi 'bí Ízibiti bí ndíṣiní ánu éyí keye ní kpá ngúcuyé, gi zía 'yí 'bí Ízibiti e anu kotruní éyí kí 'yí 'bí Ébere wá, ndíṣiní lúrúcáyi 'yí 'bí Ébere e mìlúrúcáyi.

33 Otoní bi ndíṣi zí lúndu Yoséfa e mbá kací mindíki yée. Tónóne gi ro wo bi ndíká ní, ndéréoguné gi ro ambáodúye. Zí tarayé ịdríne sìmí bi lurúní ledre née kenée ní.

34 Ndíṣiní 'dí'bikása éyí miánu zíye gi do tarabíza bi kó'dú Yoséfa ní. Éyí miánu bí i'bíní zí Benzemúna ní ní mongúne rómo 'bí lúnduga ga gére née kí'dí ịnyí. Née ní zíye ánu éyí kí ewé éyí do ídíye kí Yoséfa e mbá kí rokinyi.

44

Ledre gi ro miříříří kó'do 'bí Yoséfa

1 Zí Yoséfa úku ledre zí 'yí moko bí ndíṣi lúrú bi kací 'be 'bí ené ore ní kídí, "Ídí léfe kéré cí'dí sìmí kombo 'bí 'yí ga gére née útuásáne kací roko'bü bí zíye gi ro ịmbí a ní. Zíyí 'dí'bi késí eyé ótolúgu a zíye do kéré máa ga gére née.

2 Zíyí óto kó'do amá bí gi sìmí miříříří késí ní do kéré bí 'bí owú lúnduyé ní, ndro kí késí ené

bì i'bí gi ro kére ní." Zí 'yì 'bì moko née méngi ledre ga gére née tí káa zí bì Yoséfa úku zía ní.

³ Akpa kí sí ndóndó do í'dí sìlì 'yì gi royé kí dongí eyé e yóó do ndéréye.

⁴ Sìmì bi nderéní aka kpálá ca gi sìmì yana gara ní, zí Yoséfa úku ledre zí 'yì 'bì moko bì ndìsì lúrú bi kací 'be 'bì ené ní kídí, "Di'diya, ngásá lódú kací 'yì ga bì gáa ba mu, togú ngásá ndíki yée go yá, ídí úku ledre zíye kídí, 'Méngilúgusé bisinyí ledre do bi kací bilámá ledre gi zí 'di?

⁵ Ba ndaaá kó'do bì mongú 'yì amá ndìsì éwé éyí sìmì a zía kpá ndìsì lúrú ledre ené e sìmì a ní wá? Méngisé bisinyí ledre go kíngaya.' "

⁶ Sìmì bì 'yì 'bì moko née ngasá ndíki yée ní, zía úku ledre ga gére née zíye tí kenée.

⁷ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Mongú 'yì, úku lárá ledre zíze kenée gi zí 'di? Zée 'yì 'bì moko eyí e utúasázé méngi kékí kenée wá.

⁸ Lúrú aka, késí ga bì kóo ndikizé yée do kére ezé e ní, nda'baoguzé kóo kíe kú gi sìmì kángá 'bì Kanána í'bílúgu a zíyi. Éyì bì azé nda úgu mirírírí késí togú mbú dábu gi 'be 'bì mongú 'yì eyí gi roa ní 'di?

⁹ Togú ndíki mirírírí kó'do née goó sìmì éyí kací ngúruzé, idíní geré úfu wo 'dá'ba, zí ngítíze née ídíákáye káa do owúkúlú sí sìlìyi."

¹⁰ Zí o'do née úku ledre kídí, "Bilámáne, idí mu ídí káa zí bì úkusé née. Tí lá 'yì bì niyí ndíki wo kí mirírírí kó'do née zíne ní, ni ídí owúkúlú zíma, ngítíse niyí ídíáká kí ro doyé."

¹¹ Geré née ní zíye imbjóto kombo eyé e do tónóye líkpí tarayé.

12 Zí o'do née tónóne gámásó'do sİMİ éyí eyé e. Tonó kÍ ndíká ndéréoguné ro ambáodúye. ZÍa ndíki kÓ'do sİMİ éyí kací Benzemúna bÌ ambáodú nÍ.

13 ZÍ ledre née sínyíne royé bÌsinyíne, zÍye tónóye lófo bongó gi royé.* ZÍye ékÍlúgu royé do dongí eyé e ndá'bayé 'dá'ba kÍ'dí bÌ ınyinÍ gáa gi sİMİ gara nÍ.

14 Niyí ógu nÍ, Yoséfa ni aka fú mindisíné 'be. ZÍ Zúda kÍ lúnduné e ógu útúye bi kÓ'dú a kenée.

15 ZÍ Yoséfa úku ledre zÍye kÍdÍ, "Éyí bÌ méngisé née kenée 'di? Ówosé esé bÌ kÍdÍ 'yí káa zÍ ma ba nÍ kÍ roko'bú 'bÌ lúrúndíki ledre e nÍ wá?"

16 ZÍ Zúda úkulúgu ledre zÍa kÍdÍ, "Mongú 'yí, azé úku a ba kÍdÍ 'di? Azé úku a bi kÍdÍ azé bilámá 'yí e nÍ lárá a káa be 'di? Lomo 'dodo ogú lúyú ledre ezé go sága. Bi ba nÍ azé go mbá owúkulú eyí e, ndaá lá dñú wo bi ndikinÍ kÓ'do zÍa née wá."

17 ZÍ Yoséfa úkulúgu ledre zÍa kÍdÍ, "Éyí ndaá kenée wá, lá dñú 'yí bi ndikinÍ kÓ'do zÍa nÍ nÍ idíákáne káa do owúkulú amá. Sée ga bi ledre esé ndaá nÍ, ásé ndá'ba zÍ 'busé 'be."

18 Née nÍ zÍ Zúda ndósooguné gi ro Yoséfa úku ledre zÍa kÍdÍ, "Mongú 'yí, máówo bú roko'bú bi zÍyí nÍ nÍ gbóo kÍ 'bi mongú ngére, ıdrí aka mimbé'deyí, ledre nÍ taramá máíli úku a zÍyí.

19 Ndú'yú kóo zée kÍdÍ 'buzé nÍ aka bo kÍ komoné yá? Ngítí geyí lúnduzé e niyí kpá bo yá?

* **44:13 44:13** ZÍye lófo bongó gi royé: Lofoní bongó gi royé gi zÍa ndikinÍ kÓ'do simi éyí kací Benzemúna. ZÍ ledre née í'bí lerí royé.

20 Ukuluguzé kóo ledre go zíyi kídí, 'Ngoko 'buzé ní aka bo kí ambáodú ené bì ndikiní zía do ngokoné ní. Tí lá mongú lúndua bì niyí kéne gi simi mbágá kíé'do ní uyune. 'Buzé iliofú ledre owú máa née go gi zía bì ní nda go lá ngúcuné gi simi mbágáne ní.'

21 "Zíyi úku ledre zíze kídí, idízé ógu kí owú máa née zíyi, gi ro zíyi lúru wo.

22 Zíze kóo úkulúgu ledre zíyi kídí, 'Owú née utúasá ótoómo 'buné e wá, togú nderéoyó roné gi cigí 'buné go yá, 'bua née ní geré úyu.'

23 Tí lá zíyi úku ledre zíze kídí, 'búó togú oguzé go kí owú lúnduzé née yá, azé fú lúru komoyí.'

24 Simi bì nderéoguzé zí 'yí 'bì moko eyí bì 'buzé ní, zíze úku kúruyí née zíza.

25 "Née ní zí 'buzé úku ledre kídí, 'Ndá'ba ándásé rosé mu úgú yata éyí miánu zíze.'

26 Tí lá zíze úkulúgu ledre zíza kídí, 'Utúasázé ndéré wá 'búó togú owú lúnduzé ba ní nderé go kíze. Togú nderézé ngúcuzé utúasázé lúru komo o'do née wá 'búó togú nderézé go ndro kí owú lúnduzé.'

27 "Zí 'buzé úkulúgu ledre zíze kídí, 'Ówosé bú bílámáne kídí me'bemá Rayéle ndiki kóo owú e zíma dýú gbre.

28 Ngúruyé ındri go, zíma úku ledre kídí, "Ma'díi bangá sinyí lófo bayi wo go kúri kúri." Tí bì kóo née ní zaá gi ba málúru komoa wá.

29 Togú 'dí'bisé kpá wo ba go gi zíma zí ngítí ledre ndíki wo íri yá, lerí bì ótosé romá née ní úfu máa gi zíza máayí go ngoko 'yí.'

30 “Bì née ní mongú 'yi, togú nda'bazé zí 'bużé 'dáa owú ba ndaá yá, bì 'bú owú ba ofu do 'buə go ní,

31 zía ówo a yaá nda'baoguzé go ngúcuzé owú née ndaá yá, ní geré úyu. Lerí bì ní ólú roa née ní úfu wo gi zía ní yí ené go ngoko 'yi.

32 Máayí máa 'yi lúrú bi kací a zíma 'dí'bilúgu wo zí babá 'be kí bilámá sanáne. Zíma kóo go lólóbú zí babá kídí, ‘Togú mándá'baógu kíe wá, lúyú ledre née idí idí 'bì amá za fí.’

33 “Gi zí kény née ní, mángúngú romá zíyi mongú 'yi, máídí idíáká zíyi ona káa do owükulú, owú née idíní mu ndá'ba kí lúnduné.

34 Máayí ndá'balúgu romá zí babá lárá a káa be 'di togú nda'bazé kí owú née wá ní? Ndá ótoómo máa zíma lúrú lerí bì ní ógu ro babá gi zí sómú ledre bì gi ro owú née ní wá.”

45

Yoséfa 'dodo roné zí lúnduné e

1 Yoséfa utúasá útú siminé do komo 'yi moko ga bì mitóroyé kó'dú a ore ní wá, zía úku ledre kí kúrúne 'dága kídí, “'Yi e idíní ólüogu gi do komoné gi ona mbá sága.” Née ní simi bì 'yi e olüoguní ní, zía úku ledre gi do biné zí lúnduné e.

2 Zía útúne íni ini kí kúrúne 'dága zí 'yi 'bì Ízibiti e úwú doa. Zí 'yi ga bì 'be 'bì mongú ngére ní úwú ledre máa née.

3 Zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kídí, “Ba máa Yoséfa, lúndusé. Babá ní aka tí kí komoné?”

Tí lá lúnduga utúasání úkulúgu ledre zía wá, gi zí ngirí a bì ni kó'dúye née.

⁴ Zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kídí, "Ídísé ndósoogu gbóo romá." Simi bì ndoso oguní ní, zía úku ledre zíye kídí, "Ba máa Yoséfa lúndusé bì kóo úgúoyósé zí 'yì 'bì Ízibiti e ní.

⁵ Bi ndaá sínyí rosé zí mimbé'desé ésíne rosé gi zía bì kóo úgúoyósé máa ní wá. Lomo 'di'biogu máa ne 'dá'dá yáa gi ro yómo 'yì e.

⁶ Gi zía ba aka lá dñú gbre simibi 'bì 'bú bì utú do 'yì e ní. Simibi ni aka 'dá'dá inyí (5), 'yì ó'do éyí gi ro 'dí'biogu éyí miánu ndaá.

⁷ Lomo 'di'biogu máa ne zíse 'dá'dá yána gi ro yómo sée gi simi bizóró ba, gi ro zíse ídise kí bulúndusé e tridri.

⁸ "Dí'biogusé esé máa ona se wá, yì ené Lomo. Oto máa go zíma ídima mongú 'yì lúru bi kací mongú ngére kí 'yì 'bì 'be 'bì ené e mbá, kpá kí roko'bü zíma do 'yì e kí éyí ga bì simi Ízibiti ona ní mbá.

⁹ "Bì ba ní inyisé mu zíse ndá'basé zí babá úku ledre zía kídí, 'Ba ledre bì wotiyí Yoséfa uku ní. Lomo oto máa go zíma ídima ngére do Ízibiti e mbá. Ídí mu ógu 'diya zíma yána.

¹⁰ Áyí ógu ndisí simi iringbére bì Gósene ní gi ro zíyi idiyí dongáma. Yíj, owú 'bì eyí e kí bulúnduyí e kí bangá eyí e nda kí ngítí géyi éyí eyí ga bì 'bì 'be ní mbá.

¹¹ Máayí lúru bi kacíse íri, gi zía simibi 'bì mongú 'bú bì utú do 'yì e ba ni aka 'dá'dá 'dényé

símibi ịnyị (5). Káa bì sée kí 'yị 'bì 'be 'bì esé e nda kí ngítí géyi éyí esé e ásé úyu gi zí 'bú ke.'

¹² "Lúrúsé go cù kí rosé, lúndumá Benzemúna owo kpá go kídí ma'díi máa Yoséfa mánđísị ódro zíse ba tí máa.

¹³ Ndérésé mu zíse líkpí ledre roko'bụ bì máayí kíe do 'yị 'bì Ízibiti e kí ledre ga bì lúrúsé yée yána cù kí komosé ní zí babá. Zíse 'dí'biögụ wo zíma yána 'diya."

¹⁴ Zíá ịnyiné fáka lúnduné Benzemúna zíá íni ini roa, zí Benzemúna kpá fáka wo íni ini roa.

¹⁵ Zíá ndéréne kí fáka lúnduné e kí ndísị íni ini royé. Gi do kací a née ní zí lúnduga nda tónóye ódroyé zíá.

¹⁶ Sími bì sanda nderéogụ zí mongú ngére kídí, lúndu Yoséfa oguní go ní, zí mongú ngére kí 'yị ené e ídifye mbá kí rokinyi.

¹⁷ Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, "Ídí úku ledre zí lúnduyí e, 'Ímbjótosé éyí e mu do dongí esé e, zíse ndá'balúgu rosé sími kángá 'bì Kanána.

¹⁸ Idíní 'dí'biögụ 'bụyí kí 'yị 'be 'bì esé e mbá zíma yána. Máayí í'bí bílámá bi zíye sími Ízibiti ona, gi ro zíye kpá ndísị ánu bílámá éyí bì 'bì kángá ba.'

¹⁹ "Ídí kpá úku ledre zíye idíní 'dí'bi arabíya gi sími Ízibiti gi ona kpa gi ro 'dí'bi me'beyé e kí owú e, zíye 'dí'biútú 'bụyí gírí ógu kíe.

²⁰ Ndásé sómú ledre éyí e wá, gi zíá bílámá éyí ga bì sími Ízibiti ona ní, niyí ídí mbá 'bì esé."

21 Née ní zí owú 'bì Yakóbo e méngi tí ledre ga bì mongú ngére uku zíye ní. Zí Yoséfa í'bí arabíya zíye kí éyí miánu bì niyí ánu a do misi'di ní tí káa zí bì mongú ngére úku ledre a zía ní.

22 Zí Yoséfa í'bí mìkànda bongó zíye kacíye cé. Tí lá zía í'bí 'bì Benzemúna bongó ịnyị kí miříriří késí míya ota (300).

23 Zíá í'bí kásá éyí e káa zí ga ba zí 'buné, ya'dá dongí e sokó (10) mbá kí bílámá éyí ga bì gi simi Ízibiti ore ní doyé, mbágá dongí e kpá sokó mbá kí kére e, ambata e nda kí ngítí géyi éyí miánu bì 'bua ní ánu a kací misi'di ní doyé.

24 Zíá í'bí misi'di zí lúnduné e zíye ndéréye. Zí Yoséfa úku ledre zíye simi bì niyí go ndéré ní kídí, "Ndásé ndéré kí ófú do misi'di wá."

25 Zíye ịnyiyé gi simi Ízibiti ndá'bayé zí 'buýé Yakóbo simi káŋgá 'bì Kanána.

26 Zíye úku ledre zí 'buýé kídí, "Yoséfa ní bo triđri. Ni ne kí roko'bü zíne do káŋgá bì Ízibiti ní mbá." Zí Yakóbo ndíṣiné ónzó komoné gi zíá ngúŋgu ené koo ledre eyé née wá.

27 Tí lá simi bì lìkpíní ledre ga bì Yoséfa 'dicí yée mbá zíá ní, nda simi bì lurú arabíya ga bì Yoséfa kasa yée gi ro do 'dí'bi wo gíri simi a ní, zí lomo ro 'buýé Yakóbo ndá'baoguné roa.

28 Zí Yakóbo úku ledre kídí, "Ma'díi, máŋgúŋgu go. Owú 'bì amá Yoséfa ní bo triđri. Mááyí ógu ndéré lúrú wo 'dá'dá zíma kí úyumá."

Yakóbo nderé sìmì Ízibiti

¹ Née ní zí Yakóbo kókú éyí ené e mbá, nda sìmì bì nderéogù sìmì Bírìsába ní, zía 'dáná éyí zí Lomo bì kóo 'bụa Isáka ndisi óto úndrua ní ore.

² Nda go kí ndulù, zí Lomo 'dodo roné zí Yakóbo sìmì 'duru do úku ledre zía kídí, "Yakóbo."

Zía úkulúgu ledre zía kídí, "Í Ngére."

³ Zí Lomo úku ledre zía kídí, "Máayí Lomo bì kóo 'buýí ndisi óto úndrua ní. Ngirí ndaa méngi yíi kí ndéré sìmì Ízibiti wá, gi zía máayí ógù í'bí úndru zíyi, zíyi ndíkiogù tú'dú ríkí sí do 'yíma'dí e íri.

⁴ Máayí 'díyíóto yíi gi sìmì Ízibiti. Zíma kpá 'dí'bilúgu yíi gíri. Áyí úyu do sílì mbigí wotíyi Yoséfa."

⁵ Zí Yakóbo ínyiné gi sìmì Bírìsába gi ore, zí owú 'bì ené e 'dí'bi wo kí 'yì 'bì 'be 'bì eyé e mbá sìmì arabíya bì mongú ngére i'bí gi ro do 'dí'bi wo kíe ní.

⁶ Zíye kpá 'dí'bi za bangá eyé e kí éyí eyé ga bì 'bì 'be ga bì ndikiní sìmì kángá bì Kanána ní, zíye ndéréye sìmì Ízibiti. Zí Yakóbo 'dí'bi bulúnduné e mbá kíne.

⁷ Zía 'dí'bi wotíne e, bulúnduné ga bì owú ya'dá e ní, kí nyíne e, teténe e mbá sìmì Ízibiti.

⁸ 'Yì ga bì 'bì Yakóbo nderé kíye sìmì Ízibiti ní, niyí, Rúbene owúndíká ené,

⁹ Wotí Rúbene niyí 'bì eyé, Anóka, Pálù, Ézorono nda kí Karamí.

10 Simiyóna, wotíga niyí 'bì eyé, Zemuwéle, Zamína, Oyáda, Zakíni, Zóra, nda Sálo wo bì mbágáa 'bì ené nyí 'yì 'bì Kanána ní.

11 Lévi, wotíga niyí 'bì eyé, Geresóna, Káta, kí Miráré.

12 Zúda, wotíga niyí 'bì eyé, Éra, Onána, Séla, Peréze nda kí Zéra. (Éra e kí Onána uyuní 'bì eyé cíkì simi Kanána.) Owú 'bì Peréze 'bì eyé, Ézorono e kí Amúlu.

13 Isakára, wotíga niyí 'bì eyé, Tóla, Púwa, Zasúba nda kí Simaróna.

14 Zebulúna, wotíga niyí 'bì eyé, Seréda, Elóna, Zaléle.

15 Simi bi Léya ndiki owú ga gére née zí Yakóbo simi Padána Aráma ní, zíá ndíki owúkára dongaráye kí'e'do kí ıriné Dína. Owú ga gére née niyí koo mbá cí kérí a doa sokó doa ota (33).

16 Gáda, wotíga niyí 'bì eyé, Zefóna, Ági, Súni, Ezebóno, Éri, Aródi, nda kí Aréli.

17 Aséra, wotíga niyí 'bì eyé, Imána, Isáva, Isívi, nda kí Beríya. ırí lémiyé Séra. Owú 'bì Beríya 'bì eyé, Ebére e kí Malakéle.

18 Ga ba ırí owú ga bì Yakóbo ndikiní yée kí Zílifa kára 'yì 'bì moko bì Labána i'bí wo zí nyíne Léya ní. Niýí 'bì eyé mbá sokó doa ınyí doa kérí (16).

19 Wotı Yakóbo ga bì gi simi Rayéle ní, niyí duúgbre, Yoséfa e kí Benzemúna.

20 Nda simi Ízibiti ırí, zí Aseníta, nyí Potifára 'yì 'dáná éyí bì gi simi Óno ní, ndíki Manási e kí Efarayíma zí Yoséfa.

21 Wotí Benzemúna niyí 'bì eyé, Béla, Béka, Asebéla, Géra, Námana, Éyi, Rósa, Mupíma, Apíma nda kí Aráda.

22 Ga ba 'bì eyé bulúndu Yakóbo ga bì gi simi Rayéle ní, niyí mbá sokó doa eso (14).

23 Wotí Dána ní 'bì ené, Usíma.

24 Wotí Nafatáli niyí 'bì eyé, Zazéle, Gúnji, Zezére nda kí Siléma.

25 Ga ba 'bì eyé bulúndu Yakóbo ga bì gi simi Bíla bì owúkára 'yì 'bì moko bì Labána i'bí zí nyíne Rayéle ní, niyí mbá ịnyi doa gbre (7).

26 Bulúndu Yakóbo ga bì nderéní kí Yakóbo simi Ízibiti ní, niyí mbá cí ota doa ịnyi doa kérí (66). Oloní kará 'bì owú e wá.

27 Nda kí owú 'bì Yoséfa ga bì ndiki yée gbre simi Ízibiti ní, zí owú ga bì sí sindí Yakóbo ní ídiye mbá cí ota doa sokó (70).

Yakóbo e nderéoguní simi Gósene

28 Yakóbo kasaokpó Zúda 'dá'dá zí Yoséfa simi Ízibiti gi ro zía óguné sóngó yée simi gara bì Gósene ní. Simi bì nderéoguní nda goó simi Gósene ní,

29 zí Yoséfa ekíne simi arabíya ené ndéréne simi Gósene sóngó 'buné Yakóbo. Simi bì ndikíní ní, zí Yoséfa fáka 'buné, zía íni ini kíngaya.

30 Zí Yakóbo úku ledre zí Yoséfa kídí, "Bì ba ní, abú máúyu yá máúyu sara íri, málúrú komoyí go, máówo go kídí áyí bo triđri."

31 Née ní zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kí 'yì ga bì 'bì 'buné e ní mbá kídí, "Ní miútúásáne zíma ndéréma úku ledre zí mongú ngére kídí,

'Lúndumá e kí 'yí ga bì 'bì babá ní oguní gi simi Kanána go zíma ona.

³² Niyí yí eyé 'yí úlú bangá e, 'di'bioguní kábíříkí e, ína e, ítí e kí ngíti geyí éyí eyé e go mbá kíye.'

³³ Simi bì mongú ngére ndolo sée go ndu'yú sée kídí, 'Moko esé ní 'dýa yá?'

³⁴ Ídísé úkulúgu ledre zíá kídí, 'Azé yí ezé 'yí úlú bangá e kú gi do owúze káa zí bì kóo mingburoko 'yí ezé e ndísiñí méngí a ní.' Gi ore ní ótoómo sée zíse ndísiñé simi ırıgbére bì Gósene ní, gi zíá 'yí ga bì 'bì Izibiti ní, iliní ndísi kótru royé kí 'yí úlú bangá e wá."

47

¹ Zí Yoséfa ndéréne úku ledre zí mongú ngére, kídí, "Babá kí lúndumá e oguní go gi simi Kanána ona. 'Di'bioguní kábíříkí e, ína e, ítí e kí ngíti geyí éyí eyé e go mbá kíye simi ırıgbére bì Gósene ní."

² Yoséfa 'di'biutú lúnduné ga bì ınyí (5) née ndéré 'dódo yée zí mongú ngére.

³ Zí mongú ngére ndú'yú yée kídí, "Ndísiñé méngí moko 'di?'

Zíye úkulúgu ledre zíá kídí, "Mongú 'yí, azé yí ezé 'yí úlú bangá e cé káa zí 'bì bulúnduzé e ní.

⁴ Oguzé go ndísi ca simi kángá ba ona, gi zíá mongú 'bú utú go bisinyíne simi kángá 'bì Kanána, éyí bì zée kí bangá ezé e zíze ánu a ní ndaá lolú wá. Bì ba ní ıngungúzé rozé zíyi, ídí ıngúngu a zíze ndísiñé simi Gósene ona."

5 Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí,
"Buyí e kí lünduyí e oguní go zíyí,

6 kángá 'bi Ízibiti ni do silihí, ídí óto 'buyí e kí
lünduyí e idíní ídí simi bilámá bi bi Gósene ní.
Togú lúrú ngítí geyí 'yi e niyí bo dongaráye bi
niyí miútúásaye ní, ídí óto yée zíye ndisiyé lúrú
bi kací bangá amá e."

7 Née ní zí Yoséfa 'dí'biogu 'buné Yakóbo 'dódo
wo zí mongú ngére. Gi do kací bi Yakóbo í'bí
mandá zí mongú ngére ní,

8 zí mongú ngére ndú'yú wo kídí, "Simibi eyí
ni goó ndu?"

9 Zí Yakóbo úkulúgu ledre zia kídí, "Simibi
amá ni go mbá míya kí'e doa cí kérí a doa
sokó (130). Simibi amá ndaá za káa zí 'bi
bulúndumá e wá. Tí lá mändisí yéme romá wá,
mágámá líci romá go kíngaya gi zí 'do'dó."

10 Zí Yakóbo í'bí mandá zí mongú ngére, zia
inyiné yóó ókpóne.

11 Née ní zí Yoséfa í'bí bilámá bi zí 'buné e kí
lünduné e ndisiyé simi a simi Ízibiti, do bilámá
bi gbóo kí gara bi kí ijiné Ramasé* káa zí bi
mongú ngére uku ní.

12 Zí Yoséfa í'biogu éyi miánu zí 'buné e kí
lünduné e kí 'yi ga bi 'be 'bi eyé e ní zia útúásáne
kaciye kí owú e mbá.

Mongú 'bú utú simi Ízibiti

13 Éyi miánu ndaá lolü koo zí 'yi e simi kángá e
mbá wá gi zia 'bú utú go bisinyíne kíngaya, gi zí

* **47:11 47:11** Ramasé: Mongú gara bi Ramasé ni simi kángá bi
Gósene ní.

kéyi née zí roko'bụ 'yị 'bì Ízibiti kí Kanána úkúne goó miúkú gi zí 'bú.

¹⁴ Zí Yoséfa 'dó'dúyóko késí ga bì ugúní kéré kíe simi kángá 'bì Ízibiti kí kángá 'bì Kanána ní mbá, zí'a 'dí'bi késí née ndéré kíe óto a 'be 'bì mongú ngére.

¹⁵ Simi bì késí ükú gi zí 'yị 'bì Ízibiti e kí 'yị 'bì Kanána e go ní, zí 'yị 'bì Ízibiti e óguyé zí Yoséfa do úku ledre zí'a kídí, "Í'bí éyi miánu mu zíze. Azé go úyu gi zí 'bú. Késí ükú gi zíze go."

¹⁶ Zí Yoséfa úkulúgu ledre zíye kídí, "Ídísé ógụ kí bangá e esé zíma, zíma í'bí éyi miánu doa zíse togú késí esé ükú go mbá ní."

¹⁷ Née ní zíye 'dí'biogú bangá eyé e zí Yoséfa, zí'a í'bí éyi miánu zíye do usáni eyé e, kábírìkí eyé e, ína eyé e ítí eyé e, kpá dongí eyé e. Simi Simibi máa née ní zí Yoséfa ndísiné í'bí éyi miánu zíye do bangá eyé e.

¹⁸ Simi bì simibi née ükú go ní, zí 'yị e kpá óguyé zí Yoséfa úku ledre zí'a kídí, "Mongú 'yị, utúasázé ótoéci ledre gi zíyi wá. Késí ezé e kí bangákulú ezé e niyí go mbá 'bì eyí. Owú éyi bì idíaká cíku'dée káa gi ro zíze í'bí a zíyi ní ndaá lolú wá. Odu éyi ga bì idíakání go lá duú kúru'buzé kí gbékpí kángá bì zíze ní.

¹⁹ Azé úyu zí kángá ezé e sínyíye tí do komoyí káa gi ro 'di? Azé úgúoyó kúru'buzé kí kángá ezé e zíyi gi ro éyi miánu, zíze idíze kí kángá ezé e mbá owúkulú 'bì mongú ngére. Zíyi í'bí kúfú zíze gi ro zíze 'díyí a bì ní óto zée zíze idíze trídrí kpá káa bì 'yị bì zí'a ndísiné simi kángá née

ndaá lolü wá."

²⁰ Zí Yoséfa úgú bi ga bì simi Ízibiti ní mbá zí mongú ngére. 'Yi 'bì Ízibiti e ugúoyóní bi eyé go mbá, gi zía 'bú mengi nda kóo yée go kíngaya. Bi ga bì simi Ízibiti ore ní mbá nda goó 'bì mongú ngére.

²¹ Zí Yoséfa óto 'yi e zíye ídíye go mbá owúkulú 'bì mongú ngére 'bì Ízibiti.

²² Odú 'yi ga bì kóo ugú bi eyé wá ní duý 'yi 'dáná éyi e,[†] gi zía mongú ngére ndísi kóo í'bí sáká éyi 'bì miánu zí 'yi 'dáná éyi e kací kadra mbá. Éyi miánu máa bì kóo gi zí mongú ngére ní, ndísi kóo ásá kíye. Née sí ledre bì ugúoyóní bi eyé e gi zía wá ní.

²³ Zí Yoséfa úku ledre zí 'yi e kídí, "Bì ba ní máúgú sée kí bi esé e go mbá zí mongú ngére. Kúfú ní goó ba zíse ó'do a yáká esé e.

²⁴ Tí lá simi bì sindí kadra 'bì 'dí'biogu éyi gi yáká ogu go ní, zíse ífi simi a inyí. Kémbí a gi simi inyí née zíse í'bí a zí mongú ngére. Zí ngítí a idíne káa do kúfú kí éyi miánu zíse kí 'yi 'bì 'be 'bì esé e."

²⁵ Zíye úkulúgu ledre kídí, "Mongú 'yi, yómo tridrizé go. Azé kí rokinyi zíze ídize káa do owúkulú e zí mongú ngére."

²⁶ Née ní zí Yoséfa óto ledre née zía idíne káa do lorü gi ro bi ga bì simi Ízibiti ní kídí kíé'do gi simi inyí (5) 'bì éyi ga bì niyí 'dí'biogu a gi yáká ní, ní idí 'bì mongú ngére. Lorü née ní fú

[†] **47:22 47:22** 'Yi 'dáná eyí e: Mongú ngére 'bì Ízibiti oto 'yi e zíye ídíye káa do 'yi 'dáná éyi e do ndísiyé óto úndru tú'dú bicayi lomo e.

lá kenée gi karaba. Bi bì ngárá ndaá 'bì mongú ngére wá ní, duý bi 'bì 'yì 'dáná éyí e.

27 Simi sindí kadra máa née ní zí Isiréle e óto 'be 'bì eyé simi Ízibiti simi ịrigbéré bì Gósene ní. Zíye ndíki tú'dú éyí e íri, do étriye zíye ídíye tú'dú.

28 Yakóbo ndisi kóo simi Ízibiti íri kí simibi sokó doa ịnyi doa gbre (17). Simibi bì Yakóbo mengi ní, ní kóo mbá míya kí'e'do cí gbre doa ịnyi doa gbre (147).

29 Simi bì sindí kadra ní go gbóo zí Yakóbo úyuné ní, zía ndólo Yoséfa úku ledre zía kídi, "Togú 'búma ní tí doyi idí óto sílipyi ro kótoma zíyi lólóbú zíma yaá née utúasá óto máa simi Ízibiti ona wá.

30 Simi bì togú máúyu go ní, idí ndéré óto umbumá kí'dí bi otoní bulúndumá e ní."

Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídi, "Máayí méngi a káa zí bì úku ní."

31 Zí Yakóbo úku ledre zía kídi, "Idí lólóbú gi ro zíma ówo a." Nda née ní zí Yoséfa lólóbú zía, zí Yakóbo ótú doné bi gi do ḥrangba ené íni ini zí Lomo.

48

Yakóbo i'bí úndru zí Manási e kí Efarayíma

1 Nda gi do kací ngíti géyi sindí kadra e zí sanda ndéréne zí Yoséfa kídi, "Buyí ní kí ndiyá kíngaya." Zí Yoséfa 'dí'bi wotíne ga bì gbre, Manási e kí Efarayíma ní kpa kíne.

² Sími bì ukuní ledre zí Yakóbo kídí, “Wotíyi Yoséfa ogü go lúrú yíjní,” zía ó'bü roné ịnyiné ndışıné tara ḥangba ‘dága.

³ Zí Yakóbo úku ledre zí Yoséfa kídí, “Lomo bì kí roko'büné kíngaya ní 'dodo kóo roné zíma simi Lúzú simi káŋgá bì Kanána ní, zía kóo í'bí úndru zíma,

⁴ zía úku ledre zíma kídí, ‘Máayí óto yíj zíyi étriyí kíngaya, zí bulúnduyí e ndíkiogü ríkí sí do 'yíma'dí e. Máayí karanée í'bí káŋgá ba zíyi kí bulúnduyí ga bì niyí ogü gi do kacíyi ní za fí, zía ídine káa do ‘bì eyé.’

⁵ “Bì ba ní wotíyi ga bì ndikiní yée zíyi gbre simi káŋgá ‘bì Ízibiti ona ‘dá'dá zíma kí ógumá zíyi simi káŋgá ‘bì Ízibiti ní, niyí go ogü ídí wotíma e, Efarayíma e kí Manási. Niyí go ogü ídí zíma káa zí Rúbene e kí Simiyóna bì niyí wotíma e ní.

⁶ Owú ga bì gi do kacíye ní, niyí nda ídí go ‘bì eyé e. Éyí sílì bì niyí ogündíki a ní, ní ogü gi zí Manási e kí Efarayíma.

⁷ Ledre ní gi ro mbágáyí káa. Sími bì máinyi gi simi Padána zí Rayéle úyuné do misi'di simi káŋgá ‘bì Kanána ní, zía kóo í'bí mongú sómú ledre zíma. Efaráta bì ndışıní kpá ndólo a Beteléme ní ní aka yí ené kóo gbála, zíze kóo óto wo cíkjí do misi'di ore.”

⁸ Sími bì Yakóbo lurú wotí Yoséfa ga gére ní, zía ndúndu'yú kídí, “Owú ga gére néé náambi e?”

⁹ Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí 'büné kídí, “Babá, néé owú ga bì Lomo i'bí yée zíma ona ní.”

Yakóbo ya zía ní, “Ógụ kíye zíma yána, gi ro zíma í'bí úndru zíye.”

¹⁰ Komo Yakóbo lurú lolụ kóo bi mbí wá gi zí ngoko, gi zí kékéyi née ní, utúasá lúrú bi bìlámáne wá. Née ní zí Yoséfa 'dí'biogụ wotíne ga gére née gbóo ro Yakóbo, zí 'bụa fáka yée roné í'bí úndru zíye.

¹¹ Zíá úku ledre zí Yoséfa kídí, “Máówo amá lolụ kóo bi kídí máayí lúrú komoyí ní wá. Bi ba ní Lomo otoomo maa go zíma kpá lúrú owú e gi sìmiyí.”

¹² Zí Yoséfa ìmbiójó yée gi do sìndí Yakóbo do útúló'bụ komoné bi.

¹³ Zí Yoséfa 'dí'bi yée gbrengárá, zíá óto Efarayíma zí Yakóbo do ngelị do óto Manási do anú.

¹⁴ Zí Yakóbo ngílifi sílíne. Zíá óto sílíne 'bi anú do Efarayíma bi ní owú ní. Do nda óto sílíne 'bi ngelị do Manási bi ndíká ní.

¹⁵ Zíá í'bí úndru zí Yoséfa do úku ledre kídí, “Lomo bi kóo bulúndumá Abarayáma
ndísi óto úndrua ní, zí babá Isáka kpá
ndísiñé óto úndrua ní,
ní kpá Lomo bi ndísi lúrú bi kacíma
gi karaba ní ní.

¹⁶ Ní ne Lomo bi lúrú bi kacíma sìmì ledre e za
mbá ní,
idí í'bí úndru zí owú ga ba
Irímá idí ndísi ówú doyé,
zí ịri babá Abarayáma kí ịri Isáka kpá ndísi
ówúne doyé
Idíní étri tú'dú
do sogo káŋgá.”

17 Simi bì Yoséfa lurú 'buné oto nda yí ené silihne 'bì anú do Efarayíma ní, zí bi sínyíne roa. Zía ínyiné gi ro 'dí'biyó silih 'buné 'bì anú gi do Efarayíma gi ro óto a do Manási.

18 Zí Yoséfa úku ledre zí 'buné kídí, "Babá, owündiká ní ba óto silihí 'bì anú doa."

19 Tí lá Yakóbo asi yí ené miási. Zía úku ledre kídí, "Máówo bú, owú 'bì amáa, máówo bú. Bulúndu Manási niyí kpá idí tú'dú. Tí lá bulúndu Efarayíma niyí idí tú'dú rómo do 'bì Manási, bulúnduga niyí ndíkiogu tú'dú sì do 'yíma'dí e."

20 Zí Yakóbo í'bí úndru zíye simi silih bì koo née zía úku ledre kídí,

"Karanée Isiréle e niyí ndísi ndólo ịrisé simi bì iliní go í'bí úndru ní.

Niyí úku ledre kídí, 'Lomo idí í'bí úndru zíyi káa zí bì i'bí úndru zí Efarayíma e kí Manási ní.' "

Née misi'di bì koo Yakóbo oto Efarayíma kíe 'dá'dá zí Manási ní.

21 Née ní, zí Yakóbo úku ledre zí Yoséfa kídí, "Káa zí bì lúrú go née, málú'bú lolü gi do kací ba kíngaya wá. Tí lá Lomo ni lúrú bi kacíse zía 'dí'bilúgu sée simi kángá 'bì bulúndusé e.

22 Bì ba ní, má'i'bí Sekéme go zíyi ndaá zí lúnduyí e wá. Née bilámá ịrigbéré bì koo má'dí'bi gi zí ezeokóma e Amóra e ní."

¹ Zí Yakóbo ndóloyóko wotíne e úku ledre zíye kídí, "Ídísé yóko rosé mbá do bi kíé'do gi ro ledre bì karanée ní méngi roné zíse ní zíma úku a zíse.

² "Ídísé yóko rosé zíse úwú ledre ba sée wotí Yakóbo e.

Ídísé úwú kúrúma kúrú 'büsé, Isiréle.

³ Rúbene áyí owýndíká amá,
 áyí yíj roko'bü amá, mándíki yíj sìmì bì koo
 máayí aka do sìndíma ní.

Áyí yíj kí úndruyi kpá kí roko'bü zíyi.

⁴ Áyí cakaba tí lá káa zí mongú ngbuřu ní, cóngó
 ledre bì zíá ídine gi do biyí ní ndaá,
 gi zíá ndísi go kí me'be 'búyi káa do kára
 bi 'dú'du amá azá goó gi zíyi.

⁵ Simiyóna e kí Lévi ásé do lúndu,
 ásé ídí 'bì esé 'yí méngi okó kí mìngburoko
 maku ga bì do sìlise née ní.

⁶ Máutuásá úku yéme ledre gi royé e wá,
 máutuásá kpá ólú simì ledre eyé e wá,
gi zíá ufuní 'yí e goó kí mìmbé'dekesí bì zíye ní,
 zíye ndísiyé kí 'déwe sìndí ití 'bì 'yí e káa zí
 bì iliní ní.

⁷ Máóto taramá goó kací mìmbé'dekesí esé née
 bisinyíne,
 sìmikesí esé née ofu nda go.

Bulúndusé e niyí báyi faa
 dongará kúfú Isiréle e mbá.

⁸ Zúda, lúnduyí e niyí ndísi mbófo yíj,
 zíye ndísi óto úndruyi
 gi zíá áyí rómo komo ezeokóyi e.

⁹ Áyí ídí káa zí kemí ní,

- ní nánáonzó bangá ené togú anu go zía
lérené yá,
zía ndá'ba 'dú'duné bi.
Káa zí mbágá kemíní, éyí bì ni téro 'dútu
kó'dúyí ni ndaá.
- 10** Áyí ídí kí ngbángbá 'bí ídí káa do manda zíyi,
bulúnduyí e niyí ídí ngére do kúfú 'yí e mbá
kúfú 'yíma'dí e mbá niyí ndísi óto úndruyé
zíye ndísi í'bí tákpasíllí zíyi.
- 11** Ni ódóngéri dongí ené ro kókó sìndí kóró bì ni
miútúásáne komoa ni.
Zía ndísiñé ló'dó bongó ené sìmí iní kóró* bì
káa zí sáma ni.
- 12** Komoa ni ídí bikésíne rómo gi do iní kóró,
soa ni ídí bikenyíne rómo do miényí iní
umba.†
- 13** Zebulúna, ni ndísi kí 'be tara mongú ngbuру,
zí tú'dú 'yí e ndísi ógú téroyé do gbúrgóngó
ngbuру ma'dáa néé.
- Mamayé ni ídí geré gbóo kí kángá bì Sidóna
ní.
- 14** Isakára, ni ídí kí roko'buné káa zí dongí bì
ndísi 'dú'du dongará éyí ga bì ịmbí yée ni.‡
- 15** Simí bì lúrú bi 'dówúro néé ni bílámáne zí
ịrigbéré a ídine kpá bílámáne ni,

* **49:11 49:11** Lúgu bongó sìmí iní kóró: Ledre bì Yakóbo uku
néé 'dodo ledre kídí Zúda ni karanée ídí kí tú'dú éyí e zíne.
Kóró ené ni áná kíngaya zí Zúda ndísiñé lúgu bongó e simí iní a.
† **49:12 49:12** Bikésí komo kí bikenyí so: Ni rokinyi bì ni ídí zía
kíngaya gi zí éyí ga bì zía ni. ‡ **49:14 49:14** Dongará éyí ga bì
ịmbí yée ni: Kángá 'bí Isakára ni ídí dongará kángá 'bí sì do
Isiréle e gbre.

ní óyóyéme sogoné, zía í'bí roné ndísi ịmbí
éyí owóowó ga bì ore ní.

Zía ídine owúkwlú 'bì moko ga bì ore ní.

16 Dána ní ídí 'yì 'décí yéme ngbangá zí 'yì ené e
káa zí ngítí géyí 'yì ga bì kóo 'bì Isiréle e ní.

17 Owú 'bì eyí e kí bulúnduyí e niyí ídí káa zí
kámá dogboṇu misi'di,
togú lagá usáni go yá, 'yì bì ndísi ngásá kí
usáni máa née ní útúogu gi doa.

18 Ngére Lomo mánđisí óto komomá gi ro zíyí
yómo zée.

19 Gáda, 'yì ngáka éyí e niyí karanée útú kí okó
do bulúnduyí e,

tí lá niyí rómo komo 'yì ga gére née cù.

20 Bi bì Aséra, ní ndísi doa ní ní 'dí'biógu bílámá
éyí miánu kíngaya.

Zía ndísiñé í'bí bílámá éyí miánu bì ní
miútúásáne gi ro mongú ngére.

21 Nafatáli, ní yì ené káa zí nyazu ní. Ní ndísi
gámá kí ro doné.

Ní ndísi ndíki mbá owú ga bì kí lámá royé§
kíngaya ní.

22 Yoséfa ní 'bì ené káa zí kóró bì ndísi áná
kíngaya ní,

kpá káa zí kóró bì kó'dú ngbuṇu ní,
bì mirásá a rasá zía 'dútu bi mbá ní.

23 Ezeokóyi niyí ndísi útú kí okó doyí,
zíye ndísiyé méngi yí 'duo kí mimbé'dekesi.

24 Tí lá sama bì do sília ní utúasá kízì wá,

§ 49:21 49:21 Káa zí nyazu bì ndísi ndíki mbá owú ga bì kí lámá
royé: Nafatáli, áyí ndísi ódro mbá bílámá ledre e.

sílìa utúasá ó'dó kí é'be sama wá,
 gi zía Lomo bì kí Roko'buné kíngaya bì ndisi lúrú
 bi kací Yakóbo ní,
 ní ne bi ló'bo kpá 'yí 'bá'bá Isiréle e,
²⁵ gi zía Lomo bì 'buyí ndisi óto úndrua ní ndisi
 sáká yíj ne,
 gi zía Lomo bì kí roko'buné kíngaya ní
 ndisine í'bí úndru bì gi komo ere gi 'dága
 ní zíyí,
 ní kpá í'bí úndru do iní bì ndisi lágaogu gi sì
 kángá ní,
 zí bangá eyí e, bulúnduyí e étriyé zíye idíye
 tú'dú.
²⁶ Úndru bì máí'bí zíyí ba ní kí roko'buné kíngaya
 rómo do úndru ga bì koo 'desí ní mbá,
 romo kpá gi do tákpasíli ga bì koo gi zí
 bulúnduyí e ní mbá.

Úndru ga gére née idíní ógu zí Yoséfa,
 gi zía ní idíne manda zí lúnduné e za mbá.
²⁷ Benzemúna, ní idí 'bì ené káa zí máarára bì kí
 'bú roné ní,
 kí phiyí ní nánáonzó bangá e zía ánu yée, kí
 tagá zíye ífi simi ngítí a kí lafúne e."

²⁸ Ga bì sokó doa gbre (12) née mbá sì do
 Isiréle. Née ledre bì 'buyé Yakóbo uku zíye simi
 bì ní í'bí úndru zíye kací misi'diné mingúngúcua
 ní.

Ledre gi ro umbu Yakóbo

²⁹ Zí Yakóbo yóko wotíne e úku ledre zíye kídí,
 "Máayí go ógu úyu zíze ndíkíze kí 'yí amá e.
 Idisé óto máa cigí babá simi gu landa bì simi
 yáká 'bì Éforono 'yí 'bì Éte ní.

30 Gu landa bì Makeféla née nì kóo sìmì yáká bì Abarayáma ugú gi ro ndísi óto bi e sìmì a gi zí Éforono 'yì 'bì Éte, gbóo kí Mamaré sìmì káñgá 'bì Kanána ní.

31 Otoní kóo Abarayáma e kí me'bené Sára ore, do kóo óto Isáka e kí me'bené Rebéka kpá ore, máóto me'bemá Léya kpá ore.

32 Ugúní kóo yáká née go kí éyí ga bì sìmiyé ní mbá gi zí Éte e."

33 Sìmì bì Yakóbo ukuonzó ledre go zí wotíne e ní, zía 'dú'dulúgu roné bi, zí sìndí kadra útuásáne zía úyuné.

50

1 Zí Yoséfa útúne kükurükü do umbu 'buné do fáka wo zía ndísiné íni ini roa.

2 Zí Yoséfa ìnyiné úku ledre idíní yéme umbu 'buné kí kágá bílámáne káa bì ní sinyí.

3 Sílì 'bì súsü kágá née ní mbá cí gbre (40). Zí 'yì 'bì Izibiti e íni wo kí sílì cí ota doa sokó (70).

4 Sìmì bì sílì 'bì ini ükü go ní, zí Yoséfa úku ledre zí mìngi káñgá ga bì mingburoko 'yì 'bì moko 'bì mongú ngére ní kídí, "Togú ledre amá eme komosé tí miéme yá, ídísé ndéré kí sanda ba úku a zí mongú ngére kídí,

5 'Babá oto kóo máa go lólóbú zíne kídí, "Máayí go ógu úyu, ídí óto máa sìmì gu bì kóo máiciómo gi romá sìmì Kanána ní." Bì ba ní mángúngú romá zíyì ídí ńgúngu a zíma ndéréma óto 'bumá zíma ndá'baogumá.' "

6 Mongú ngére ya zía ní, “Ndéré mu óto 'bụyí káa zí bì lólóbú zía kídí née ní méngi a kenée ní.”

7 Sími bì Yoséfa 'dí'bi umbu 'buné ndéré kíe óto a ní, zí 'yì 'bì moko 'bì mongú ngére nda kí mingburoko 'yì ga bì 'bì Ízibiti ní ndéréye 'díyíóto Yoséfa.

8 Zí 'yì ga bì kací Yoséfa kí yée ga bì kací 'bùa ní ịnyiyé mbá ndéréye 'díyíóto umbu. Odu 'yì ga bì idiakání sími Gósene ní dùú mìnzeré owú e nda kí bangá eyé e.

9 Zí 'yì ngásá kí arabíya e kí 'yì ngásá kí usáni e kpá ndéréye ndro kíye. 'Yì e niyí koo tú'dú bì utúní do kací Yoséfa ní.

10 Simi bì 'doguní bi, nderéoguní goó simi Atáda bì sága Yeredéne mi'dí gbére kí'dí bì ndísiñí ócó kíre ní, zíye ndísiyé ore íni ini, íni ini kíngaya. Née ní zí Yoséfa íni 'buné ore kí sili ịnyí doa gbre (7).

11 Simi bì 'yì 'bì Kanána ga bì ndísiñí ndísi ore lurúní ini bì méngi roné kíngaya simi Atáda ní, zíye úku ledre kídí, “Mongú lerí ro 'yì 'bì Ízibiti e.” Zí ịri bi née nda ídíne Ábele Miziráma.*

12 Née ní, zí wotí Yakóbo e méngi ledre tí káa zí bì 'bụyé úku zíye ní.

13 Zíye 'dí'bi umbu 'bụyé ndéré kíe simi Kanána óto a simi gu landa bì Makefela gbóo kí Mamaré, bì simi yáká bì koo Abarayáma ugú gi

* **50:11 50:11** Ábele Miziráma: Ịri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, “'Yì 'bì Ízibiti e ndísiñí íni ini.”

ro ndísi óto bi e simi a gi zí Éforono 'yi 'bi Éte e ni.

¹⁴ Gi do kací bi otóní bi ni, zí Yoséfa ínyiyé kí lúnduné e kí 'yi ga bi koo nderéní keye óto bi ni mbá ndá'balúgu royé simi Ízibiti.

Yoséfa uku ledre zí lúnduné e

¹⁵ Simi bi lúndu Yoséfa lurúní 'buýé uyu go ni, zíye úku ledre kídí, "Togú Yoséfa somúndiki bisinyí ledre bi koo mengizé zía, zía méngi lúgu a zíze ni, azé méngi 'di?"

¹⁶ Née ni zíye kákasa zí Yoséfa kídí, "'Buýí uku koo ledre zíze 'dá'dá zía kí úyuné,

¹⁷ 'Ba ledre bi idisé úku a zí Yoséfa ni, Mángúngú romá zíyi idí ótoómo luyú kí bisinyí ledre koo lúnduyí e menginí zíyi ni.' Bi ba ni idí ótoómo ledre zíze gi simi lúyú ledre ezé, zée ga bi ndísiżé óto úndru Lomo 'bi 'buýí ni.' Simi bi Yoséfa uwú ledre née ni, zí simikozo méngi wo zía útúne íni ini.

¹⁸ Zí lúnduga óguyé útúye ló'bü komoyé bi kó'dü a. Zíye úku ledre kídí, "Azé cakaba go owükulú eyí e."

¹⁹ Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí lúnduné e kídí, "Ndásé éré ngiri wá. Mándá kí roko'bü zíma óyóló'bó ledre bi Lomo yeme go ni wá.

²⁰ Abú yémesé koo rosé gi ro méngi bisinyí ledre kíma yá, tí lá Lomo yeme koo ledre née zía idíne kenée ne gi ro zíne yómo tý'dü 'yi e káa zí bi ni ndísi méngi roné cakaba ba.

²¹ Zíya úku yéme ledre zíye kídí, bi goó kenée ni ndásé éré ngiri wá. Máayí í'bí éyí e zíse kí owú 'bi esé e mbá."

Ledre gi ro umbu Yoséfa

22 Yoséfa ndisíní kóo kí lúnduné e simi Ízibiti. Ni úyu ni, simibi ené ni go míya kíé'do doa sokó (110).

23 Yoséfa lu'bú kóo do sogo kángá go kíngaya. Zía lúrú owú e gi simi Efarayíma kí bulúndu Efarayíma e. Zía kpá ímbí owú ga bi gi simi Makíri wotí Manási ni.

24 Nda simi ngíti sindí kadra zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kídí, "Máayí go ógu úyu. Tí lá Lomo ni ógu sáká sée do 'dí'biójó sée gi simi kángá ba ndéré kíse simi kángá bi kóo mocúomo ledre a zí Abarayáma, Isáka nda kí Yakóbo ni."

25 Bi ba ni, ídísé lólóbú zíma kídí, ásé 'dí'bi umbumá kpa kíse simi bi Lomo ni go 'dí'bi sée ndéré kíse simi Kanána ni.

26 Née ni, zí Yoséfa úyuné cíki simi Ízibiti ore simi bi simibi ené ni go míya kíé'do doa sokó (110) ni. Do yéme umbu a bílámáne kí kágá do óto a simi sondýu.

**Mikánda Lorù 'Bi Lomo Kí Dosí Éyí E
Baka: MHKÁNDA LORÙ 'BI LOMO KÍ DOSÍ ÉYÍ E New
Testament+**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Baka

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source
files dated 26 Apr 2025

9ebc1b62-650d-5302-9391-27a31d140102